

Szakmai továbbképzés 2010

Standardmódosítások	3
A devizás könyvvizetésre való áttéréssel kapcsolatos számvetési teendők	51
Az uniós támogatások ellenőrzése	75
A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvényben foglalt kötelezettségek gyakorlati alkalmazásának ellenőrzése	125

Boros Judit:

Standardmódosítások

1 A „Clarity” projekt általános hatásai

1.1 Háttér

1. számú fólia

Háttér

- **IAASB projektje 2004-től, 2009. február 27-én zárult le:**
 - o 1 új standard
 - o 16 újrafogalmazott és módosított standard
 - o 19 újrafogalmazott könyvvizsgálati standard
 - o újrafogalmazott minőségellenőrzési standard
- **EU projektje**
- **Magyar fordítás**
 - o nincsenek /A paragrafusok vagy magyarázatok
 - o az EU-s befogadásig a fordítások a magyar nemzeti könyvvizsgálati standardok, kiegészítve egy magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standarddal (MNKS)
 - o a 2000., 3000. és 4000. témaszámú standardok hatályban maradnak
 - o a könyvvizsgálati állásfoglalások közül az 1005. és 1014. témaszámúak hatályukat veszítik

Az IAASB¹ 2004-ben kezdte meg átfogó programját a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok egyértelműségének javítására. Ennek a programnak az eredményeképpen új megfogalmazási szabályokat alkalmaztak valamennyi standardra, újrafogalmazva vagy egyes esetekben tartalmilag is módosítva az azokban foglalt előírásokat. A projekt 2009. február 27-én zárult le, amikor a Közérdek Felügyeleti Bizottság jóváhagyta az utolsó újrafogalmazott standard-csoportot. Az újrafogalmazott standardok által hozott változások jelentőségére tekintettel az IAASB nem tervezi újabb könyvvizsgálati standard kibocsátását, vagy a meglévők lényegi módosítását további két éven keresztül.

A projektből származó fejlesztések a következő általános változásokat okozták a standardokban:

- o meghatározták a könyvvizsgáló céljait a könyvvizsgálat végrehajtása során;
- o ezeket a célokat valamennyi standardba belefoglalták és a könyvvizsgálóra vonatkozó követelményeket ezeknek a céloknak az összefüggésében alakították ki;
- o egyértelműbbé tették a standardoknak a könyvvizsgálókra vonatkozó követelményeit azáltal, hogy következetesen alkalmaztak kifejezéseket a kötelezően betartandó követelmények („kell” vagy „nem szabad”) és a mérlegelhető megoldások („-hat/het”) elkülönítésére;
- o a szerkezet és a megfogalmazások újragondolásával javították a standardok általános olvashatóságát és érthetőségét.

A projekt keretében az IAASB egy új standardot hozott létre, kiadott 16 új és/vagy módosított előírásokat tartalmazó standardot („újrafogalmazott és módosított standardok”), és az új konvencióknak megfelelően újrafogalmazta a maradék 19 könyvvizsgálati standardot és a minőségellenőrzési standardot („újrafogalmazott standardok”). **Az alábbiak az új és a projekt keretében módosított standardokból fakadó legjelentősebb változásokat mutatják be.**

Az újrafogalmazott nemzetközi könyvvizsgálati standardok magyar fordítása az EU-nak az ezen standardok befogadását és uniós alkalmazásra történő előírását előkészítő folyamata keretében történt. Az európai uniós

¹ International Auditing and Assurance Standards Board – az IFAC könyvvizsgálati standardokért felelős standardalkotó testülete

8. Irányelv 26. cikkelye kimondja: „A tagállamok megkövetelik, hogy a jog szerinti könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek ... a Bizottság által elfogadott nemzetközi könyvvizsgálati standardokkal összhangban végezzék el a jog szerinti könyvvizsgálatokat. A tagállamok egészen addig alkalmazhatnak nemzeti könyvvizsgálati standardokat, amíg a Bizottság el nem fogad olyan nemzetközi standardokat, amelyek ugyanazokra a területekre vonatkoznak. Az elfogadott nemzetközi könyvvizsgálati standardokat teljes egészében közzé kell tenni az Európai Unió Hivatalos Lapjában a Közösség valamennyi hivatalos nyelvén.”

A magyar fordítás elkészítését a Kamara Szakmai Alelnöke koordinálta. A fordítást a Kamara által felkért, 7 tagú lektori bizottság, a Kamara Szakértői Bizottsága, a Kamara Elnöksége, valamint a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság véleményezte. Ezt követően az anyag megküldésre került az EU-nak, amelynek fordításokért felelős szervezete ellenőrizte azt a következetesség és a nyelvi helyesség szempontjából. A Kamara honlapján elérhető változat az EU által jóváhagyott anyag.

Mivel a standardok magyar fordítása az EU-s szabályozás előkészítéseként készült, a korábban alkalmazott „ISA+”² megközelítést nem lehetett alkalmazni. Az újrafogalmazott standardok magyar fordításai nem tartalmazzanak a nemzetközi standardokhoz képest kiegészítő előírásokat vagy magyarázatokat. Jelenleg zajlik az EU-ban annak felmérése, hogy korábban milyen kiegészítéseket alkalmaztak a tagállamok. A felmérés alapján fog eldőlni, hogy a könyvvizsgálati standardokat befogadó EU-s jogszabályokban vagy az azokban adott felhatalmazás alapján tagállami jogszabályokban fogják-e szabályozni ezeket a kérdéseket.

A nemzetközi könyvvizsgálati standardok EU-s befogadásáig a standardok magyar nyelvű fordításai felelnek meg a magyar nemzeti könyvvizsgálati standardoknak azzal, hogy az Elnökség egy különálló magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardban szabályozza a korábban a /A paragrafusokban szerepeltetett magyar sajátosságokat. Az átvilágításra vonatkozó 2000. témaszámú, az egyéb bizonyosságot nyújtó szolgáltatásokra vonatkozó 3000. témaszámú és az egyéb kapcsolódó szolgáltatásokra vonatkozó 4000. témaszámú standardok változtatás nélkül hatályban maradnak. Hasonlóan hatályban maradnak a nemzetközi könyvvizsgálati állásfoglalások, az 1005. témaszámú, „A kisvállalkozások könyvvizsgálatának speciális szempontjai” és a 1014. témaszámú, „A könyvvizsgálók jelentése a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardoknak való megfelelésről” című állásfoglalások kivételével.

² Az a korábban alkalmazott magyar standard-alkotási megközelítés, amelyben a nemzetközi standardok teljes fordítását elkülönült bekezdésekben /A paragrafusokban előírásokkal, illetve csatolmányként magyarázatokkal egészítették ki.

1.2 Tartalmi és formai változások³

2. számú fólia

Egységes struktúra

Minden standard a következők szerint épül fel:

- Bevezetés
- Célok
- Fogalmak
- Követelmények – „kell” vagy „nem szabad”
- Alkalmazási és egyéb magyarázó anyagok – „hat/het”, „szükséges”

Az egyes standardok magukban foglalják a kisebb gazdálkodó egységekre és az állami szektorban végzett könyvvizsgálatokra jellemző szempontokat.

Az újrafogalmazott standardok mindegyike a következő részekre tagolódik:

- o *Bevezetés:* információt tartalmazhat az adott standard céljára, hatókörére és tárgyára vonatkozóan, és általánosságban bemutathatja a könyvvizsgálónak és másoknak azokat a felelősségeit, amelyeknek az összefüggésben az adott standardot létrehozták.
- o *Célok:* minden standard elkülönítve tartalmazza a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálat adott területével kapcsolatosan elérendő céljait (pl. a 230. témaszámú, a Dokumentálásra vonatkozó standard kimondja, hogy a könyvvizsgáló célja olyan dokumentációt készíteni, amely elegendően és megfelelően rögzíti a könyvvizsgálói jelentés alapját, valamint bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a könyvvizsgálatot a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardokkal és a vonatkozó jogi és szabályozási követelményekkel összhangban tervezték meg és hajtották végre).
- o *Fogalmak:* az adott standard szempontjából legrelevánsabb fogalmak meghatározását valamennyi standardba belefoglalták.
- o *Követelmények:* valamennyi célt követelmények támasztanak alá. A követelményeket egységesen a „kell” kifejezés alkalmazásával fogalmazták meg.
- o *Alkalmazási és egyéb magyarázó anyagok:* ezek a részek magyarázzák, hogy egy adott követelményt hogyan kell érteni, és példákat mutathatnak be olyan eljárásokra, amelyek adott körülmények között a követelményeknek való megfelelés érdekében megfelelőek lehetnek. Az alkalmazási és egyéb magyarázó anyagok nem írnak elő többletkövetelményeket és ennek megfelelően a „szükséges”, és a „hat/het” kifejezéseket alkalmazzák. [Hiv. 200.A58-63]

A projekt keretében újrafogalmazott standardok magukban foglalják a kisebb gazdálkodó egységekre jellemző szempontokat, azok a továbbiakban nem lesznek egy állásfoglalásban elkülönítve. A kisebb gazdálkodó egységek fogalma nem változik: azok olyan gazdálkodó egységek, amelyeknél a tulajdonlás és a vezetés néhány személyben koncentrálódik („tulajdonos-vezető”); és egyszerű ügyletekkel, egyszerű nyilvántartás-vezetéssel, kevés számú üzletággal vagy termékkel, kevés belső kontrollal és/vagy kisszámú alkalmazottal rendelkeznek. A standardokban található, a kisebb gazdálkodó egységekre jellemző szempontokat *elsősorban a tőzsdén nem jegyzett vállalkozásokra* gondolva fogalmazták meg. [Hiv. 200.A64-66]

³ Jelen oktatási anyag kizárólag a könyvvizsgálati standardok változásaival foglalkozik. Az IAASB kihirdetett egy új, az egyéb bizonyosságot nyújtó szolgáltatásokra vonatkozó standardot, a 3402. témaszámú, Külső szolgáltató szervezetnél működő kontrollokra vonatkozó bizonyosságot nyújtó jelentés című standardot. Ennek magyar fordítása még nem készült el.

1.3 Változások a terminológiában

3. számú fólia

Változó terminológiák

„internal control” – belső kontroll

„opinion” – vélemény

A fordítás elkészítése során első lépésként a kulcsfontosságú kifejezések fordítását kellett elkészíteni és jóváhagyatni a fenti folyamatnak megfelelően. Ezen jóváhagyási folyamatban történt néhány lényeges változtatás a korábban alkalmazott terminológiákhoz képest, a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság kérésére vagy jóváhagyásával.

A leglényegesebb változások a következők:

Az angol „**internal control**” kifejezés a korábbi belső ellenőrzési rendszerek helyett belső **kontroll**nak lett fordítva, összhangban a belső kontrollra érvényben lévő hazai szabályozásban alkalmazott terminológiával. Az új terminológia szolgálja azt is, hogy a függetlenített belső ellenőrzési funkciót elkülönítsük a folyamatba épített és vezetői ellenőrzést is magában foglaló belső kontrolltól.

Az angol „**opinion**” szó egységesen véleménynek van fordítva. A záradék szó elhagyása azért történt, hogy csökkenjen az az elvárás-különbség, amely a könyvvizsgálói vélemények által nyújtott magas, de nem abszolút bizonyosság és a záradékolás által sugallt abszolút bizonyosság között feszült. A módosítás a számviteli törvény megfelelő módosítását is szükségessé teszi, amit a Kamara kezdeményez a törvényalkotónál.

1.4 Hatálybalépés

4. számú fólia

A **nemzetközi standardok** egységesen a 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára hatályosak.

A **magyar standardokat** (= MNKS + a nemzetközi standardok fordításai):

- a 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára lehet,
- a 2011. január 1-jén, vagy azt követően kezdődő időszakra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára kell alkalmazni.

A 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakokra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára hatályos nemzetközi könyvvizsgálati és minőségellenőrzési standardok teljes listáját az *1. számú melléklet* tartalmazza, elkülönítve az új, az újrafogalmazott és módosított, valamint az újrafogalmazott standardokat.

2 A független könyvvizsgáló átfogó céljai és a könyvvizsgálatnak a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardokkal összhangban történő végrehajtása (200. témaszámú standard)

A standard egyfajta általános keretként működik az összes többi könyvvizsgálati standardra vonatkozóan.

5. számú fólia

A könyvvizsgáló átfogó céljai

- o kellő bizonyosságot szerezni arról, hogy a pénzügyi kimutatások egésze mentes a lényeges hibás állításoktól, képessé téve ezzel a könyvvizsgálót arra, hogy véleményt nyilvánítson arról, hogy a pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekkel összhangban készültek-e;
- o a könyvvizsgáló megállapításainak megfelelő jelentést készíteni a pénzügyi kimutatásokról, valamint a megállapításokat megfelelően kommunikálni.

Követelmény: az átfogó célok elérése érdekében a könyvvizsgálónak az egyes releváns standardokban foglalt célokat kell alkalmaznia, hogy:

- o meghatározza, van-e szükség a standardokban előírtakon felüli eljárásokra a célok elérése érdekében
- o értékelje, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett-e

A standard a korábbiakhoz képest pontosabban fogalmazza meg, hogy melyek a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálat végrehajtása során elérendő átfogó céljai. Ezek a következők:

- o kellő bizonyosságot szerezni arról, hogy a pénzügyi kimutatások egésze mentes a lényeges hibás állításoktól, képessé téve ezzel a könyvvizsgálót arra, hogy véleményt nyilvánítson arról, hogy a pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekkel összhangban készültek-e;
- o a könyvvizsgáló megállapításainak megfelelő jelentést készíteni a pénzügyi kimutatásokról, valamint a megállapításokat megfelelően kommunikálni. [Hiv. 200.11]

A követelmények között ugyanakkor kifejti, hogy az átfogó célok elérése érdekében a könyvvizsgálónak az egyes releváns standardokban foglalt célokat kell alkalmaznia, hogy meghatározza, van-e szükség a standardokban előírtakon felüli eljárásokra a célok elérése érdekében, és hogy értékelje, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett-e. [Hiv. 200.21, 200.A67-71]

A standard egyéb főbb követelményei

- o releváns standardoknak való megfelelés;
- o standardok teljes szövegének ismerete, beleértve az alkalmazási és magyarázó anyagokat is;
- o standardoknak való megfelelés csak akkor jelenthető ki, ha valamennyi releváns standard követelményeinek megfelelték;
- o releváns követelményeknek való megfelelés;
- o ha a könyvvizsgáló szükségesnek tartja eltérni a követelményektől, alternatív eljárásokat kell végrehajtania az adott cél elérése érdekében.

A 200. témaszámú standard bemutatja a standardok általános felépítését (ld. 1.2 pont). Ehhez kapcsolódóan előírja, hogy a könyvvizsgálónak meg kell felelnie valamennyi releváns standardnak [Hiv. 200.18, 200.A53-57], és a releváns standardok valamennyi követelményének [Hiv. 200.22]. Egy standard releváns, ha hatályos, és azok a körülmények, amelyekkel foglalkozik, fennállnak. Egy adott követelménynek akkor nem kell megfelelni, ha vagy az egész standard, amely a követelményt tartalmazza, nem releváns, vagy ha a követelmény feltételes, és a feltétel nem teljesül. [Hiv. 200.22, 200.A72-A73]

Részletesebb fogalommagyarázat:

- o szakmai szkepticizmus;
- o szakmai megítélés;

Új fogalom:

- o a könyvvizsgálat végrehajtásának alapjául szolgáló alapfeltételezés
- o kapcsolódó követelmények:
- o az elfogadás előtt meg kell győződni arról, hogy az alapfeltételezés helytálló (210. témaszámú standard)
- o a teljességi nyilatkozatban megerősítés erre (580. témaszámú standard)

Az újrafogalmazott standard a korábbi standardhoz képest részletesebb iránymutatást nyújt olyan fogalmaknak az értelmezésére, mint a *szakmai szkepticizmus* vagy a *szakmai megítélés*. [Hiv. 200.A18-A22 és 200.A23-A27]

Az újrafogalmazott standard bevezet egy új fogalmat: „a könyvvizsgálat végrehajtásának alapjául szolgáló, a vezetés felelősségeire vonatkozó *alapfeltételezés*”-nek a fogalmát. Az alapfeltételezés az, hogy a vezetés⁴ érti és elismeri az arra vonatkozó felelősségét, hogy:

- o a pénzügyi kimutatások a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekkel összhangban legyenek összeállítva és prezentálva;
- o olyan belső kontrollt alakítsanak ki és működtessenek, amely biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatások mentesek a lényeges hibás állításoktól; és

⁴ Beleértve az irányítással megbízott személyeket, ahol ez releváns.

- o biztosítani kell a könyvvizsgáló számára minden olyan információt, amely a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata szempontjából saját megítélése szerint releváns lehet, vagy amelyet a könyvvizsgáló kér. [Hiv. 200.4, 200.A2-A11]

A 210. témaszámú, újrafogalmazott standard kapcsolódó követelménye, hogy annak megállapításához, hogy a könyvvizsgálat előfeltételei fennállnak-e, a könyvvizsgálónak meg kell győződnie arról, hogy az alapfeltételezés az adott esetben is helytálló, azaz hogy a vezetés ismeri és elismeri az alapfeltételezés szerinti felelősségeit. A megbízási szerződésben a vezetés ezen felelősségeit rögzíteni kell. [Hiv. 210.6, 210.A11-20]

Egy másik kapcsolódó követelményt az 580. témaszámú, újrafogalmazott standard fogalmaz meg: a könyvvizsgálónak a vezetéssel írásban meg kell erősítenie, hogy a megbízási szerződés szerinti felelősségeit teljesítette. [Hiv. 580.10-12]

3 A lényegességgel kapcsolatos változások

3.1 Lényegesség a könyvvizsgálat tervezésében és végrehajtásában (320. témaszámú standard)

A korábbi lényegességgel foglalkozó 320. témaszámú standardot két újrafogalmazott standard váltotta fel, amelyek közül az egyik a lényegességnak a könyvvizsgálati eljárások tervezése és végrehajtása során való figyelembevételére koncentrál (320. témaszámú standard), míg a másik a feltárt hibás állítások értékelésével foglalkozik (450. témaszámú standard).

8. számú fólia

A lényegesség különböző szintjei

- o **Lényegesség** – a hibás állítások hatásának értékelésére használt mérték;
 - o sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességi szint (kisebb, mint a pénzügyi kimutatások egészére megállapított lényegesség)
- o **Végrehajtási lényegesség** (kisebb, mint a pénzügyi kimutatások egészére megállapított lényegesség) – a lényeges hibás állítások kockázatának becslésénél, és az eljárások tervezésénél használt mérték;
 - o sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó végrehajtási lényegesség (kisebb, mint sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességi szint)

Az egyik lényeges változás az újrafogalmazott 320. témaszámú standardban az, hogy a könyvvizsgálónak nem csupán a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegességet kell meghatároznia és alkalmaznia, hanem abban az esetben, ha a gazdálkodó egység egyedi körülményei között van egy vagy több olyan sajátos ügyletcsoport, számlaegyenleg vagy közzététel, amelyek esetében a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegességtől alacsonyabb összegű hibás állítások – ésszerű várakozások szerint – befolyásolhatják a felhasználók pénzügyi kimutatások alapján hozott gazdasági döntéseit, a könyvvizsgálónak az ezen *sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességi szintet* vagy szinteket is meg kell határoznia. [Hiv. 320.10, 320.A2-A3]

Az alkalmazási és magyarázó anyagok további útmutatást adnak a lényegesség meghatározásához:

- o bemutatják a lényegesség meghatározásához használható vetítési alapokat, elkülönítve az ún. bruttó vetítési alapokat (mérlegfőösszeg, teljes árbevétel) és az ún. nettó vetítési alapokat (saját tőke, adózás előtti eredmény) [Hiv. 320.A4];
- o kimondják, hogy mindig az adott pénzügyi kimutatások összefüggésében kell a lényegességet megállapítani, azaz pl. nem lehet egy évközi beszámolóra az éves várt adatok alapján megállapítani a lényegességet [Hiv. 320.A6];
- o kimondják, hogy a nettó vetítési alapokra magasabb százalékos arány alkalmazható a lényegesség meghatározásához, mint a bruttó vetítési alapokra [Hiv. 320.A7].

A standard bevezeti az ún. *végrehajtási lényegesség* fogalmát. A végrehajtási lényegesség a lényegességnél alacsonyabb összegben van megállapítva annak érdekében, hogy a könyvvizsgáló megfelelően alacsony szintre csökkentse annak valószínűségét, hogy a nem helyesbített és a fel nem tárt hibás állítások összessége meghaladja a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegességet. Ha a könyvvizsgáló sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességi szintet is alkalmaz, ezekre is meg kell határozni egy alacsonyabb végrehajtási lényegességet. A könyvvizsgálati eljárások jellegének, ütemezésének és mértékének kialakításakor a könyvvizsgálónak a végrehajtási lényegességgel kell dolgoznia. [Hiv. 320.11, 320.A12]

9. számú fólia

A lényegesség módosítása a könyvvizsgálat során

- o Ha olyan információt tár fel a könyvvizsgálat, amely alapján eredetileg eltérő lényegességet állapítottak volna meg, **módosítani kell a lényegességet**, beleértve a sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességet is.
- o Ha a lényegességi szintet csökkentik, **mérlegelni kell, hogy szükséges-e módosítani a végrehajtási lényegességet is.**

A standard előírja, hogy a könyvvizsgálat során megszerzett információkat folyamatosan mérlegeljék annak megállapítás céljából, hogy nem szükséges-e az eredetileg meghatározott lényegességi szintet módosítani. Ha emiatt a lényegességet csökkentik, mérlegelni kell azt is, hogy szükséges-e a végrehajtási lényegességet is módosítani, illetve hogy szükséges-e ennek megfelelően módosítani a tervezett eljárások jellegét, ütemezését és mértékét. [Hiv. 320.12.13, 320.A13]

3.2 A könyvvizsgálat során azonosított hibás állítások értékelése (450. témaszámú standard)

10. számú fólia

Új vagy módosított követelmények a hibás állítások értékelését megelőzően

- o Össze kell gyűjteni mindazokat az azonosított hibás állításokat, amelyek nem *egyértelműen elhanyagolhatóak*, elkülönítve:
 - o a tényszerű hibás állításokat;
 - o a megítélés szerinti hibás állításokat;
 - o a kivetített hibás állításokat.
- o Mérlegelni kell, hogy módosítani kell-e a könyvvizsgálati stratégiát és tervet, ha a hibás állítások jellege alapján lehetnek további olyan hibás állítások, amelyek az azonosítottakkal együtt lényegesek lehetnek, vagy ha az azonosított hibás állítások együttesen megközelítik a lényegességet.
- o Ha a vezetés helyesbít hibás állításokat, meg kell róla győződni, hogy nem maradtak hibás állítások.
- o Kommunikálni kell a vezetéssel az azonosított hibás állításokat.
- o Ha a vezetés nem helyesbít egy azonosított hibás állítást, meg kell ismerni az okokat.
- o A nem helyesbített hibás állítások hatásának értékelése előtt a könyvvizsgálónak felül kell vizsgálnia a lényegességet.

Változás, hogy a nem helyesbített hibás állítások összesített hatásának mérlegeléséhez a könyvvizsgálónak csak azokat a hibás állításokat kell összegyűjtenie, amelyek nem *egyértelműen elhanyagolhatóak*. Az egyértelműen elhanyagolható hibás állítások kategóriájába olyan tételek kerülhetnek, amelyek – akár önmagukban, akár együttesen, és akármilyen nagyságbeli, jellegbeli vagy a körülményekre vonatkozó kritérium szerint ítélik is meg azokat –, egyértelműen jelentéktelenek. A gyakorlatban az egyértelműen jelentéktelen határát a lényegesség százalékos arányában határozzák meg. Az egyértelműen elhanyagolható határát úgy állapítják meg, hogy akkor sem teszik fel a nem helyesbített hibás állítások közé az egyértelműen elhanyagolható hibás állításokat, ha azok együttesen nem egyértelműen elhanyagolhatóak, azaz az egyértelműen jelentéktelen hibás állításokat nem kumulálják. [Hiv. 450.5, 450.A2]

Az alkalmazási és magyarázó anyagok kitérnek arra is, hogy a hibás állítások összegyűjtésekor célszerű megkülönböztetni a hibás állítások három csoportját:

- o a tényszerű hibás állításokat (amelyekhez nem fér kétség, pl. egy számítási hibából eredő hibás állítás)
- o a megítélés szerinti hibás állításokat (ezek a vezetéstől eltérő véleményből fakadnak, pl. a céltartalék mértékével nem ért egyet a könyvvizsgáló)
- o a kivetített hibás állításokat (ez a legjobb becslése a teljes sokaságban található hibának) [Hiv. 450.A3]

Új követelmény, hogy a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, szükséges-e módosítani az átfogó könyvvizsgálati stratégiát és a könyvvizsgálati tervet, ha az azonosított hibás állítások jellege és előfordulásuk körülményei azt jelzik, hogy létezhetnek más hibás állítások, amelyek a könyvvizsgálat során összegyűjtött hibás állításokkal összevonva lényegesek lehetnek, vagy ha a könyvvizsgálat során összegyűjtött hibás állítások együttesen megközelítik a 320. témaszámú standarddal összhangban meghatározott lényegességet. [Hiv. 450.6, 450.A4-A5]

A könyvvizsgálat során a könyvvizsgáló felkérheti a vezetést arra, hogy vizsgáljon felül egy ügyletcsoporthat, számlaegyenleget vagy közzétételt. Erre sor kerülhet például azért, mert a könyvvizsgáló által kiválasztott mintában rendszeresen előforduló hibákat azonosítottak, és a könyvvizsgáló felkéri a vezetést, hogy a teljes

sokaságot vizsgálja felül a hibás állítások azonosítása és helyesbítése érdekében. Ilyen esetekben a standard alapján követelmény, hogy a könyvvizsgáló további könyvvizsgálati eljárásokat hajtson végre annak meghatározása céljából, hogy maradtak-e hibás állítások. [Hiv. 450.7, 450.A6]

A standard arra is felhívja a figyelmet, hogy az összegyűjtött hibás állításokat rendszeresen kommunikálni kell a vezetéssel, illetve hogy amennyiben a vezetés nem hajlandó a hibás állításokat helyesbíteni, a könyvvizsgálónak meg kell ismernie ennek okait, és ezen okokat figyelembe kell vennie annak értékelésekor, hogy a pénzügyi kimutatások tartalmazznak-e lényeges hibás állítást. [Hiv. 450 8-9, 450.A7-10]

11. számú fólia

A hibás állítások hatásának értékelése

- o A nem helyesbített hibás állítások hatásának értékelésénél a korábbi időszakokra vonatkozó nem helyesbített hibás állítások hatását is figyelembe kell venni.
- o Egyedileg lényeges hibás állítások nem ellensúlyozhatók.
- o Besorolási hibás állítások lehetnek lényegtelenek a pénzügyi kimutatásokra akkor is, ha meghaladják az egyéb hibás állításokra alkalmazott lényegességi szintet.
- o Minőségi szempontok, amelyek lényegessé tehetnek egy hibás állítást akkor is, ha nem éri el a lényegességi szintet.

A 450. témaszámú standard megtartja azt, a korábban a 320. témaszámú standardban szereplő követelményt, hogy a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy a nem helyesbített hibás állítások önmagukban vagy együttesen lényegesek-e, mérlegelve azok nagyságát és jellegét is. Hangsúlyozza ugyanakkor, hogy ezen mérlegelésnek ki kell terjednie a *korábbi időszakokra vonatkozó nem helyesbített hibás állítások* hatásaira is. [Hiv. 450.11, 450.A13-A18]

Az új standard a korábbiakhoz képest bővebb iránymutatást nyújt az egyedileg lényeges hibás állítások és a besorolási hibás állítások megítélése tekintetében:

- o Kifejti, hogy egy egyedileg lényeges hibás állítás általában nem ellensúlyozható egy másik egyedileg lényeges hibás állítással. [Hiv. 450.A14]
- o A besorolási hibás állítások esetében kimondja, hogy lehetséges olyan következtetésre jutni, hogy ezek nem lényegesek a pénzügyi kimutatások egésze szintjén még akkor sem, ha meghaladják az egyéb hibás állítások értékelése kapcsán alkalmazott lényegességi szintet vagy szinteket. [Hiv. 450.A15]

A standard bemutat sok olyan minőségi szempontot is, amely lényegessé tehet egy hibás állítást akkor is, ha az nem éri el a hibás állítások értékelése kapcsán alkalmazott lényegességi szintet vagy szinteket. Ilyen például ha a hibás állítás érinti a tőke megfelelést, a hitelbiztosítékoknak való megfelelést, vagy ha a hibás állítás olyan helytelenül alkalmazott számviteli politikából ered, aminek a tárgyidőszakokban nincs lényeges hatása, de a jövőbeni időszakokban lehet. [Hiv. 450.A16]

4 A könyvvizsgálói jelentéssel kapcsolatos változások

4.1 A pénzügyi kimutatásokra vonatkozó vélemény kialakítása és jelentéskészítés (700. témaszámú standard)

A 700. témaszámú standard nem került módosításra a „Clarity” projekt keretében, kizárólag újrafogalmazták azt. Hasznos azonban felhívni a figyelmet két alapvető kérdésre: arra, hogy mitől függ, hogy egy adott esetben a jelentéskészítésre melyik standardot kell alkalmazni, illetve hogy a könyvvizsgálói vélemény formája és a vonatkozó beszámolási keretelvek hogyan függnek össze egymással.

12. számú fólia

A vonatkozó standard meghatározása:

- o teljes körű, általános célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata – 700. témaszámú standard
- o teljes körű, speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata – 800. témaszámú standard
- o egyedi kimutatások vagy elemek könyvvizsgálata – 805. témaszámú standard

A standard a pénzügyi beszámolási keretelveket két nagy csoportba sorolja, megkülönböztetve az általános célú keretelveket és a speciális célú keretelveket:

- Az *általános célú* keretelvek olyan pénzügyi beszámolási keretelvek, amelyeket a *felhasználók széles körének* a pénzügyi információkkal kapcsolatos közös igényeinek a kielégítésére alakítottak ki. Az általános célú keretelvekkel összhangban készített pénzügyi kimutatások az általános célú pénzügyi kimutatások. [Hiv. 700.7]
- A *speciális célú* keretelvek *konkrét felhasználók* pénzügyi információk iránti igényeinek kielégítésére kialakított pénzügyi beszámolási keretelvek. A speciális célú keretelvekkel összhangban készített pénzügyi kimutatások a speciális célú pénzügyi kimutatások. [Hiv. 800.6]

A vonatkozó beszámolási keretelvek megfelelőségét a könyvvizsgálónak még a megbízás elfogadását megelőzően értékelnie kell. Az erre vonatkozó szabályokat a 210. témaszámú standard tartalmazza. [Hiv. 210.6a, 210.A2-A10]

A jelentéskészítés szempontjából releváns standard meghatározásához fontos szempont még, hogy a vizsgálat tárgyát *teljes körű pénzügyi kimutatások* képezik-e vagy csak egyedi kimutatások, vagy azok elemei. A vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek követelményei határozzák meg, hogy miből állnak a teljes körű pénzügyi kimutatások. Például a számviteli törvény szerinti teljes körű éves beszámoló a mérlegből, az eredménykimutatásból és a kiegészítő mellékletből áll, miközben a teljes körű közbenső mérleg a mérlegből és az azt alátámasztó eredménykimutatásból áll. [Hiv. 200.A8]

A fentiek alapján a vonatkozó standardok a következők:

- o teljes körű, általános célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata – 700. témaszámú standard
- o teljes körű, speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata – 800. témaszámú standard
- o egyedi kimutatások vagy elemek könyvvizsgálata – 805. témaszámú standard

A vélemény formája:

- o megfelelést előíró keretelvek – keretelvekkel összhangban vannak-e összeállítva?
- o valós bemutatást előíró keretelvek – valós képet adnak-e?

A pénzügyi beszámolási keretelvek lehetnek valós bemutatást vagy megfelelést előíró keretelvek.

A „*valós bemutatást előíró keretelvek*” kifejezést olyan pénzügyi beszámolási keretelvekre használják, amelyek a keretelvek követelményeinek való megfelelést írnak elő, és:

- o Nyíltan vagy burkoltan elismerik, hogy a pénzügyi kimutatások valós bemutatásának megvalósításához szükséges lehet, hogy a vezetés a keretelvek által konkrétan előírt közzétételeken felüli közzétételeket tegyen; vagy
- o Nyíltan elismerik, hogy szükséges lehet, hogy a vezetés eltérjen a keretelvek valamely követelményétől a pénzügyi kimutatások valós bemutatásának megvalósítása érdekében. Ilyen eltérések várhatóan csak rendkívül ritka körülmények között szükségesek.

A „*megfelelést előíró keretelvek*” kifejezést olyan pénzügyi beszámolási keretelvekre használják, amelyek a keretelvek követelményeinek való megfelelést írnak elő, de nem tartalmazzák annak elismerését, hogy a valós bemutatás eléréséhez további közzétételekre vagy a követelményektől való eltérésre lehet szükség.

A fenti kategóriák tekintetében a számviteli törvény valós bemutatást előíró keretelvnek minősül, hasonlóan a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokhoz (az IFRS-ekhez).

A *vélemény formáját* a 700. témaszámú standard szerint az határozza meg, hogy a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek valós bemutatást vagy megfelelést előíró keretelvek-e:

- o megfelelést előíró keretelvek esetében a vélemény azt mondja ki, hogy a pénzügyi kimutatásokat minden lényeges szempontból a keretelvekkel összhangban készítették-e el, beleértve azok prezentálását is;
- o valós bemutatást előíró keretelvek esetében a vélemény azt mondja ki, hogy a pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból valóban lettek-e bemutatva vagy minden lényeges szempontból valós képet adnak-e. [Hiv. 200.A12-A13, 700.13-14, 700.35-36, 700.A27-A33]

4.2 A független könyvvizsgálói jelentésben szereplő vélemény minősítései (705. témaszámú standard)

A korábbi 701. témaszámú „A független könyvvizsgálói jelentés minősítései” című standardot két újrafogalmazott standard váltja fel. Ezáltal külön standardba kerülnek a könyvvizsgálói vélemény minősítésének esetei, illetve a figyelemfelhívásra vonatkozó szabályok.

A pénzügyi kimutatásokra gyakorolt **átfogó hatások** azok, amelyek a könyvvizsgáló megítélése szerint:

- o nem korlátozódnak a pénzügyi kimutatások konkrét elemeire, számláira vagy tételeire;
- o ha mégis ilyenekre korlátozódnak, a pénzügyi kimutatások tekintélyes részét képviselik vagy képviselhetik; vagy
- o a közzétételek vonatkozásában alapvetőek a pénzügyi kimutatásoknak a felhasználók általi megértése szempontjából.

Az újrafogalmazott 705. témaszámú standard definiálja az *átfogóság fogalmát*. A pénzügyi kimutatásokra gyakorolt átfogó hatások azok, amelyek a könyvvizsgáló megítélése szerint nem korlátozódnak a pénzügyi kimutatások konkrét elemeire, számláira vagy tételeire; ha mégis ilyenekre korlátozódnak, a pénzügyi kimutatások tekintélyes részét képviselik vagy képviselhetik; vagy a közzétételek vonatkozásában alapvetőek a pénzügyi kimutatásoknak a felhasználók általi megértése szempontjából. [Hiv. 705.5]

A vélemény minősítéseinek esetei

	A hatás lényeges, de nem átfogó	A hatás átfogó
Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a pénzügyi kimutatások lényeges hibás állítás(oka)t tartalmaznak.	Korlátozott vélemény	Ellenvélemény
Ha a könyvvizsgáló nem képes elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezni ahhoz, hogy megállapítsa, hogy a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak a lényeges hibás állítást.	Korlátozott vélemény	Véleménynyilvánítás visszautasítása
A könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy bár az egyes bizonytalanságokra vonatkozóan elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett, azok esetleges kölcsönhatása és a lehetséges kumulatív hatásuk miatt nem lehet véleményt alkotni a pénzügyi kimutatásokról		Véleménynyilvánítás visszautasítása

A könyvvizsgálói vélemény minősítésének esetei lényegileg nem változtak az újrafogalmazott standardban a korábbi standardhoz képest. [Hiv. 705.A1]

A könyvvizsgálónak akkor kell minősítenie a könyvvizsgálói jelentésben lévő véleményt, ha:

- o a megszerzett könyvvizsgálati bizonyítékok alapján arra a következtetésre jut, hogy a pénzügyi kimutatások egésze nem mentes a lényeges hibás állítástól (korábbi standardban: *véleményeltérés*), vagy
- o nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni annak a következtetésnek a

levonásához, hogy a pénzügyi kimutatások egésze mentes a lényeges hibás állítástól (korábbi standardban: *hatókör-korlátozás*). [Hiv. 705.6, 705.A2-A12. bekezdések]

A könyvvizsgálónak *korlátozott véleményt* akkor kell kiadnia, ha:

- o miután elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot gyűjtött össze arra a következtetésre jut, hogy a hibás állítások önmagukban vagy összességükben lényegesek, de nem átfogó hatásúak a pénzügyi kimutatások szempontjából, vagy
- o nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni, amelyre alapozza a véleményt, de azt a következtetést vonja le, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatókora gyakorolt lehetséges hatásai lényegesek lehetnek, de nem átfogóak. [Hiv. 705.7]

A könyvvizsgálónak *ellenvéleményt* kell kiadnia, ha miután elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot gyűjtött össze arra a következtetésre jut, hogy a hibás állítások önmagukban vagy összességükben lényegesek és egyben átfogó hatásúak a pénzügyi kimutatások szempontjából. [Hiv. 705.8]

A könyvvizsgálónak *vissza kell utasítania a véleménynyilvánítást*, ha:

- o nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni a vélemény megalapozásához, és arra a következtetésre jut, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatókora gyakorolt lehetséges hatásai lényegesek és egyben átfogóak lehetnek.
- o rendkívül ritkán előforduló és sok bizonytalanságot magukban foglaló körülmények között arra a következtetésre jut, hogy bár minden egyes bizonytalanságra vonatkozóan elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett, a bizonytalanságok esetleges kölcsönhatása és a pénzügyi kimutatókora gyakorolt lehetséges kumulatív hatásuk miatt nem lehetséges véleményt alkotni a pénzügyi kimutatókorról. [Hiv. 705.9-10]

Van azonban az új standardban néhány pontosítás és változás, amely jelentős lehet.

16. számú fólia

Vezetés általi hatókör-korlátozás esetén:

- o korábbi követelmény: vissza kell lépni a megbízástól
- o új követelmények:
 - o ha a lehetséges hatások lényegesek, de nem átfogóak – korlátozott vélemény
 - o ha a lehetséges hatások átfogóak – visszalépés (ha jogilag lehetséges), vagy véleménynyilvánítás visszautasítása
- o visszalépés esetén is kommunikálni kell bármely azonosított hibás állítással kapcsolatos kérdést

A korábbi 701. témaszámú magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standard 16/A bekezdése alapján a gazdálkodó szervezet által a megbízási feltételekben kezdeményezett könyvvizsgálati hatókör korlátozás nem volt elfogadható; ilyen esetben a könyvvizsgálónak vissza kellett lépnie a megbízástól és könyvvizsgálói jelentés nem volt kiadható. Azaz a korábbi standard alapján akkor is vissza kellett lépni a megbízástól, ha a vezetés által kezdeményezett hatókör-korlátozás lehetséges hatása lényeges volt, de nem volt átfogó. [Hiv. korábbi 701.16/A]

Az újrafogalmazott, 705. témaszámú standard ezzel szemben kimondja, hogy ha a vezetés által támasztott hatókör-korlátozás miatt (pl. a vezetés nem engedi, hogy a könyvvizsgáló részt vegyen a készletek fizikai leltárfelvételén) a könyvvizsgáló nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni:

- o és a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatókora gyakorolt lehetséges hatásai *lényegesek lehetnek, de nem átfogóak*, korlátoznia kell a véleményt, vagy

- o és a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges hatásai *lényegesek és egyben átfogóak lehetnek*, és így a vélemény korlátozása elégtelen lenne a helyzet súlyosságának kommunikálásához, a könyvvizsgálónak:
 - o vissza kell lépnie a könyvvizsgálattól, ahol ez megvalósítható és lehetséges a vonatkozó jogszabály vagy szabályozás értelmében, vagy
 - o ha a könyvvizsgálattól való visszalépés a könyvvizsgálói jelentés kiadása előtt nem megvalósítható vagy nem lehetséges, vissza kell utasítania a pénzügyi kimutatásokra vonatkozó véleménynyilvánítást. [Hiv. 705.11.13, 705.A13-14]

Az újrafogalmazott standard új követelménye, hogy ha a könyvvizsgáló a vezetés által támasztott hatókörkorlátozás következtében visszalép a megbízástól, a visszalépés előtt kommunikálnia kell az irányítással megbízott személyek felé a könyvvizsgálat során a hibás állításokkal kapcsolatban azonosított bármely kérdést, amely a vélemény minősítéséhez vezetett volna. [Hiv. 705.14, 705.A15]

17. számú fólia

Új követelmények ellenvélemény vagy véleménynyilvánítás visszautasítása esetén:

- o a jelentés nem tartalmazhat egyes pénzügyi kimutatásokra vagy egyes elemekre vonatkozó minősítés nélküli véleményt
- o a minősítés alapja szakaszban be kell mutatni minden olyan kérdést, amely egyébként a vélemény minősítéséhez vezetett volna

Ha a könyvvizsgáló a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozóan ellenvélemény kiadását vagy a véleménynyilvánítás visszautasítását tartja szükségesnek:

- o a könyvvizsgálói jelentésnek nem szabad emellett minősítés nélküli véleményt tartalmaznia ugyanazon pénzügyi beszámolási keretelvek tekintetében egyetlen pénzügyi kimutatásra, vagy egy pénzügyi kimutatás egy vagy több konkrét elemére, számlájára vagy tételére vonatkozóan. Egy ilyen minősítés nélküli vélemény befoglalása ugyanabba a jelentésbe ilyen körülmények között ellentmondana annak, hogy a könyvvizsgáló a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozóan ellenvéleményt adott, vagy visszautasította a véleménynyilvánítást. Ez azonban nem zárja ki, hogy pl. minősítés nélküli véleményt adjanak adott pénzügyi beszámolási keretelvek szerint készített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan, és ugyanabban a jelentésben ellenvélemény bocsássonak ki ugyanazokra a pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan egy másik pénzügyi beszámolási keretelvek szerint; vagy hogy visszautasítsák a véleménynyilvánítást az eredménykimutatásra és minősítés nélküli véleményt adjanak a mérlegre. Ilyenkor ugyanis nem a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozóan utasították vissza a véleménynyilvánítást [Hiv. 705.15, 705.A16]
- o a minősítés alapja bekezdésben le kell írnia bármely egyéb olyan kérdések okait, amelyekről tudomása van, és amelyek a vélemény minősítését követelték volna meg, valamint ezeknek a hatásait. [Hiv. 705.21, 704.A20]

4.3 Figyelemfelhívó bekezdések és egyéb kérdések bekezdések a független könyvvizsgálói jelentésben (706. témaszámú standard)

18. számú fólia

Változások:

- o **Figyelemfelhívó bekezdés** csak a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett információkra hivatkozhat
- o **Egyéb kérdések bekezdés:**
 - o figyelemfelhívó bekezdést követően
 - o a pénzügyi kimutatásokban nem szereplő információk, amelyek azonban lényegesek lehetnek abból a szempontból, hogy a felhasználók megértsék a könyvvizsgálatot, a könyvvizsgáló felelősségét vagy a könyvvizsgálói jelentést.

Az újrafogalmazott standard világossá teszi, hogy a *figyelemfelhívó bekezdésnek kizárólag a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett információkra szabad hivatkoznia*. [Hiv. 706.6, 706.A1-A2]

Az újrafogalmazott 706. témaszámú standard által hozott legjelentősebb változás, hogy a figyelemfelhívó bekezdések fogalma mellett bevezeti az „*egyéb kérdések bekezdések*” fogalmat. Az egyéb kérdésekkel foglalkozó bekezdés a könyvvizsgálói jelentésbe foglalt olyan bekezdés, amely a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett kérdéseken kívüli olyan kérdésre vonatkozik, amely a könyvvizsgáló megítélése szerint releváns abból a szempontból, hogy a felhasználók megértsék a könyvvizsgálatot, a könyvvizsgáló felelősségét vagy a könyvvizsgálói jelentést. Ilyen egyéb kérdések bekezdésben szerepeltetheti a könyvvizsgáló az általa szükségesnek tartott felhasználási korlátozásokat, vagy az előző időszaki könyvvizsgálatra való utalásokat, amennyiben azoknak a tárgyidőszaki véleményre nincsen hatásuk. A könyvvizsgálónak ezt a bekezdést közvetlenül a véleményt tartalmazó bekezdés után, vagy ha van figyelemfelhívó bekezdés, az után kell szerepeltetnie. [Hiv. 706.8, 706.A5-A11]

4.4 Összehasonlító adatok – Előző időszak megfelelő adatai és összehasonlító pénzügyi kimutatások (710. témaszámú standard)

19. számú fólia

Az előző időszak pénzügyi kimutatásait nem könyvvizsgálták és a könyvvizsgáló következtetése az alábbi:

	Korábbi gyakorlat	Új követelmény
Sem a tárgyidőszaki, sem az összehasonlító adatok nem tartalmaznak lényeges hibás állítást	A korábbi könyvvizsgálat hiányára a <i>könyvvizsgáló felelősségére utaló</i> részben kellett utalni	A korábbi könyvvizsgálat hiányára <i>Egyéb kérdések bekezdésben</i> kell utalni
A tárgyidőszaki adatok nem tartalmaznak lényeges hibás állítást, de az összehasonlító adatok tartalmazzanak	A korábbi könyvvizsgálat hiányára a <i>könyvvizsgáló felelősségére utaló</i> részben kellett utalni	Minősíteni kell a véleményt az összehasonlító adatok tekintetében
A tárgyidőszaki adatok és az összehasonlító adatok is tartalmazzanak lényeges hibás állítást	Minősíteni kellett a véleményt a tárgyidőszaki adatok tekintetében	Minősíteni kell a véleményt a tárgyidőszaki és az összehasonlító adatok tekintetében is

20. számú fólia

Az előző időszak pénzügyi kimutatásait egy előző könyvvizsgáló könyvvizsgálta, aki minősítés nélküli véleményt adott ki és a könyvvizsgáló következtetése az alábbi:

	Korábbi gyakorlat	Új követelmény
Sem a tárgyidőszaki, sem az összehasonlító adatok nem tartalmaznak lényeges hibás állítást	Az előző könyvvizsgálatra a <i>könyvvizsgáló felelősségére utaló</i> részben kellett utalni	Az előző könyvvizsgálatra <i>Egyéb kérdések bekezdésben lehet</i> utalni
A tárgyidőszaki adatok nem tartalmaznak lényeges hibás állítást, de az összehasonlító adatok tartalmazzanak	Az előző könyvvizsgálatra a <i>könyvvizsgáló felelősségére utaló</i> részben kellett utalni	Minősíteni kell a véleményt az összehasonlító adatok tekintetében
A tárgyidőszaki adatok és az összehasonlító adatok is tartalmazzanak lényeges hibás állítást	Minősíteni kellett a véleményt a tárgyidőszaki adatok tekintetében	Minősíteni kell a véleményt a tárgyidőszaki és az összehasonlító adatok tekintetében is

Az előző időszak pénzügyi kimutatásaira vonatkozó vélemény korlátozott vélemény, ellenvélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása volt és a könyvvizsgáló következtetése az alábbi:

	Korábbi gyakorlat	Új követelmény
A vélemény minősítését előidéző ügy megoldódott (a tárgyidőszaki adatokra nincs lényeges hatással)	A korábbi időszaki minősített véleményre a <i>könyvvizsgáló felelősségére utaló részben</i> kellett utalni	Minősíteni kell a véleményt az összehasonlítható adatok tekintetében
A vélemény minősítését előidéző ügy nem oldódott meg (a tárgyidőszaki adatokra való hatás vagy lehetséges hatás lényeges)	Minősíteni kellett a véleményt a tárgyidőszaki adatok tekintetében	Minősíteni kell a véleményt a tárgyidőszaki és az összehasonlítható adatok tekintetében is

A könyvvizsgálónak az előző időszak pénzügyi kimutatásaira vonatkozó véleménye minősítés nélküli volt, de a könyvvizsgáló megállapítja, hogy az összehasonlítható adatok lényeges hibás állítást tartalmaztak és a könyvvizsgáló következtetése az alábbi:

	Korábbi gyakorlat	Új követelmény
Az előző időszak lényeges hibás állításnak a tárgyidőszaki adatokra nincs lényeges hatása	A véleményt nem kellett minősíteni	Minősíteni kell a véleményt az összehasonlítható adatok tekintetében
Az előző időszak lényeges hibás állításnak a tárgyidőszaki adatokra való hatása lényeges	Minősíteni kellett a véleményt a tárgyidőszaki adatok tekintetében	Minősíteni kell a véleményt a tárgyidőszaki és az összehasonlítható adatok tekintetében is

A korábbi 710. témaszámú standard alapján kialakult gyakorlat az alábbiakban foglalható össze:

- o Az előző időszakra történő utalást akkor kellett szerepeltetni a könyvvizsgálói jelentésben, ha az előző időszak adatokat nem könyvvizsgálták, azokat más könyvvizsgáló könyvvizsgálta, vagy ha az előző időszak könyvvizsgálói jelentés minősített volt.
- o Az előző időszakra történő utalás a könyvvizsgáló felelősségére utaló részben szerepelt, amennyiben az előző időszak könyvvizsgálat hiányának, vagy az előző időszak minősítésnek nem volt lényeges hatása a tárgyidőszaki adatokra.
- o Az előző időszakra történő utalás a vélemény minősítésének indoklásában szerepelt, amennyiben az előző időszak könyvvizsgálat hiányának, vagy az előző időszak minősítésnek lényeges hatása volt a tárgyidőszaki adatokra. A vélemény ilyenkor csak a tárgyidőszaki adatok tekintetében volt minősítve.

Az újrafogalmazott standard követelményei az alábbi lényeges pontokban térnek el a korábbi gyakorlattól:

A korábbi standardtól eltérően az újrafogalmazott standard egyértelműen kimondja, hogy amennyiben az előző időszaki adatokat más könyvvizsgáló könyvvizsgálta vagy azokat nem könyvvizsgálták, az erre vonatkozó utalást Egyéb kérdések bekezdésben kell szerepeltetni a könyvvizsgálói jelentésben:

Ha az előző időszak pénzügyi kimutatásait egy *előző könyvvizsgáló könyvvizsgálta*, és a könyvvizsgáló számára jogszabály vagy szabályozás nem tiltja, hogy az előző könyvvizsgálónak az előző időszak megfelelő adataira vonatkozó jelentésére hivatkozzon, és a könyvvizsgáló ilyen hivatkozás mellett dönt, a könyvvizsgálói jelentésben egyéb kérdések bekezdésben kell szerepeltetnie a következőket:

- o azt a tényt, hogy az előző időszak pénzügyi kimutatásait az előző könyvvizsgáló könyvvizsgálta
- o az előző könyvvizsgáló által kiadott vélemény típusát és minősített vélemény esetén a minősítés okait, valamint
- o az előző könyvvizsgáló jelentésének dátumát. [Hiv. 710.13, 710.A7]

Ha az előző időszaki pénzügyi kimutatásokat *nem könyvvizsgálták*, a könyvvizsgálónak egyéb kérdések bekezdésben kell szerepeltetnie a könyvvizsgálói jelentésben, hogy az előző időszak megfelelő adatait nem könyvvizsgálták. Egy ilyen kijelentés azonban nem menti fel a könyvvizsgálót az alól a követelmény alól, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen arra vonatkozóan, hogy a nyitó egyenlegek nem tartalmaznak olyan hibás állításokat, amelyek lényegesen érintik a tárgyidőszaki pénzügyi kimutatásokat. [Hiv. 710.14]

Előző időszak megfelelő adatainak bemutatása esetében a könyvvizsgálói véleménynek csak az alábbi esetekben szabad hivatkoznia az előző időszak megfelelő adataira: [Hiv. 710.10, 710.A2]

- o Ha az előző időszakra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés, ahogyan azt korábban kiadták, korlátozott véleményt, a véleménynyilvánítás visszautasítását vagy ellenvéleményt tartalmazott, és a vélemény minősítését előidéző ügy nem oldódott meg, a könyvvizsgálónak **minősítenie kell a tárgyidőszaki pénzügyi kimutatásokra vonatkozó véleményt**. A könyvvizsgálói jelentésben a minősítés alapja bekezdésben a könyvvizsgálónak:
 - o mind a tárgyidőszaki adatokra, mind az előző időszak megfelelő adataira utalnia kell a minősítést előidéző ügy leírásában, ha az ügy tárgyidőszaki adatokra gyakorolt hatásai vagy lehetséges hatásai lényegesek, vagy
 - o más esetekben ki kell fejtenie, hogy a könyvvizsgálói vélemény minősítésére a megoldatlan ügynek a tárgyidőszaki adatok és az előző időszak megfelelő adatai összehasonlíthatóságára gyakorolt hatásai vagy lehetséges hatásai miatt került sor. [Hiv. 710.11, 710.A3-A5]
- o Ha a könyvvizsgáló könyvvizsgálati bizonyítékot szerez arról, hogy lényeges hibás állítás áll fenn az előző időszaki pénzügyi kimutatásokban, amelyekre vonatkozóan korábban minősítés nélküli véleményt adtak ki, és az előző időszak megfelelő adatait nem állapították meg újra megfelelően, vagy nem került sor a megfelelő közzétételekre, a könyvvizsgálónak korlátozott véleményt vagy ellenvéleményt kell kiadnia a tárgyidőszaki pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésben, ahol a minősítés az előző időszak megfelelő adataira vonatkozik, amelyek szerepelnek ezekben a pénzügyi kimutatásokban. [Hiv. 710.12, 710.A6]
- o Ha az előző időszak adatait nem könyvvizsgálták, és a könyvvizsgáló könyvvizsgálati bizonyítékot szerez arról, hogy lényeges hibás állítás áll fenn az előző időszaki pénzügyi kimutatásokban, és az előző időszak megfelelő adatait nem állapították meg újra.

A 2. számú mellékletben megtalálható a könyvvizsgálói jelentés szemléltető példája arra az esetre, amikor az előző időszak megfelelő adatai tekintetében minősített véleményt adtak ki, és bár a minősítést okozó ügy nem oldódott meg, tárgyidőszaki adatokra gyakorolt hatásai vagy lehetséges hatásai nem lényegesek.

5 A kommunikációval kapcsolatos változások

23. számú fólia

Változások:

- o **Az irányítással megbízott személyekkel kétirányú kommunikációt kell szorgalmazni (260. témaszámú standard)**
- o **Új standard:** A belső kontroll hiányosságainak kommunikálása az irányítással megbízott személyek és a vezetés felé (265. témaszámú standard):
 - o hiányosság és jelentős hiányosság fogalma;
 - o könyvvizsgáló feladatai:
 - megállapítani, hogy azonosított-e hiányosságokat;
 - ha igen, hogy vannak-e jelentős hiányosságok;
 - a jelentős hiányosságokat időben és írásban kell kommunikálnia az irányítással megbízott személyekkel;
 - a vezetéssel is kommunikálnia kell a jelentős hiányosságokat, és minden olyan egyéb hiányosságot, ami a vezetés számára fontos lehet;
 - megfelelő tartalommal kell összeállítania az írásbeli kommunikációt.

5.1 Kommunikáció az irányítással megbízott személyekkel (260. témaszámú standard)

A legfontosabb változás, hogy míg a korábbi standard a könyvvizsgálónak az irányítással megbízott személyek felé történő kommunikációját írta elő bizonyos kérdésekben, az újrafogalmazott standard azt is meg követeli a könyvvizsgálótól, hogy szorgalmazza a *kétirányú kommunikációt*, és értékelje, hogy a könyvvizsgáló és az irányítással megbízott személyek közötti kétirányú kommunikáció megfelelő volt-e. [Hiv. 260.22, 260.A42.A44]

5.2 A belső kontroll hiányosságainak kommunikálása az irányítással megbízott személyek és a vezetés felé (265. témaszámú standard)

A Clarity projekt keretében adta ki az IAASB a 265. témaszámú, „A belső kontroll hiányosságainak kommunikálása az irányítással megbízott személyek és a vezetés felé” című standardot, mivel úgy ítélte meg, hogy a korábbiaknál részletesebb iránymutatást kell adni a könyvvizsgálók számára a belső kontroll hiányosságaival kapcsolatosan kommunikálandó kérdésekről. A korábbi standardokban is fontos részét képezte a könyvvizsgáló kommunikációra vonatkozó felelősségének a belső kontrollban feltárt „lényeges gyengeségek” kommunikációja. Az új standard a lényeges gyengeségek helyett a „*jelentős hiányosságok*” fogalmat használja, és szempontokat ad arra, hogyan kell a könyvvizsgálónak az azonosított hiányosságokon belül a jelentős hiányosságokat meghatározni. Hiányosság önmagában az, ha a működtetett belső kontrollok nem képesek megelőzni, vagy feltárni és helyesbíteni a hibás állításokat, vagy ha a kontroll hiányzik. Jelentős hiányosság ezen belül az a hiányosság vagy a hiányosságok azon csoportja, amely a könyvvizsgáló megítélése szerint érdemes az irányítással megbízott személyek figyelmére. [Hiv. 265.6, 265.A5]

A könyvvizsgálónak a belső kontrollban azonosított hiányosságokkal kapcsolatos főbb feladatai a következők:

- o meg kell állapítania, hogy az elvégzett könyvvizsgálati munka alapján a belső kontrollban azonosított-e hiányosságokat. [Hiv. 265.7, 265.A1–A4]
- o az azonosított hiányosságokról meg kell állapítania, hogy azok önmagukban vagy egymással kombinálva jelentős hiányosságokat testesítenek-e meg. [Hiv. 265.8, 265.A5–A11]
- o a jelentős hiányosságokat időben, írásban kommunikálnia kell az irányítással megbízott személyek felé. [Hiv. 265.9, 265.A12–A18, 265.A27]
- o a megfelelő felelősségi szinten lévő vezetés felé is időben kommunikálnia kell:
 - o írásban a belső kontroll azon jelentős hiányosságait, amelyeket a könyvvizsgáló az irányítással megbízott személyek felé kommunikált vagy kommunikálni szándékozik, kivéve, ha az adott körülmények között a közvetlenül a vezetés felé történő kommunikáció nem lenne megfelelő; és
 - o a belső kontroll könyvvizsgálat során azonosított egyéb olyan hiányosságait, amelyeket más felek a vezetés felé nem kommunikáltak, és amelyek a könyvvizsgáló szakmai megítélése szerint kellően fontosak ahhoz, hogy a vezetés figyelmére méltók legyenek. [Hiv. 265.10, 265.A19–A27]
- o az írásbeli kommunikációba bele kell foglalnia a hiányosságok leírását és potenciális hatásaik magyarázatát, és elegendő információt ahhoz, hogy az irányítással megbízott személyek és a vezetés számára lehetővé váljon a kommunikáció kontextusának a megértése. A kommunikációnak tartalmaznia kell, hogy a könyvvizsgálat célja az volt, hogy a könyvvizsgáló véleményt fejezzon ki a pénzügyi kimutatásokról; hogy a könyvvizsgálat a pénzügyi kimutatások elkészítése szempontjából releváns belső kontroll figyelembevételét a körülményeknek megfelelő könyvvizsgálati eljárások megtervezése érdekében foglalta magában, de nem azért, hogy a könyvvizsgáló véleményt mondjon a belső kontroll hatékonyságára vonatkozóan, és a jelentésben szereplő kérdések azokra a hiányosságokra korlátozódnak, amelyeket a könyvvizsgáló a könyvvizsgálat során azonosított, és amelyekről a könyvvizsgáló azt a következtetést vonta le, hogy kellően fontosak ahhoz, hogy azokat az irányítással megbízott személyek felé jelentsék. [Hiv. 265.11, 265.A28–A30]

6 Egyéb változások

6.1 Szolgáltató szervezetet igénybe vevő gazdálkodó egységre vonatkozó könyvvizsgálati szempontok (402. témaszámú standard)

A 402. témaszámú újrafogalmazott és módosított standard a szolgáltató szervezetet igénybe vevő gazdálkodó egységek esetében vezeti végig a könyvvizsgálat szempontjait, a kockázatbecslési eljárásoktól a becsült kockázatokra reagáló könyvvizsgálati eljárások megtervezéséig. [Hiv. 402.1]

24. számú fólia

A könyvvizsgáló céljai

- o olyan mértékben megismerni a vizsgált társaság által igénybe vett szolgáltatások jellegét és jelentőségét, valamint azoknak a belső kontrollokra gyakorolt hatását, ami elegendő a lényeges hibás állítás kockázatainak becsléséhez;
- o a becsült kockázatokra reagáló eljárások megtervezése és végrehajtása

Ha egy vizsgált gazdálkodó egység szolgáltató szervezet szolgáltatásait veszi igénybe, az igénybe vevő könyvvizsgálójának célja a szolgáltató szervezet által nyújtott szolgáltatások jellegét és jelentőségét, valamint azok igénybe vevő gazdálkodó egység könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrolljára gyakorolt hatását olyan mértékben megismerni, ami a lényeges hibás állítás kockázatainak azonosításához és felmé-

réséhez elegendő és az ezen kockázatokra reagáló könyvvizsgálati eljárásokat tervezni meg és hajtani végre. [Hiv. 402.7]

Fontos hangsúlyozni, hogy a könyvvizsgáló kockázatbecslési és egyéb eljárásai kizárólag a *pénzügyi beszámolás szempontjából releváns*, szolgáltató szervezetek által nyújtott szolgáltatásokra irányulnak. A szolgáltató szervezet által nyújtott szolgáltatások akkor relevánsak az igénybe vevő gazdálkodó egység pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálata szempontjából, ha ezen szolgáltatások és az azok feletti kontrollok az igénybe vevő gazdálkodó egység pénzügyi beszámolás szempontjából releváns információs rendszerének részét képezik. Bár a szolgáltató szervezetnél alkalmazott legtöbb kontroll valószínűleg a pénzügyi beszámolással kapcsolatos, lehetnek egyéb olyan kontrollok, mint például az eszközök védelme feletti kontrollok, amelyek szintén relevánsak lehetnek a könyvvizsgálat szempontjából.

A szolgáltató szervezet szolgáltatásai az igénybe vevő gazdálkodó egység pénzügyi beszámolás szempontjából releváns információs rendszerének akkor képezik részét, ha ezek a szolgáltatások:

- o a pénzügyi kimutatások szempontjából jelentős ügyletcsoportokat érintenek
- o hatással vannak azokra az informatikai (IT) és manuális rendszereken belüli eljárásokra, amelyekkel a vizsgált gazdálkodó egység ügyleteit létrehozzák, rögzítik, feldolgozzák, szükség szerint javítják, a főkönyvbe átvezetik és a pénzügyi kimutatásokban szerepeltetik
- o érintik a kapcsolódó elektronikus vagy kézzel vezetett számviteli nyilvántartásokat, alátámasztó információkat és az igénybe vevő gazdálkodó egység pénzügyi kimutatásaiban szereplő konkrét számlákat, amelyeket az igénybe vevő gazdálkodó egység ügyleteinek létrehozásához, rögzítéséhez, feldolgozásához és jelentésbe foglalásához alkalmaznak;
- o hatással vannak arra, ahogyan az igénybe vevő gazdálkodó egység információs rendszere azokat az ügyletektől eltérő eseményeket és körülményeket rögzíti, amelyek a pénzügyi kimutatások szempontjából jelentősek
- o érintik az igénybe vevő gazdálkodó egység pénzügyi kimutatásainak elkészítésénél alkalmazott pénzügyi beszámolási folyamatot, beleértve a jelentős számviteli becsléseket és közzétételeket vagy
- o hatással vannak a naplótételekre vonatkozó kontrollokra. [Hiv. 402.3]

25. számú fólia

A 315. témaszámú standardnak való megfeleléshez szükséges főbb követelmények

A könyvvizsgálónak:

- o meg kell ismernie, hogyan használja a szolgáltató szervezet szolgáltatásait a vizsgált társaság, beleértve:
 - o a szolgáltatások jellegét, jelentőségét és belső kontrollra gyakorolt hatását;
 - o a szolgáltató által feldolgozott ügyletek vagy érintett számlák jellegét és lényegességét;
 - o a szolgáltató és a társaság tevékenységei közötti kölcsönhatás mértékét; és
 - o a szolgáltató és a társaság közötti kapcsolat jellegét, beleértve a szerződéses feltételeket.
- o értékelnie kell azoknak vizsgált társaságnál működő releváns kontrolloknak a kialakítását és bevezetését, amelyek a szolgáltató szervezet által nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódnak
- o értékelnie kell, hogy a vizsgált társaságtól szerzett ismeretek elegendőek-e a kockázatbecsléshez;
- o ha nem, a szolgáltató szervezettől kell az ismereteket megszereznie

A szolgáltató szervezetet igénybe vevő gazdálkodó egység könyvvizsgálójának a 315. témaszámú standardnak való megfelelés érdekében elsődlegesen meg kell ismernie, hogy hogyan használja a szolgáltató szervezet szolgáltatásait, beleértve:

- o a szolgáltató szervezet által nyújtott szolgáltatások jellegét és ezen szolgáltatások jelentőségét az igénybe vevő gazdálkodó egység szempontjából, beleértve azoknak az igénybe vevő gazdálkodó egység belső kontrolljára gyakorolt hatását
- o a szolgáltató szervezet által feldolgozott ügyletek vagy a szolgáltató szervezet által befolyásolt számlák vagy pénzügyi beszámolási folyamatok jellegét és lényegességét
- o a szolgáltató szervezet és az igénybe vevő gazdálkodó egység tevékenységei közötti kölcsönhatás mértékét és
- o az igénybe vevő gazdálkodó egység és a szolgáltató szervezet közötti kapcsolat jellegét, beleértve a szolgáltató szervezet által végzett tevékenységekre vonatkozó releváns szerződéses feltételeket. [Hiv. 402.9, 402.A1-A11]

A könyvvizsgálónak értékelnie kell azon kontrollok kialakítását és bevezetését is, amelyeket a vizsgált társaság a szolgáltató szolgáltatásai tekintetében működtet. [Hiv. 402.10, 402.A12-A14]

A könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy a vizsgált társaságtól elegendő ismereteket tudott-e szerezni a szolgáltatások jellegéről és jelentőségéről, valamint azoknak a belső kontrollra gyakorolt hatásáról ahhoz, hogy a kockázatokat azonosítani tudja és fel tudja mérni. Ha ennek eredményeként azt állapítja meg, hogy további ismereteket kell szereznie, ezeket a szolgáltató szervezet könyvvizsgálójának jelentéséből⁵, magától a szolgáltató szervezettől, neki magának vagy más könyvvizsgáló felkérésével kell megszereznie. [Hiv. 402.11-12, 402.A15-20]

Ahhoz, hogy a könyvvizsgáló a szolgáltató könyvvizsgálójának jelentésére tudjon támaszkodni az ismeretek megszerzése érdekében, meg kell győződnie: a szolgáltató könyvvizsgálójának szakmai kompetenciájáról és a szolgáltató szervezettől való függetlenségéről és azon standardok megfelelőségéről, amelyek szerint a jelentést kibocsátották. Ezen túlmenően értékelnie kell, hogy a szolgáltató szervezetenél alkalmazott kontrollok leírása és kialakítása olyan időpontra vagy időszakra vonatkozik-e, ami az igénybe vevő könyvvizsgálójának a céljaira megfelel; értékelnie kell, hogy a jelentés által nyújtott bizonyíték elegendő és megfelelő-e az igénybe vevő gazdálkodó egység könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrolljának megismeréséhez és meg kell állapítania, hogy a vizsgált társaságnak a szolgáltató szervezet által azonosított kiegészítő kontrolljai a vizsgált társaság szempontjából relevánsak-e, és ha igen, ismereteket kell szereznie arról, hogy a vizsgált társaság ezeket a kontrollokat kialakította és bevezette-e. [Hiv. 402.13-14, 402.A21-A23]

26. számú fólia

A 330. témaszámú standardnak való megfeleléshez szükséges főbb követelmények

A könyvvizsgálónak:

- o meg kell állapítania, hogy a vizsgált társaságnál elegendő információ áll-e rendelkezésre a nyilvántartásokban, és ha nem, eljárásokat kell tervezzen és végrehajtson az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésére;
- o ha a szolgáltatónál működtetett kontrollok működési hatékonyságát feltételezve határozza meg a kockázatokat, elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot kell szereznie azok működési hatékonysága tekintetében.

⁵ A jelentés lehet 1-es típusú, amikor az csak a kontrollok bevezetéséről és kialakításáról mond véleményt, vagy 2-es típusú, amikor az a kontrollok működési hatékonyságáról is véleményt mond.

Tipikusan felmerülő probléma lehet szolgáltatót igénybe vevő társaságok könyvvizsgálata során, hogy magánál a vizsgált társaságnál nem állnak rendelkezésre azok a nyilvántartások, amelyeken a könyvvizsgáló eljárásokat tervezett végrehajtani. Ennek megfelelően a standard előírja, hogy a könyvvizsgálónak meg kell állapítania, hogy a vizsgált társaságnál tartott nyilvántartásokból elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték áll-e rendelkezésre a pénzügyi kimutatásokban szereplő releváns állításokra vonatkozóan és ha nem, további könyvvizsgálati eljárásokat kell végrehajtania annak érdekében, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen vagy egy másik könyvvizsgálót kell igénybe vennie ahhoz, hogy ezeket az eljárásokat a szolgáltató szervezetnél az igénybe vevő könyvvizsgálója nevében végrehajtsa. [Hiv. 402.15, 402.A24-A28]

Ha a könyvvizsgáló kockázatbecslése tartalmazza azt a várakozást, hogy a szolgáltató szervezetnél alkalmazott kontrollok hatékonyan működnek, a könyvvizsgálónak az alábbi egy vagy több eljárásból kell könyvvizsgálati bizonyítékot szereznie ezen kontrollok működési hatékonyságáról:

- o 2-es típusú jelentés megszerzése, ha rendelkezésre áll;
- o a szolgáltató szervezetnél alkalmazott kontrollok megfelelő teszteléseinek végrehajtása; vagy
- o egy másik könyvvizsgáló igénybe vétele ahhoz, hogy a szolgáltató szervezetnél alkalmazott kontrollok teszteléseit a könyvvizsgáló nevében végrehajtsa. [Hiv. 402.16, 402.A29-A30]

Ha a könyvvizsgáló 2-es típusú jelentést tervez felhasználni annak könyvvizsgálati bizonyítékeként, hogy a szolgáltató szervezetnél alkalmazott kontrollok hatékonyan működnek, az igénybe vevő könyvvizsgálójának az alábbiakon keresztül meg kell állapítania, hogy a szolgáltató könyvvizsgálójának jelentése elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szolgáltat-e a kontrollok hatékonyságáról az igénybe vevő könyvvizsgálója kockázatbecslésének alátámasztásához:

- o annak értékelése, hogy a szolgáltató szervezetnél alkalmazott kontrollok leírása, kialakítása és működési hatékonysága *olyan időpontra vagy időszakra vonatkozik-e*, ami az igénybe vevő könyvvizsgálójának a céljaira megfelel
- o annak megállapítása, hogy a vizsgált társaságnak a szolgáltató szervezet által azonosított kiegészítő kontrolljai a vizsgált társaság szempontjából relevánsak-e, és ha igen, annak megismerése, hogy a vizsgált társaság ezeket a kontrollokat kialakította és bevezette-e, és ha igen, azok működési hatékonyságának tesztelése
- o a kontrollok tesztelése által lefedett időszak megfelelőségének és a kontrollok teszteléseinek végrehajtása óta eltelt időnek az értékelése és
- o annak értékelése, hogy a szolgáltató könyvvizsgálójának jelentésében leírtak szerint a kontrollok szolgáltató könyvvizsgálója által végrehajtott tesztelése és azok eredményei a vizsgált társaság pénzügyi kimutatásaiban szereplő állítások szempontjából relevánsak-e és elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szolgáltatnak-e a könyvvizsgáló kockázatbecslésének az alátámasztására. [Hiv. 402.17, 402.A31-A39]

6.2 Számviteli becslések – beleértve a valós értékre vonatkozó számviteli becsléseket is – és a kapcsolódó közzétételek könyvvizsgálata (540. témaszámú standard)

Az újrafogalmazott standard magába foglalja a korábbi 545. témaszámú, „A valósérték-meghatározások és -közzétételek könyvvizsgálata” című standardot. Az újrafogalmazott standard részletesen kifejti, hogy hogyan alkalmazandók a 315. témaszámú, „A lényeges hibás állítás kockázatának azonosítása és felmérése a gazdálkodó egység és környezetének megismerésén keresztül” című, a 330. témaszámú, „A könyvvizsgáló válasza a becsült kockázatokra” című és egyéb releváns könyvvizsgálati standardok a számviteli becslésekkel kapcsolatban.

Becslési bizonytalansághoz kapcsolódó új követelmények:

- o a kockázatbecsléshez értékelni kell a becslési bizonytalanság mértékét
- o meg kell határozni, hogy nagyfokú becslési bizonytalanságnak kitett számviteli becslések jelentős kockázatot hordoznak-e
- o a jelentős kockázatot hordozó számviteli becslések esetében értékelni kell, hogy megfelelően vette-e figyelembe a vezetés a becslési bizonytalanságot
- o ha a könyvvizsgáló úgy ítéli meg, hogy a vezetés nem megfelelően vette figyelembe a becslési bizonytalanságot, szükség szerint neki magának kell kialakítania egy a becslés ésszerűségének értékelésre alkalmas tartományt

A lényeges hibás állítás kockázatainak a 315. témaszámú standard által előírt azonosítása és felmérése során a könyvvizsgálónak értékelnie kell a számviteli becsléshez társuló becslési bizonytalanság mértékét. A könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy megítélése szerint hordoznak-e jelentős kockázatokat azok a számviteli becslések, amelyek esetében nagyfokú becslési bizonytalanságot azonosítottak. [Hiv. 540.10-11, 540.A45-A51]

A jelentős kockázatokat hordozó számviteli becslések esetében a 330. témaszámú standard követelményei értelmében végrehajtott egyéb alapvető vizsgálati eljárásokon túlmenően a könyvvizsgálónak értékelnie kell:

- o azt, hogy hogyan vett figyelembe és miért vetett el a vezetés alternatív feltételezéseket vagy kimeneteket, vagy hogyan mérlegelte más módon a becslési bizonytalanságot a számviteli becslés készítése során;
- o azt, hogy ésszerűek-e a vezetés által használt jelentős feltételezések;
- o a vezetés szándékát és képességét, amennyiben a vezetés szándéka vagy képessége releváns a vezetés által használt jelentős feltételezések ésszerűsége vagy a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek megfelelő alkalmazása szempontjából. [Hiv. 540.15, 540.A102-A110]

Ha a könyvvizsgáló megítélése szerint a vezetés nem vette megfelelően figyelembe a jelentős kockázatokat hordozó számviteli becslésekhez társuló becslési bizonytalanság hatásait, a könyvvizsgálónak – amennyiben szükségesnek látja – ki kell alakítania a számviteli becslés ésszerűségének értékelésére alkalmas tartományt. [Hiv. 540.16, 540.A111-A112]

Változás

- o A könyvvizsgálónak felül kell vizsgálnia a vezetés számviteli becslések készítése során tett megítéléseit és hozott döntéseit a *vezetés lehetséges elfogultságára* utaló jelzések azonosítása céljából.
- o A vezetés lehetséges elfogultságára utaló jelzések önmagukban nem testesítenek meg hibás állítást az egyedi számviteli becslések ésszerűségével kapcsolatos következtetések levonása szempontjából.

A standard hangsúlyosan megköveteli, hogy a könyvvizsgáló vizsgálja meg a vezetés számviteli becslések készítése során tett megítéléseit és hozott döntéseit abból a szempontból, hogy azok jelezhetik-e a *vezetés lehetséges elfogultságát* és részletesen bemutat olyan helyzeteket, amelyek a vezetés elfogultságát jelezhetik. A vezetés elfogultsága a semlegességének hiányát jelenti az információk elkészítése során.

A vezetés lehetséges elfogultságára utalhatnak a következő tényezők:

- o a számviteli becslés vagy annak készítése módszerének változtatása akkor, ha a vezetés szubjektíven mérte fel azt, hogy bekövetkezett-e olyan körülményváltozás, amely ezt indokolná;
- o a gazdálkodó egység saját feltételezéseinek alkalmazása a valós értékre vonatkozó számviteli becslésekre, amennyiben azok nem állnak összhangban a megfigyelhető piaci feltételezésekkel;
- o a vezetés céljai szempontjából kedvező pontbecslést eredményező jelentős feltételezések választása vagy kialakítása;
- o olyan pontbecslések választása, amely következetesen optimista vagy pesszimista eredményeket adnak. [Hiv. 540.21, 540.A124-A125]

6.3 Kapcsolt felek (550. témaszámú standard)

29. számú fólia

Változás

- o A könyvvizsgálat során a könyvvizsgálónak a vezetés által korábban nem azonosított vagy a könyvvizsgálóval nem közölt kapcsolt felek közötti viszonyok vagy ügyletek jelzéseinek azonosítása érdekében *át kell tekintenie bizonyos nyilvántartásokat vagy dokumentumokat*:
 - o a könyvvizsgáló eljárásainak részeként beszerzett banki és jogi megerősítéseket;
 - o a tulajdonosok és az irányítással megbízott személyek üléseiről készült jegyzőkönyveket;
 - o a könyvvizsgáló által a gazdálkodó egység körülményei között szükségesnek tartott egyéb nyilvántartásokat vagy dokumentumokat.

A standard újrafogalmazására azért volt szükség, hogy az jobban koncentráljon a kapcsolt felekkel fennálló kapcsolatokból és a velük folytatott ügyletekből származó *kockázatok azonosítására és felmérésére*, valamint az azonosított kockázatokra adott megfelelő *válaszokra*. Új követelmény, hogy a könyvvizsgálat során a könyvvizsgálónak a vezetés által korábban nem azonosított vagy a könyvvizsgálóval nem közölt kapcsolt felek közötti viszonyok vagy ügyletek jelzéseinek azonosítása érdekében *át kell tekintenie bizonyos nyilvántartásokat vagy dokumentumokat*. A könyvvizsgálónak különösen meg kell vizsgálnia a könyvvizsgáló eljárásainak részeként beszerzett banki és jogi megerősítéseket, a tulajdonosok és az irányítással megbízott személyek üléseiről készült jegyzőkönyveket, valamint a könyvvizsgáló által a gazdálkodó egység körülményei között szükségesnek tartott egyéb nyilvántartásokat vagy dokumentumokat. [Hiv. 550.15, 550.A22]

Példák olyan dokumentumokra, amelyeknek az áttekintését a könyvvizsgáló szükségesnek tarthatja a vezetés által korábban nem azonosított vagy a könyvvizsgálóval nem közölt kapcsolt felek közötti viszonyok vagy ügyletek jelzéseinek azonosítása érdekében:

- o a gazdálkodó egység nyereségadó-bevallásai;
- o a gazdálkodó egység által a felügyeleti szervek felé nyújtott információ;
- o részvénykönyvek a gazdálkodó egység vezető részvényeseinek azonosítása érdekében;
- o a vezetés és az irányítással megbízott személyek összeférhetetlenségre vonatkozó nyilatkozatai;
- o a gazdálkodó egység befektetéseinek és nyugdíjprogramjainak nyilvántartása;
- o a kulcspozícióban lévő vezetőkkel vagy az irányítással megbízott személyekkel kötött szerződések és megállapodások;
- o a szokásos üzletmenethez nem tartozó jelentős szerződések és megállapodások;
- o a gazdálkodó egység szaktanácsadótól származó konkrét számlák és levelezés;
- o a gazdálkodó egység által kötött életbiztosítási kötvények;
- o a gazdálkodó egység által az adott időszakban újratárgyalt jelentős szerződések
- o belső auditorok jelentései;
- o a gazdálkodó egység értékpapír-felügyelet felé tett jelentéseivel kapcsolatos dokumentumok (például kibocsátási tájékoztatók).

6.4 Írásbeli nyilatkozatok (580. témaszámú standard)

30. számú fólia

Változások

- o A korábbi standard nevét a vezetés nyilatkozatairól írásbeli nyilatkozatokra változtatták
 - o az írásbeli nyilatkozatok nem foglalják magukban a pénzügyi kimutatásokat, az azokban szereplő állításokat, vagy az alátámasztásul szolgáló könyveket és nyilvántartásokat
- o Megerősíteti a vezetéssel, hogy a megbízási szerződés szerinti felelősségeit teljesítette.
- o **Szigorítás:** vissza kell utasítani a véleménynyilvánítást, és a vélemény korlátozása nem elegendő, ha:
 - o a nyilatkozatok nem megbízhatóak, vagy
 - o a vezetés nem adja meg a standard által megkövetelt nyilatkozatokat.

A korábbi *standard nevét* a vezetés nyilatkozatairól írásbeli nyilatkozatokra változtatták, és ezzel párhuzamosan világossá tették, hogy az írásbeli nyilatkozatok nem foglalják magukban a pénzügyi kimutatásokat, az azokban szereplő állításokat, vagy az alátámasztásul szolgáló könyveket és nyilvántartásokat. [Hiv. 580.7]

További változás, hogy mivel a könyvvizsgálat végrehajtásának alapjául szolgáló alapfeltételezés helytállóságát (azaz, hogy a vezetés elismeri felelősségét a pénzügyi kimutatások elkészítéséért és prezentálásáért és a könyvvizsgáló megfelelő információkkal való ellátásáért – ld. 2. pont) az újrafogalmazott 210. témaszámú, a „Megegyezés a könyvvizsgálati megbízások feltételeiről” című standard alapján a megbízási szerződésbe befoglalják, az újrafogalmazott 580. témaszámú standard szerinti teljességi nyilatkozat csak megerősíteti a vezetéssel, hogy a megbízási szerződés szerinti felelősségeit teljesítette. [Hiv. 580.10, 580.A7-A9, 580.A14. és 580.A22]

Az újrafogalmazott standard alapján a könyvvizsgálónak *vissza kell utasítania a véleménynyilvánítást* a pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan a 705. témaszámú Nemzetközi Könyvvizsgálati Standarddal összhangban, ha arra a következtetésre jut, hogy a vezetés tisztességével kapcsolatos kétely elegendő mértékű ahhoz, hogy a standard által megkövetelt írásbeli nyilatkozatok ne legyenek megbízhatóak, vagy ha a vezetés nem adja meg a standard által megkövetelt írásbeli nyilatkozatokat. A korábbi standard ennél megengedőbb követelményt tartalmazott: amennyiben a vezetés nem adta meg a könyvvizsgáló által kért nyilatkozatokat, ez hatókör-korlátozásnak minősült, és ennek megfelelően a vélemény korlátozását vagy a véleménynyilvánítás visszautasítását is eredményezhette a könyvvizsgáló megítélésétől függően. [Hiv. 580.20, 580.A26-A27]

6.5 Speciális szempontok – Csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai (beleértve a komponensek könyvvizsgálóinak munkáját) (600. témaszámú standard)

31. számú fólia

Változás

- o Az újrafogalmazott standard a csoport részére végzett megbízásért felelős partner felelősségeire koncentrálnak:
 - o részvétel a kockázatbecslésben;
 - o részvétel a könyvvizsgálati és egyéb eljárások tervezésében a csoportvállalatok lényegessége alapján;
 - o a csoportvállalati lényegesség meghatározása, a csoportvállalati végrehajtási lényegesség jóváhagyása;
 - o eljárások a konszolidációs folyamatra vonatkozóan;
 - o megfelelő részvétel a csoportvállalati könyvvizsgálók munkájában.

Az újrafogalmazott 600. témaszámú standard részletes bemutatását ld. a **2009. évi oktatási anyagban**. Az alábbiakban csak a fontosabb előírások vannak összefoglalva.

Az újrafogalmazott standardot azon kritikákra válaszul hozták létre, hogy korábban a könyvvizsgálati standardok egyike sem foglalkozott konkrétan a csoportok pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatára vonatkozó speciális kérdésekkel, és így nagyon eltérő gyakorlatok alakultak ki a világ különböző részein. A korábbi 600. témaszámú standard ugyanis csak azokra a kérdésekre tért ki, amelyek egy csoport könyvvizsgálata kapcsán a csoportkönyvvizsgáló és a csoportvállalatok könyvvizsgálói közötti együttműködést érintették. Az újrafogalmazott standard szerkezete más standardokhoz hasonlóan követi a könyvvizsgálattal kapcsolatos, a megbízás elfogadására vagy megtartására, a kockázatbecslésre és a becsült kockázatokra adott megfelelő válaszokra, valamint az eljárások eredményeinek értékelésére vonatkozó általános előírásokat, és kifejti, hogyan kell ezeket a csoportok könyvvizsgálatára alkalmazni.

A standard egyértelművé teszi, hogy a csoport részére végzett megbízásért *felelős* könyvvizsgáló felel a csoport részére végzett megbízás szakmai standardoknak, valamint vonatkozó jogi és szabályozási követelményeknek megfelelő irányításáért, felügyeletéért és teljesítéséért, továbbá azért, hogy a kibocsátott könyvvizsgálói jelentés az adott körülmények között megfelelő legyen. Ez a kizárólagos felelősség azonban nem jelenti azt, hogy ugyanannak a könyvvizsgálónak kellene végrehajtania vagy ugyanazon hálózathoz tartozó könyvvizsgálóknak kellene végrehajtaniuk az egész csoport könyvvizsgálatát.

A megbízás elfogadásával vagy megtartásával kapcsolatosan a korábbi standard a csoportkönyvvizsgáló által könyvvizsgált hányad elégségességének mérlegelését javasolta. Az újrafogalmazott standard előírja, hogy a megbízás elfogadás előtt a csoportkönyvvizsgáló mérlegelje, hogy elegendő és megfelelő bizonyosságot tud-e majd szerezni a csoport könyvvizsgálata során ahhoz, hogy arra a csoport pénzügyi kimutatásaira vonatkozó véleményét alapozza. Ehhez a csoportkönyvvizsgálónak a jelentős csoportvállalatok⁶ azonosításához szükséges mértékben meg kell ismernie a csoportot és annak részeit, és ebbe a mérlegelésbe beleérti a standard annak mérlegelését is, hogy amennyiben egyes csoportvállalatok könyvvizsgálatát más könyvvizsgálók fogják ellátni, képes lesz-e a csoportkönyvvizsgáló megfelelő mértékben részt venni a csoportvállalatok könyvvizsgálóinak a munkájában.

⁶ A standard a „komponens” fogalmat használja, amely egyaránt lehet egy leányvállalat, társult vagy közös vezetésű vállalkozás, vagy egy fióktelep, de akár egy adott jogi személyen belüli divízió is, amelynek pénzügyi adatait a csoport pénzügyi kimutatásai tartalmazzák.

Az újrafogalmazott standard előírja, hogy a csoportkönyvvizsgálónak:

- o a kockázatbecslési eljárások keretében meg kell ismernie konszolidációs folyamatot, beleértve a csoportvállalatok részére kiadott utasításokat és a csoport szintű kontrollokat (pl. amelyeket a csoportvállalatok a konszolidációhoz felhasznált pénzügyi adatainak jelentése tekintetében működtetnek);
- o meg kell határoznia a csoportra vonatkozó lényegességet (beleértve a sajátos ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre vagy közzétételekre alkalmazandó lényegességi szintet vagy szinteket), és a csoportvállalatokra vonatkozó lényegességet, amelynek alacsonyabbnak kell lennie a csoportra megállapított lényegességnél;
- o mérlegelnie kell, hogy a csoportvállalatok könyvvizsgálói által megállapított végrehajtási lényegesség megfelelő a csoport könyvvizsgálata szempontjából;
- o meg kell határoznia a csoportvállalatok pénzügyi adatai vonatkozásában végzendő munka típusát és a csoportvállalatok könyvvizsgálóinak munkájában való részvétel módját és mélységét, megkülönböztetve:
 - o az önálló pénzügyi jelentősége miatt jelentős csoportvállalatokat;
 - o a lényeges hibás állítások csoportra nézve jelentős kockázatait magában foglaló, és emiatt jelentősnek minősített csoportvállalatokat; és
 - o a nem jelentős csoportvállalatokat.
- o további könyvvizsgálati eljárásokat kell végrehajtani annak érdekében, hogy:
 - o meggyőződjön arról, hogy valamennyi csoportvállalatot bevontak a csoport pénzügyi kimutatásaiba;
 - o értékelje a helyesbítések és átsorolások megfelelőségét, teljességét és pontosságát, és azt, vannak-e csalási kockázati tényezők vagy a vezetés lehetséges elfogultságára utaló jelzések;
 - o meggyőződjön arról, hogy a csoport pénzügyi kimutatásait egységes számviteli politikák alapján állították össze, azaz egy adott csoportvállalat pénzügyi információit megfelelően helyesbítették a csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások elkészítése és prezentálása céljából; és
 - o meggyőződjön arról, hogy a csoportvállalat könyvvizsgálójának a kommunikációjában azonosított pénzügyi információk-e a csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatásokba belefoglalt pénzügyi információk.
- o megfelelően kommunikálnia kell az elvárásait a csoportvállalatok könyvvizsgálói felé, amelyhez a standard részletesen leírja a kommunikáció minimális tartalmát és formáját;
- o meg kell győződnie arról, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szereztek a csoport pénzügyi kimutatásaira vonatkozó vélemény alátámasztására; és
- o megfelelően kommunikálnia kell a csoport könyvvizsgálata során felmerülő kérdéseket a csoport vezetésével és a csoport irányításáért felelős személyekkel.

6.6 A könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájának felhasználása (620. témaszámú standard)

32. számú fólia

Hatókör:

- o ha a könyvvizsgáló a *számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen* szándékozik a *könyvvizsgáló által megbízott szakértő munkáját* felhasználni – 620. témaszámú standard
- o ha a könyvvizsgáló a *számvitel vagy a könyvvizsgálat területén* szándékozik a *könyvvizsgáló által megbízott szakértő munkáját* felhasználni – 220. témaszámú standard
- o ha a könyvvizsgáló a *számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen* szándékozik a *vezetés szakértőjének munkáját* felhasználni – 500. témaszámú standard

Az újrafogalmazott standard világossá teszi, hogy mely standardot kell alkalmazni a különböző területeken igénybevett szakértő munkájának a felhasználásakor, illetve hogy mely standardok vonatkoznak attól függően, hogy a szakértő munkája alapvetően a könyvvizsgáló vagy a vizsgált társaság munkáját segíti-e:

- o A 620. témaszámú standardot kell alkalmazni akkor, ha a *könyvvizsgáló* szándékozik egy személy vagy szervezet által a *számviteltől vagy könyvvizsgálattól eltérő szakterületen végzett munkát* az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzéséhez felhasználni (azaz ha a *könyvvizsgáló a számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen* szándékozik a *könyvvizsgáló által megbízott szakértő munkáját* felhasználni). [Hiv. 620.1]
- o A 220. témaszámú standardot kell alkalmazni akkor, ha a *könyvvizsgáló a számvitel vagy a könyvvizsgálat valamely speciális területén* szakértelemmel rendelkező személlyel (aki lehet a könyvvizsgáló alkalmazásában, és így tagja a munkacsoportnak) vagy szervezettel konzultál (azaz ha a *könyvvizsgáló a számvitel vagy a könyvvizsgálat területén* szándékozik a *könyvvizsgáló által megbízott szakértő munkáját* felhasználni). [Hiv. 620.2a]
- o Az 500. témaszámú standardot kell alkalmazni akkor, ha a *könyvvizsgáló olyan, a számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen szakértelemmel rendelkező személy vagy szervezet munkáját* szándékozik felhasználni, amelynek munkáját a vizsgált társaság használja fel, hogy segítséget nyújtson a pénzügyi kimutatások elkészítésében (azaz ha a *könyvvizsgáló a számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen* szándékozik a *vezetés szakértőjének munkáját* felhasználni). [Hiv. 620.2b]

33. számú fólia

Változatlan lényeges követelmények, részletesebb iránymutatással:

- o a könyvvizsgálónak kell meghatároznia, hogy használja-e szakértő munkáját;
- o a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy a szakértő rendelkezik-e a könyvvizsgáló céljainak eléréséhez szükséges kompetenciával, képességekkel és tárgyilagossággal;
- o a könyvvizsgálónak - szükség szerint írásbeli - megállapodást kell kötnie a szakértővel;
- o a könyvvizsgálónak értékelnie kell a szakértő munkájának a könyvvizsgáló céljaira való megfelelőségét;
- o a könyvvizsgálónak a minősítés nélküli véleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentésben nem szabad hivatkoznia a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájára.

Az újrafogalmazott standardnak a szakértő munkájának felhasználásával kapcsolatos lényeges előírásai nem változtak, de a követelményeket részletesebben fogalmazza meg a standard:

- o a könyvvizsgálónak kell meghatároznia, hogy használja-e szakértő munkáját; [Hiv. 620.7, 620.A4-A9]
- o a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy a szakértő rendelkezik-e a könyvvizsgáló céljainak eléréséhez szükséges kompetenciával, képességekkel és tárgyilagossággal; [Hiv. 620.9, 620.A14-A20]
- o a könyvvizsgálónak – szükség szerint írásbeli – megállapodást kell kötnie a szakértővel, amely rögzíti a szakértő munkájának jellegét, hatókörét és céljait; a könyvvizsgáló és a szakértő feladatait és felelősségét; a könyvvizsgáló és a szakértő közötti kommunikáció jellegét, ütemezését és terjedelmét, beleértve a szakértő által készítendő bármely jelentés formáját is; és a titoktartási követelmények betartásának szükségességét a szakértő részéről; [Hiv. 620.11, 620.A23-A31]
- o a könyvvizsgálónak értékelnie kell a szakértő munkájának a könyvvizsgáló céljaira való megfelelést, beleértve a szakértő megállapításainak vagy következtetéseinek relevanciáját és ésszerűségét, valamint azok egyéb könyvvizsgálati bizonyítékokkal való összhangját; a szakértő által használt jelentős feltételezések és módszerek adott körülmények közötti relevanciáját és ésszerűségét; és a szakértő munkája során használt jelentős forrásadatok relevanciáját, teljességét és pontosságát; [Hiv. A620.12, 620.A32-A39]
- o ha a könyvvizsgáló azt állapítja meg, hogy a szakértő munkája a könyvvizsgáló céljaira nem megfelelő, a könyvvizsgálónak meg kell állapodnia a szakértővel a szakértő által végzendő további munka jellegéről és terjedelméről; vagy az adott körülmények között megfelelő további könyvvizsgálati eljárásokat kell végrehajtania; [Hiv. 620.13, 620.A40]
- o a könyvvizsgálónak a minősítés nélküli véleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentésben nem szabad hivatkoznia a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájára, hacsak ezt jogszabály vagy szabályozás elő nem írja. Ha a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentésben azért hivatkozik a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájára, mert ez a hivatkozás a könyvvizsgálói vélemény minősítésének megértése szempontjából releváns, a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálói jelentésben jeleznie kell, hogy ezen hivatkozás nem csökkenti a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálói véleményre vonatkozó felelősségét. [Hiv. 620.14-15, 620.A41-A42]

34. számú fólia

Új követelmények:

- o A könyvvizsgáló által mérlegelendő szempontok, hogy meg tudja határozni a szakértő munkájával kapcsolatos eljárásai jellegét, terjedelmét és ütemezését:
 - o azon kérdés jellege, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik;
 - o a lényeges hibás állítás kockázataiban abban a kérdésben, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik;
 - o a szakértő munkájának jelentősége a könyvvizsgálat összefüggésében;
 - o a könyvvizsgálónak a szakértő által végzett korábbi munkával kapcsolatos ismeretei és tapasztalata; és
 - o az, hogy a szakértőre vonatkoznak-e a könyvvizsgáló társaságának minőségellenőrzési politikái és eljárásai
- o A szakértő szakterületének megismerése az alábbiakra kell kiterjedjen:
 - o a szakértő szakterületén belül vannak-e a könyvvizsgálat szempontjából releváns speciális területek;
 - o vonatkoznak-e szakmai vagy egyéb standardok és szabályozási vagy jogi követelmények a szakértő munkájára;
 - o a szakértő milyen feltételezéseket és módszereket használ, beleértve adott esetben a modelleket, valamint arra, hogy azok a szakértő területén általánosan elfogadottak-e és a pénzügyi beszámolási célokra megfelelnek-e;
 - o azon belső és külső adatok vagy információk jellegére, amelyeket a szakértő felhasznál.

Az újrafogalmazott standard két lényegesebb új előírást tartalmaz:

- o A standard meghatározza, hogy melyek azok a kérdések, amelyeket a könyvvizsgálónak mérlegelnie kell a szakértő munkájának felhasználásához kapcsolódó eljárásai jellegének, ütemezésének és terjedelmének meghatározásakor:
 - o azon kérdés jellege, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik;
 - o a lényeges hibás állítás kockázataiban abban a kérdésben, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik;
 - o a szakértő munkájának jelentősége a könyvvizsgálat összefüggésében;
 - o a könyvvizsgálónak a szakértő által végzett korábbi munkával kapcsolatos ismeretei és tapasztalata és
 - o az, hogy a szakértőre vonatkoznak-e a könyvvizsgáló társaságának minőségellenőrzési politikái és eljárásai. [Hiv. 620.8, 620.A10-A13]
- o A könyvvizsgálónak elegendő ismeretet kell szereznie a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő szakterületéről annak érdekében, hogy meg tudja határozni ezen szakértő könyvvizsgáló céljaira végzendő munkájának jellegét, hatókörét és céljait és értékelti tudja ezen munkának a könyvvizsgáló céljaira való megfelelőségét. A standard alkalmazási segédlete szerint a megismerésnek az alábbi területekre kell kiterjednie:
 - o arra, hogy a szakértő szakterületén belül vannak-e a könyvvizsgálat szempontjából releváns speciális területek;
 - o arra, hogy vonatkoznak-e szakmai vagy egyéb standardok és szabályozási vagy jogi követelmények a szakértő munkájára;
 - o arra, hogy a szakértő milyen feltételezéseket és módszereket használ, beleértve adott esetben a modelleket, valamint arra, hogy azok a szakértő területén általánosan elfogadottak-e és a pénzügyi beszámolási célokra megfelelnek-e;
 - o azon belső és külső adatok vagy információk jellegére, amelyeket a szakértő felhasznál. [Hiv. 620.10, 620.A21-A22]

6.7 Speciális szempontok – Speciális célú keretelvekkel összhangban készített pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai (800. témaszámú standard)

35. számú fólia

A régi 800. standardot 3 újrafogalmazott standard váltja fel:

- o 800. témaszámú, a „Speciális szempontok – Speciális célú keretelvekkel összhangban készített pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai” című standard
- o 805. témaszámú, a „Speciális szempontok – Egyedüli pénzügyi kimutatásoknak és egy pénzügyi kimutatás konkrét elemeinek, számláinak vagy tételeinek könyvvizsgálatai” című standard
- o 810. témaszámú, „Összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentések kibocsátására vonatkozó megbízások” című standard

A korábbi 800. témaszámú, a „Könyvvizsgálói jelentés különleges célú könyvvizsgálati megbízásoknál” című standardot három újrafogalmazott standard váltja fel:

- o Ahogy azt a 4.1 pont kifejti, az újrafogalmazott 800. témaszámú standardot a teljes körű, speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára kell alkalmazni.
- o A 805. témaszámú, a „Speciális szempontok – Egyedüli pénzügyi kimutatásoknak és egy pénzügyi kimutatás konkrét elemeinek, számláinak vagy tételeinek könyvvizsgálatai” című standard foglalkozik a teljes körű pénzügyi kimutatásoknak nem minősülő múltbeli pénzügyi információk könyvvizsgálatával.
- o A 810. témaszámú, „Összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentések kibocsátására vonatkozó megbízások” című standard tartalmaz előírásokat arra a helyzetre, ha a korábban auditált teljes körű pénzügyi kimutatások kiemelt adatait szeretnék könyvvizsgáltatni.

36. számú fólia

Összehasonlítás az általános célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával:

Általános célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata	Speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata
Meg kell határozni a pénzügyi kimutatások készítése során alkalmazott pénzügyi beszámolási keretelvek elfogadhatóságát.	Meg kell ismerni a készítés célját, a célzott felhasználókat és azt, hogy a vezetés hogyan határozta meg a vonatkozó keretelvek megfelelőségét.
Meg kell felelni minden releváns standardnak.	Meg kell határozni, vannak-e az alkalmazásnak speciális szempontjai.
Meg kell ismerni a számviteli politika gazdálkodó egység általi kiválasztását és alkalmazását.	Egy szerződés rendelkezéseivel összhangban készített pénzügyi kimutatások esetében a könyvvizsgálónak meg kell ismernie, hogy vannak-e jelentős értelmezési kérdések.
Alkalmazandó a 700. témaszámú standard.	Alkalmazandó a 700. témaszámú standard.
Értékelni kell, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően hivatkoznak-e a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekre, vagy megfelelően ismertetik-e azokat.	Értékelni kell, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően ismertetik-e a pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló szerződés bármely jelentős értelmezését.

A 210. témaszámú standard előírja a könyvvizsgáló számára, hogy meghatározza a pénzügyi kimutatások készítése során alkalmazott pénzügyi beszámolási keretelvek elfogadhatóságát. Speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata során a könyvvizsgálónak meg kell ismernie azt a célt, amelyre a pénzügyi kimutatások készülnek; a célzott felhasználókat; valamint a vezetés által annak meghatározása érdekében tett lépéseket, hogy a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek az adott körülmények között elfogadhatóak. [Hiv. 800.8, 800.A5-8]

A 200. témaszámú standard előírja a könyvvizsgáló számára, hogy valamennyi, a könyvvizsgálat szempontjából releváns Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardnak megfeleljen. Speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának tervezésekor és végrehajtásakor a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok alkalmazása követel-e meg speciális mérlegelést az adott megbízás körülményei között. [Hiv. 800.9, 800. A9-A12]

A 315. témaszámú standard előírja a könyvvizsgáló számára, hogy ismerje meg a számviteli politika gazdálkodó egység általi kiválasztását és alkalmazását. Egy szerződés rendelkezéseivel összhangban készített pénzügyi kimutatások esetében a könyvvizsgálónak meg kell ismernie, hogy vannak-e a szerződésnek a vezetés általi bármilyen, a szóban forgó pénzügyi kimutatások készítése során történő jelentős értelmezései. Egy értelmezés akkor jelentős, ha egy másik ésszerű értelmezés alkalmazása lényeges eltérést okozott volna a pénzügyi kimutatásokban prezentált információkban. [Hiv. 800.10]

Speciális célú pénzügyi kimutatásokra vonatkozó vélemény kialakítása és jelentés készítése során a könyvvizsgálónak a 700. témaszámú standard követelményeit kell alkalmaznia. [Hiv. 800.11, 800.A13]

A 700. témaszámú standard előírja a könyvvizsgáló számára annak értékelését, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően hivatkoznak-e a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekre, vagy megfelelően ismertetik-e azokat. Egy szerződés rendelkezéseivel összhangban készített pénzügyi kimutatások esetében a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően ismertetik-e a pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló szerződés bármely jelentős értelmezését.[Hiv. 800.12]

37. számú fólia

Speciális célú pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára vonatkozó speciális szempontok

- o A könyvvizsgálói jelentésnek ismertetnie kell, hogy milyen célra készültek a pénzügyi kimutatások, valamint szükség esetén a célzott felhasználókat.
- o Ha a vezetés választhatta ki a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelveket, a vezetés felelősségére utaló részben kell szerepeljen, hogy a vezetés felelős az alkalmazott keretelvek elfogadhatóságának meghatározásáért.
- o Figyelemfelhívó bekezdést kell alkalmazni, amely figyelmezteti a könyvvizsgálói jelentés felhasználóit arra, hogy a pénzügyi kimutatások speciális célú keretelvekkel összhangban készültek, valamint hogy ennek eredményeképpen lehet, hogy más célra nem felelnek meg.

A 700. témaszámú standard foglalkozik a könyvvizsgálói jelentés formájával és tartalmával. Speciális célú pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés esetében:

- o a könyvvizsgálói jelentésnek ismertetnie kell azt is, hogy milyen célra készültek a pénzügyi kimutatások, valamint szükség esetén a célzott felhasználókat, vagy hivatkozni kell a speciális célú pénzügyi kimutatásokban szereplő azon kiegészítő megjegyzésre, amely tartalmazza ezt az információt, és
- o ha az ilyen pénzügyi kimutatások készítése során a vezetésnek választási lehetősége van a pénzügyi beszámolási keretelvek tekintetében a vezetés pénzügyi kimutatásokkal kapcsolatos felelőssége magyarázatában hivatkozni kell a vezetés annak meghatározására vonatkozó felelősségére is, hogy a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek az adott körülmények között elfogadhatóak. [Hiv. 800.13]

A speciális célú pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésnek figyelemfelhívó bekezdést kell tartalmaznia, amely figyelmezteti a könyvvizsgálói jelentés felhasználóit arra, hogy a pénzügyi kimutatások speciális célú keretelvekkel összhangban készültek, valamint hogy ennek eredményeképpen lehet, hogy más célra nem felelnek meg. A könyvvizsgálónak ezt a bekezdést egy megfelelő alcím alatt kell szerepeltetnie. [Hiv. 800.14, 800.A14-A15]

6.8 Speciális szempontok – Egyedüli pénzügyi kimutatásoknak és egy pénzügyi kimutatás konkrét elemeinek, számláinak vagy tételeinek könyvvizsgálatai (805. témaszámú standard)

38. számú fólia

Vonatkozó standardok:

- o 100-700. témaszámú standardok – a jelen standardban bemutatott speciális szempontoknak megfelelően módosítva
- o 800. témaszámú standard – ha a vizsgált pénzügyi információt speciális célú keretelvekkel összhangban állították össze

A 100-700. témaszámú standardok vonatkoznak a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára és azokat az adott körülményeknek megfelelően módosítva kell alkalmazni, ha más múltra vonatkozó pénzügyi információk könyvvizsgálataira alkalmazzák azokat. A 805. témaszámú standard azokat a speciális szempontokat mutatja be, amelyek a 100-700. témaszámú standardokat egy egyedüli pénzügyi kimutatásnak (pl. egy mérlegnek) vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemének, számlájának vagy tételének (pl. a követeléseknek) a könyvvizsgálatára történő alkalmazásakor felmerülnek.

Az egyedüli pénzügyi kimutatás vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét eleme, számlája vagy tétele készülhet *általános vagy speciális célú* keretelvekkel összhangban. Ha *speciális célú* keretelvekkel összhangban készül, a 800. témaszámú standardot is alkalmazni kell a megfelelő módosításokkal a könyvvizsgálatra.

Összehasonlítás a teljes körű pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával:

Teljes körű pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata	Egyedüli pénzügyi kimutatás vagy egy elem könyvvizsgálata
Meg kell felelni minden releváns standardnak.	Ez <i>attól függetlenül</i> követelmény, hogy a könyvvizsgálót a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatával is megbízzák-e. Meg kell határozni, vannak-e az alkalmazásnak speciális szempontjai.
Meg kell határozni a pénzügyi kimutatások készítése során alkalmazott pénzügyi beszámolási keretelvek elfogadhatóságát.	Ez magában kell foglalja annak meghatározását, hogy a pénzügyi beszámolási keretelvek alkalmazása megfelelő közzétételeket eredményez-e ahhoz, hogy a célzott felhasználók megértsék a pénzügyi kimutatásban vagy az adott elemben közvetített információt, valamint a lényeges ügyletek és események hatását a pénzügyi kimutatásban vagy az adott elemben közvetített információra.
A könyvvizsgálati megbízás egyeztetett feltételeinek tartalmazniuk kell a könyvvizsgáló által kibocsátandó bármely jelentés várható formáját	Mérlegelni kell, hogy a vélemény várható formája megfelelő-e az adott körülmények között.
Alkalmazandó a 700. témaszámú standard.	Alkalmazandó a 700. témaszámú standard, megfelelően módosítva.

A 200. témaszámú Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard előírja a könyvvizsgáló számára, hogy valamennyi, a könyvvizsgálat szempontjából releváns Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardnak megfeleljen. Egyedüli pénzügyi kimutatásnak vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemének könyvvizsgálata esetében ez a *követelmény attól függetlenül vonatkozik*, hogy a könyvvizsgálót a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatával is megbízzák-e. Ha a könyvvizsgálót nem bízzák meg a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatával, a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy egyetlen pénzügyi kimutatásnak vagy az említett pénzügyi kimutatások egy konkrét elemének a standardokkal összhangban történő könyvvizsgálata kivitelezhető-e. [Hiv. 805.7, 805.A5-A6]

A 200. témaszámú standardban szerepel, hogy a standardok a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának összefüggésében íródtak; azok – ahogy az adott körülmények között az szükséges – módosítandók, ha más múltra vonatkozó pénzügyi információk könyvvizsgálataira alkalmazzák azokat. A 200. témaszámú standard szerint a „pénzügyi kimutatások” kifejezés rendszerint a pénzügyi kimutatásoknak a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek követelményei által meghatározott teljes együttesére vonatkozik. Egyedüli pénzügyi kimutatás vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét eleme könyvvizsgálatának tervezése és végrehajtása során a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálat szempontjából releváns valamennyi Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardot módosítania kell úgy, ahogy az a megbízás körülményei között szükséges. [Hiv. 805.10, 805.A10-A14]

A 210. témaszámú standard előírja a könyvvizsgáló számára, hogy meghatározza a pénzügyi kimutatások készítése során alkalmazott pénzügyi beszámolási keretelvek elfogadhatóságát. Egyedüli pénzügyi kimutatásnak vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemének könyvvizsgálata esetében ennek magában kell foglalnia, hogy a pénzügyi beszámolási keretelvek alkalmazása olyan bemutatást eredményez-e, amely megfelelő közzétételeket ad ahhoz, hogy a célzott felhasználók megértsék a pénzügyi kimutatásban vagy az adott elemben közvetített információt, valamint a lényeges ügyletek és események hatását a pénzügyi kimutatásban vagy az adott elemben közvetített információra. [Hiv. 805.8, 805.A7]

A 210. témaszámú standard előírja, hogy a könyvvizsgálati megbízás egyeztetett feltételei tartalmazzák a könyvvizsgáló által kibocsátandó bármely jelentés várható formáját. Egyedüli pénzügyi kimutatásnak vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemének könyvvizsgálata esetében a könyvvizsgálónak mérlegelnie kell, hogy a vélemény várható formája megfelelő-e az adott körülmények között. [Hiv. 805.9, 805.A8-A9]

Egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemére vonatkozó vélemény kialakításakor és az ilyenekre vonatkozó jelentés készítésekor a könyvvizsgálónak a 700. témaszámú Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard követelményeit kell alkalmaznia módosítva úgy, ahogy a megbízás körülményei között szükséges. [Hiv. 805.11, 805.A15-A16]

40. számú fólia

Speciális szempontok, ha a könyvvizsgálót a teljes körű pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával is megbízták:

- o megbízásonként külön véleményt kell kiadni;
- o ha együtt hozzák nyilvánosságra a két véleményt, biztosítani kell a megfelelő megkülönböztetést;
- o ha a teljes körű pénzügyi kimutatásokra minősített jelentést adtak ki, mérlegelni kell ennek hatását a vizsgált elemekre, és szükség szerint az ezekre vonatkozó jelentést is minősíteni kell;
- o ha a teljes körű pénzügyi kimutatásokra ellenvéleményt adtak ki, vagy visszautasították a véleménynyilvánítást, nem lehet ugyanabban a jelentésben minősítés nélküli véleményt mondani a vizsgált elemekre;
 - o a vizsgált elemre csak akkor mondható minősítés nélküli vélemény, ha az nem testesíti meg a teljes körű pénzügyi kimutatások fő részét;
 - o külön jelentésben sem szabad minősítés nélküli véleményt kiadni egy adott kimutatásra, ha a teljes körű pénzügyi kimutatásokra, amelyeknek részét képezi, ellenvéleményt adtak vagy visszautasították a véleménynyilvánítást.

Ha a könyvvizsgáló a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatára szóló megbízáshoz kapcsolódóan vállal megbízást egy egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemére vonatkozó jelentés készítésére, a könyvvizsgálónak mindegyik megbízás vonatkozásában külön véleményt kell kiadnia. [Hiv. 805.12]

Előfordulhat, hogy a könyvvizsgált egyedüli pénzügyi kimutatást vagy egy pénzügyi kimutatás könyvvizsgált konkrét elemét a gazdálkodó egység könyvvizsgált teljes pénzügyi kimutatásaival együtt hozzák nyilvánosságra. Ilyen esetekben a könyvvizsgálónak meg kell győződnie arról, hogy a különböző jelentéseket és a hozzájuk tartozó pénzügyi információkat megfelelően megkülönböztetik. A könyvvizsgálónak nem szabad kiadnia az egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy egy pénzügyi kimutatás konkrét elemére vonatkozó véleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentést, amíg nem tartja kielégítőnek a megkülönböztetést. [Hiv. 805.13]

Ha a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásaira vonatkozóan minősített véleményt adtak ki, vagy ha a jelentés figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést tartalmaz, a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy ez milyen hatást gyakorolhat az egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy a teljes pénzügyi kimutatások egy konkrét elemére vonatkozó könyvvizsgálói jelentésre. Amennyiben szükséges, a könyvvizsgálónak minősítenie kell az egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy a teljes pénzügyi kimutatások egy konkrét elemére vonatkozó véleményt, vagy figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést kell szerepeltetnie az adott helyzetnek megfelelően. [Hiv. 805.14, 805.A17]

Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásaira, mint egészre vonatkozóan ellenvélemény kiadására vagy a véleménynyilvánítás visszautasítására van szükség, a 705. témaszámú standard nem engedi meg, hogy a könyvvizsgáló ugyanabban a könyvvizsgálói jelentésben a teljes pénzügyi kimutatások részét képező egyedüli pénzügyi kimutatásra vagy a teljes pénzügyi kimutatások részét képező konkrét elemre vonatkozóan minősítés nélküli véleményt szerepeltessen. Ennek oka, hogy egy minősítés nélküli vélemény ellentmondana a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásai egészére vonatkozó ellenvéleménynek vagy a véleménynyilvánítás visszautasításának. [Hiv. 805.15, 805.A18]

Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy annak ellenére, hogy a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásaira, mint egészre vonatkozóan ellenvélemény kiadására vagy a véleménynyilvánítás visszautasítására van szükség, a teljes pénzügyi kimutatásokban lévő valamely konkrét elem külön könyvvizsgálótának összefüggésében helyénvalónak tekintheti a szóban forgó elemre vonatkozóan minősítés nélküli véleményt kibocsátani, a következőket kell figyelembe vennie:

- o Csak akkor adhat ki külön jelentést, ha:
 - o jogszabály vagy szabályozás nem tiltja meg ezt a könyvvizsgáló számára,
 - o a vélemény kibocsátására olyan könyvvizsgálói jelentésben kerül sor, amelyet nem az ellenvéleményt vagy a véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentéssel együtt hoznak nyilvánosságra, és
 - o a konkrét elem nem testesíti meg a gazdálkodó egység teljes pénzügyi kimutatásainak fő részét.
 - o nem szabad minősítés nélküli véleményt kiadni a teljes pénzügyi kimutatások egy adott pénzügyi kimutatására vonatkozóan, ha a teljes pénzügyi kimutatások egészére vonatkozóan ellenvéleményt adtak ki vagy visszautasították a véleménynyilvánítást. Ez akkor is így van, ha az egyedüli pénzügyi kimutatásra vonatkozó könyvvizsgálói jelentést nem az ellenvéleményt vagy a véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentéssel együtt hozzák nyilvánosságra. Ennek oka, hogy az egyedüli pénzügyi kimutatás a teljes pénzügyi kimutatások fő részének minősül. [Hiv. 805.16-17, 705.15, 705.A16]

6.9 Összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentések kibocsátására vonatkozó megbízások (810. témaszámú standard)

A korábbi 800. témaszámú standardhoz képest az újrafogalmazott 810. témaszámú standard sokkal részletesebb követelményeket tartalmaz az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentésekkel kapcsolatban.

41. számú fólia

A megbízás elfogadásával kapcsolatos követelmények*:

- o A megbízás csak akkor fogadható el, ha azokat a pénzügyi kimutatásokat is a könyvvizsgáló auditálja, amelyekből az összesített pénzügyi kimutatásokat levezetik.
- o A megbízás előtt a könyvvizsgálónak:
 - o **meg kell határoznia, hogy az alkalmazott kritériumok elfogadhatók-e;**
 - o meg kell szereznie a vezetés beleegyezését, hogy a vezetés ismeri és elismeri a vezetés arra vonatkozó felelősségét, hogy az összesített pénzügyi kimutatásokat elkészítse, **hogy az alapjukat képező pénzügyi kimutatásokat késedelem nélkül a célzott felhasználók rendelkezésére bocsássa, és hogy az összesített pénzügyi kimutatásokkal együtt a rájuk vonatkozó jelentést is közzé kell tennie minden dokumentumban, amelyben a könyvvizsgáló munkájára hivatkozik.**
- o Ha az alkalmazott kritériumok nem elfogadhatóak vagy nem lehet megszerezni a vezetésnek a vezetés felelősségére vonatkozó beleegyezését, nem szabad elfogadni a megbízást.

* vastagon szedve az új előírások

A könyvvizsgálónak csak akkor szabad megbízást elfogadnia összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentésnek a 810. témaszámú standarddal összhangban történő kibocsátására, ha megbízták azoknak a pénzügyi kimutatásoknak a standardokkal összhangban történő könyvvizsgálatával is, amelyekből az összesített pénzügyi kimutatásokat levezetik. [Hiv. 810.5, 810.A1]

Az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentés kibocsátására szóló megbízás elfogadása előtt a könyvvizsgálónak:

- o meg kell határoznia, hogy az összesített pénzügyi kimutatások elkészítésére alkalmazott kritériumok elfogadhatók-e.
- o meg kell szereznie a vezetés azzal kapcsolatos beleegyezését, hogy az elismeri és érti, hogy a vezetés felelős:
 - o az összesített pénzügyi kimutatások alkalmazott kritériumokkal összhangban történő elkészítéséért;
 - o a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásoknak az összesített pénzügyi kimutatások célzott felhasználói számára történő, indokolatlan nehézség nélküli rendelkezésre bocsátásáért;
 - o az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés befoglalásáért bármilyen dokumentumba, amely tartalmazza az összesített pénzügyi kimutatásokat és amely jelzi, hogy a könyvvizsgáló azokra vonatkozóan jelentést bocsátott ki.
- o meg kell egyeznie a vezetéssel az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan kiadandó vélemény formájáról [Hiv. 810.6, 810.A2-A7]

Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy az alkalmazott kritériumok nem elfogadhatóak vagy nem tudja megszerezni a vezetésnek a vezetés felelősségére vonatkozó beleegyezését, nem szabad elfogadnia az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentés kibocsátására szóló megbízást⁷. [Hiv. 810.7]

42. számú fólia

A jelentés alapjaként elvégzendő eljárások (új követelmények):

- o annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatásokban megfelelően bemutatják-e azok összesített jellegét és azonosítják-e az alapjukat képező könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokat
- o ha az összesített pénzügyi kimutatásokat nem az alapjukat képező könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokkal együtt hozzák nyilvánosságra, annak értékelése, hogy világosan bemutatják-e, hogy az auditált pénzügyi kimutatásokhoz hol lehet hozzáférni
- o annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatások megfelelően közzéteszik-e az alkalmazott kritériumokat
- o az összesített pénzügyi kimutatások összehasonlítása a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokban lévő kapcsolódó információkkal azért, hogy megállapítsák, hogy levezethetők-e azokból
- o annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatások az alkalmazott kritériumokkal összhangban készültek-e
- o annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatások tartalmazzák-e a szükséges információkat és az összevonás szintje megfelelő-e ahhoz, hogy ne legyenek félrevezetőek
- o annak értékelése, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások az összesített pénzügyi kimutatások célzott felhasználói rendelkezésére állnak-e indokolatlan nehézség nélkül

Az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés alapjaként a könyvvizsgálónak az alábbi eljárásokat kell végrehajtania, továbbá bármilyen más eljárást, amelyet szükségesnek tarthat:

- o Annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatásokban megfelelően bemutatják-e azok összesített jellegét és azonosítják-e az alapjukat képező könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokat.
- o Ha az összesített pénzügyi kimutatásokat nem az alapjukat képező könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokkal együtt hozzák nyilvánosságra, annak értékelése, hogy azok világosan megnevezik-e:
 - o kinél vagy hol állnak rendelkezésre a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások, vagy
 - o azt a jogszabályt vagy szabályozást, amely úgy rendelkezik, hogy nem szükséges a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokat az összesített pénzügyi kimutatások célzott felhasználói rendelkezésére bocsátani, és amely megállapítja az összesített pénzügyi kimutatások készítésére vonatkozó kritériumokat.
- o Annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatások megfelelően közzéteszik-e az alkalmazott kritériumokat.
- o Az összesített pénzügyi kimutatások összehasonlítása a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokban lévő kapcsolódó információkkal annak meghatározása céljából, hogy az összesített pénzügyi kimutatások megegyeznek-e a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokban lévő kapcsolódó információkkal vagy újra-számíthatók-e azokból.
- o Annak értékelése, hogy az összesített pénzügyi kimutatások az alkalmazott kritériumokkal összhangban készültek-e.

⁷ Kivéve, ha annak elfogadását jogszabály vagy szabályozás írja elő számára. Ilyen jogszabállyal vagy szabályozással összhangban végrehajtott megbízás azonban nem felel meg a 810. témaszámú standardnak.

- o Annak értékelése az összesített pénzügyi kimutatások céljának figyelembevételével, hogy az összesített pénzügyi kimutatások tartalmazzák-e a szükséges információkat és az összevonás szintje megfelelő-e ahhoz, hogy ne legyen félrevezető az adott körülmények között.
- o Annak értékelése, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások az összesített pénzügyi kimutatások célzott felhasználói rendelkezésére állnak-e indokolatlan nehézség nélkül, kivéve, ha jogszabály vagy szabályozás úgy rendelkezik, hogy nem szükséges azokat rendelkezésre bocsátani és megállapítja az összesített pénzügyi kimutatások készítésére vonatkozó kritériumokat. [Hiv. 810.8, 810.A8]

43. számú fólia

A jelentés dátuma és a fordulónap utáni események (új követelmények):

- o az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma lehet későbbi, mint a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma, de
 - o a jelentésben szerepeltetni kell, hogy sem az összesített, sem az alapjukat képező pénzügyi kimutatások nem tükrözik a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma utáni eseményeket
- o ha a könyvvizsgáló olyan tényekről szerez tudomást, amelyek fennálltak a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátumakor, de amelyekről a könyvvizsgálónak korábban nem volt tudomása, az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentést nem adhatja ki mindaddig, amíg az 560. témaszámú standard által előírt eljárásokat el nem végezte

Az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma lehet későbbi, mint a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma. Ilyen esetekben az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésben szerepelnie kell annak, hogy az összesített pénzügyi kimutatások és a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások nem tükrözik a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátuma után bekövetkezett események hatásait, amelyek a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások helyesbítését vagy az azokban történő közzétételt követelhetnek meg. [Hiv. 810.12, 810.A10]

A könyvvizsgáló tudomást szerezhet olyan tényekről, amelyek fennálltak a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés dátumakor, de amelyekről a könyvvizsgálónak korábban nem volt tudomása. Ilyen esetekben a könyvvizsgálónak nem szabad könyvvizsgálói jelentést kibocsátania az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan addig, amíg a könyvvizsgáló az ilyen tények mérlegelését a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások vonatkozásában az 560. témaszámú standarddal összhangban be nem fejezi.

A jelentés tartalmával kapcsolatos új követelmények:

- o Ha az összesített pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés *korlátozott véleményt, figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést* tartalmaz:
 - o ezt megfelelően be kell mutatni az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentésben, de az tartalmazhat minősítés nélküli véleményt
- o Ha az összesített pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés *ellenvéleményt* tartalmaz vagy abban a *véleménynyilvánítás visszautasítása* szerepel:
 - o ezt megfelelően be kell mutatni az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó jelentésben, és annak ki kell jelentenie, hogy az ellenvélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása következtében nem helyénvaló véleményt kibocsátani az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan
- o Ha az összesített pénzügyi kimutatások nem konzisztensek minden lényeges szempontból a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokkal – ellenvéleményt kell kiadni
- o Ha a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások terjesztése vagy felhasználása korlátozott, vagy ha az azokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés figyelmezteti az olvasókat arra, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások speciális célú keretelvekkel összhangban készültek, a könyvvizsgálónak hasonló korlátozást vagy figyelmeztetést kell belefoglalnia az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésbe.

Azon túlmenően, hogy a 700. témaszámú standardban is alkalmazott konvenciónak megfelelően írja elő az összesített pénzügyi kimutatásokra adandó jelentés tartalmi elemeit, az újrafogalmazott standard foglalkozik azzal, hogyan kell eljárni akkor, ha az összesített pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló pénzügyi kimutatásokra kiadott vélemény minősített volt, vagy a jelentés figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést tartalmazott:

- o Ha az összesített pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés *korlátozott véleményt, figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést* tartalmaz, de a könyvvizsgáló meggyőződött arról, hogy az összesített pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból konzisztensek a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokkal, az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésnek a szokásos elemeken kívül:
 - o kijelentést kell tartalmaznia arra vonatkozóan, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés *korlátozott véleményt, figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést* tartalmaz, és
 - o be kell mutatnia a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó *korlátozott vélemény* alapját és a *korlátozott véleményt*; vagy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésben szereplő *figyelemfelhívó bekezdést vagy egyéb kérdések bekezdést*, ennek hatását az összesített pénzügyi kimutatásokra, ha van ilyen hatás.
- o Ha az összesített pénzügyi kimutatások alapjául szolgáló pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés *ellenvéleményt* tartalmaz vagy abban a *véleménynyilvánítás visszautasítása* szerepel, az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésnek a szokásos elemeken kívül:
 - o kijelentést kell tartalmaznia arra vonatkozóan, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésben *ellenvélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása* szerepel
 - o le kell írnia az *ellenvélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása* alapját, és
 - o ki kell mondania, hogy az *ellenvélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása* következtében nem helyénvaló véleményt kibocsátani az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan. [Hiv. 810.17-18]

Ha az összesített pénzügyi kimutatások nem konzisztensek minden lényeges szempontból a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokkal, és a vezetés nem egyezik bele a szükséges változtatások végrehajtásába, a könyvvizsgálónak ellenvéleményt kell kibocsátania az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozóan. [Hiv. 810.19, 810.A15]

Ha korlátozott a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások terjesztése vagy felhasználása, vagy ha a könyvvizsgált pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés figyelmezteti az olvasókat arra, hogy a könyvvizsgált pénzügyi kimutatások speciális célú keretelvekkel összhangban készültek, a könyvvizsgálónak hasonló korlátozást vagy figyelmeztetést kell belefoglaltatnia az összesített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói jelentésbe.

Ezen túlmenően a 810. témaszámú standard tartalmaz előírásokat az összesített pénzügyi kimutatások összehasonlító adataira vonatkozóan (ezek a 710. témaszámú standardból levezetett speciális szempontok), valamint arra, ha az összesített pénzügyi kimutatásokat más információkkal együtt hozzák nyilvánosságra (ezek a 720. témaszámú standardból levezetett speciális szempontok).

A 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára hatályos könyvvizsgálati és minőségellenőrzési standardok

Új számozás	Standard neve	Változás jellege	Új vagy módosult előírások	Korábbi standard száma
ISA 200	A független könyvvizsgáló átfogó céljai és a könyvvizsgálatnak a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardokkal összhangban történő végrehajtása	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 2. pont	ISA 200
ISA 210	Megegyezés a könyvvizsgálati megbízások feltételeiről	Csak újrafogalmazás	–	ISA 210
ISA 220	A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának minőségellenőrzése	Csak újrafogalmazás	–	ISA 220
ISA 230	Könyvvizsgálati dokumentáció	Csak újrafogalmazás	–	ISA 230
ISA 240	A könyvvizsgáló csalással összefüggő felelőssége a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál	Csak újrafogalmazás	–	ISA 240
ISA 250	A jogszabályok és szabályozások figyelembe vétele a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál	Csak újrafogalmazás	–	ISA 250
ISA 260	Kommunikáció az irányítással megbízott személyekkel	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 5.1. pont	ISA 260
ISA 265	A belső kontroll hiányosságainak kommunikálása az irányítással megbízott személyek és a vezetés felé	Új standard	Ld. 5.2. pont	–
ISA 300	A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának tervezése	Csak újrafogalmazás	–	ISA 300
ISA 315	A lényeges hibás állítás kockázatának azonosítása és felmérése a gazdálkodó egység és környezetének megismerésén keresztül	Csak újrafogalmazás	–	ISA 315
ISA 320	Lényegesség a könyvvizsgálat tervezésében és végrehajtásában	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 3.1. pont	ISA 320
ISA 330	A könyvvizsgáló válaszai a becsült kockázatokra	Csak újrafogalmazás	–	ISA 330
ISA 402	Szolgáltató szervezetet igénybe vevő gazdálkodó egységre vonatkozó könyvvizsgálati szempontok	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.1. pont	ISA 402
ISA 450	A könyvvizsgálat során azonosított hibás állítások értékelése	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 3.2. pont	ISA 320
ISA 500	Könyvvizsgálati bizonyítékok	Csak újrafogalmazás	–	ISA 500
ISA 501	Könyvvizsgálati bizonyítékok – egyes tételekre vonatkozó speciális szempontok	Csak újrafogalmazás	–	ISA 501
ISA 505	Külső megerősítések	Újrafogalmazás és módosítás	–	ISA 505
ISA 510	Első könyvvizsgálati megbízások – Nyitó-egyenlegek	Csak újrafogalmazás	–	ISA 510
ISA 520	Elemző eljárások	Csak újrafogalmazás	–	ISA 520
ISA 530	Könyvvizsgálati mintavételezés	Csak újrafogalmazás	–	ISA 530
ISA 540	Számviteli becslések – beleértve a valós értékre vonatkozó számviteli becsléseket is – és a kapcsolódó közzétételek könyvvizsgálata	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.2. pont	ISA 540 és ISA 545

8 A korábbi magyar nemzeti könyvvizsgálati standardok nem tartalmazták.

Új számozás	Standard neve	Változás jellege	Új vagy módosult előírások	Korábbi standard száma
ISA 550	Kapcsolt felek	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.3. pont	ISA 550
ISA 560	Fordulónap utáni események	Csak újrafogalmazás	–	ISA 560
ISA 570	A vállalkozás folytatása	Csak újrafogalmazás	–	ISA 570
ISA 580	Írásbeli nyilatkozatok	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.4. pont	ISA 580
ISA 600	Speciális szempontok – Csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai (beleértve a komponensek könyvvizsgálói- nak munkáját)	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.5. pont és 2009. évi oktatási anyag	ISA 600
ISA 610	A belső auditorok munkájának felhasználása	Csak újrafogalmazás	–	ISA 610
ISA 620	A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.6. pont	ISA 620
ISA 700	A pénzügyi kimutatásokra vonatkozó vélemény kialakítása és jelentéskészítés	Csak újrafogalmazás	Ld. 4.1. pont	ISA 700
ISA 705	A független könyvvizsgálói jelentésben szereplő vélemény minősítései	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 4.2. pont	ISA 701
ISA 706	Figyelemfelhívó bekezdések és egyéb kérdések bekezdések a független könyvvizs- gálói jelentésben	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 4.3. pont	ISA 701
ISA 710	Összehasonlító adatok – Előző időszak megfelelő adatai és összehasonlító pénzügyi kimutatások	Csak újrafogalmazás	Ld. 4.4. pont	ISA 710
ISA 720	A könyvvizsgálónak az auditált pénzügyi kimutatásokat tartalmazó dokumentumokban szereplő egyéb információkkal kapcsolatos felelőssége	Csak újrafogalmazás	–	ISA 720
ISA 800	Speciális szempontok – Speciális célú keretelvekkel összhangban készített pénz- ügyi kimutatások könyvvizsgálatai	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.7. pont	ISA 800
ISA 805	Speciális szempontok – Egyedüli pénzügyi kimutatásoknak és egy pénzügyi kimutatás konkrét elemeinek, számláinak vagy tételei- nek könyvvizsgálatai	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.8. pont	ISA 800
ISA 810	Összesített pénzügyi kimutatásokra vonatko- zó jelentések kibocsátására vonatkozó megbízások	Újrafogalmazás és módosítás	Ld. 6.9. pont	ISA 800
ISQC 1	Minőségellenőrzés a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával és átvilágításával, valamint az egyéb bizonyosságot nyújtó és kapcsolódó szolgáltatási megbízások végrehajtásával foglalkozó társaságok esetében	Csak újrafogalmazás	–	ISQC 1

Szemléltető példa - Előző időszak megfelelő adatai [Hiv.: 710.A5. bekezdés, a 710. standard Függelékében szereplő 2. sz. szemléltető példa]

A következő körülményeket szemléltető jelentés:

- Az előző időszakra vonatkozó könyvvizsgálói jelentés, ahogyan azt korábban kibocsátották, korlátozott véleményt tartalmazott.
- A minősítést előidéző ügy nem oldódott meg.
- Az ügy tárgyidőszaki adatokra gyakorolt hatásai vagy lehetséges hatásai nem lényegesek, de a könyvvizsgálói vélemény minősítését követelik meg a megoldatlan ügynek a tárgyidőszaki adatok és az előző időszak megfelelő adatai összehasonlíthatóságára gyakorolt hatásai vagy lehetséges hatásai miatt.

FÜGGETLEN KÖNYVVIZSGÁLÓI JELENTÉS

[megfelelő címzett]

A pénzügyi kimutatásokról készült jelentés

Elvégeztük az ABC társaság mellékelt pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatát, amely pénzügyi kimutatások a 20X1. december 31-i fordulónapra készített mérlegből, az ezen időponttal végződő évre vonatkozó eredménykimutatásból, sajáttőkeváltozás-kimutatásból és cash flow kimutatásból, valamint a számviteli politikák meghatározó elemeit és az egyéb magyarázó információkat tartalmazó kiegészítő megjegyzésekből állnak.

A vezetés felelőssége a pénzügyi kimutatásokért

A vezetés felelős a pénzügyi kimutatásoknak a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokkal összhangban történő elkészítéséért és valós bemutatásáért, valamint az olyan belső kontrollért, amelyet a vezetés szükségesnek tart ahhoz, hogy lehetővé váljon az akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állításoktól mentes pénzügyi kimutatások elkészítése.

A könyvvizsgáló felelőssége

A mi felelősségünk a pénzügyi kimutatások véleményezése az elvégzett könyvvizsgálatunk alapján. Könyvvizsgálatunkat a nemzetközi könyvvizsgálati standardokkal összhangban hajtottuk végre. Ezek a standardok megkövetelik, hogy megfeleljünk az etikai követelményeknek, valamint hogy a könyvvizsgálatot úgy tervezzük meg és hajtsuk végre, hogy kellő bizonyosságot szerezzünk arról, hogy a pénzügyi kimutatások mentesek-e lényeges hibás állításoktól.

A könyvvizsgálat magában foglalja olyan eljárások végrehajtását, amelyek célja könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni a pénzügyi kimutatásokban szereplő összegekről és közzétételekről. A kiválasztott eljárások, beleértve a pénzügyi kimutatások akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításai kockázatainak felmérését is, a könyvvizsgáló megítélésétől függnak. A kockázatok ilyen felmérésekor a könyvvizsgáló a pénz-

ügyi kimutatások gazdálkodó egység általi elkészítése és valós bemutatása szempontjából releváns belső kontrollt azért mérlegeli, hogy olyan könyvvizsgálati eljárásokat tervezzen meg, amelyek az adott körülmények között megfelelőek, de nem azért, hogy a gazdálkodó egység belső kontrolljának hatékonyságára vonatkozóan véleményt mondjon. A könyvvizsgálat magában foglalja továbbá az alkalmazott számviteli politikák megfelelőségének és az ügyvezetés által készített számviteli becslések ésszerűségének, valamint a pénzügyi kimutatások átfogó prezentálásának értékelését.

Meggyőződésünk, hogy a megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték elegendő és megfelelő alapot nyújt korlátozott könyvvizsgálói véleményünk megadásához.

A korlátozott vélemény alapja

Mivel 20X0 folyamán neveztek ki bennünket az ABC társaság könyvvizsgálójának, nem tudtuk megfigyelni a fizikai leltárfelvételt az időszak elején, és ezekről a készletmennyiségekről alternatív eszközökkel sem tudtunk meggyőződni. Mivel a nyitókészletek hatással vannak a működés eredményeinek a megállapítására, nem tudtuk meghatározni, esetleg szükség van-e a működés eredményeinek és a nyitó felhalmozott eredménynek a helyesbítésére 20X0-re vonatkozóan. A 20X0. december 31-ével végződő évre készített pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói véleményünket ennek megfelelően minősítettük. A tárgyidőszaki pénzügyi kimutatásokra vonatkozó véleményünk is minősített ennek az ügynek a tárgyidőszaki adatok és az előző időszak megfelelő adatai összehasonlíthatóságára gyakorolt lehetséges hatása miatt.

Korlátozott vélemény

Véleményünk szerint a korlátozott vélemény alapja bekezdésben leírt kérdésnek az előző időszak megfelelő adataira gyakorolt lehetséges hatásait kivéve a pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból valóban mutatják be (vagy „*megbízható és valós képet adnak*”) az ABC társaság 20X1. december 31-én fennálló pénzügyi helyzetét („*helyzetéről*”), valamint az ezen időponttal végződő évre vonatkozó pénzügyi teljesítményét („*teljesítményéről*”) és cash flow-it („*cash flow-iról*”) a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokkal összhangban.

Jelentés egyéb jogi és szabályozási követelményekről

[A könyvvizsgálói jelentés ezen részének formája és tartalma a könyvvizsgáló egyéb jelentéstételi felelősségeinek jellegétől függően fog változni.]

[A könyvvizsgáló aláírása]

[A könyvvizsgálói jelentés dátuma]

[A könyvvizsgáló címe]

*Dr. Pál Tibor – Győrffi Dezső – Várkonyiné dr. Juhász Mária –
Győrffi György – Fülöp Judit*

A devizás könyvvvezetésre való áttéréssel kapcsolatos számviteli teendők

1 A devizában történő könyvvizetés, beszámolókészítés

1.1 A pénznemváltás általános szabályai

Árfolyamváltozások esetén a kimutatott nem realizált árfolyam-különbözet jelentősen megváltoztathatja a fordulónapi vagyoni helyzetet, abban az esetben, ha az eszközök és források nagy hányada forinttól eltérő devizában van. Az eredmény forintban való tervezése, illetve ezeknek a tényadatokkal való összehasonlítása szintén komoly problémát jelent azoknál a vállalkozóknál, ahol a bevételek és a költségek, ráfordítások többsége forinttól eltérő devizában keletkezik, és emiatt a nem realizált árfolyam-különbözet nagymértékben megváltoztathatja a vállalkozás eredményét. Mérlegelni szükséges, hogy az árfolyamváltozás torzító hatását milyen módszerrel próbálják meg kivédeni, mérsékelni:

- fedezeti ügyletek megkötésével (bár jelen gazdasági helyzetben az árfolyamok jelentős ingadozása miatt sokkal nehezebben kiszámíthatóak ezek az ügyletek),
- a „natúrális fedezés” módszerével, azaz ha a vállalkozás a devizában felmerülő bevételeihez igyekszik a költségeit, ráfordításait is devizássá átalakítani (azonban az időbeli eltérések miatt továbbra is jelentkezhetnek torzulások), vagy
- a devizában történő könyvvizetéssel.

1. számú fólia

	Könyvvizetés pénzneme	Könyvvizetés nyelve	Beszámolóban szereplő adatok pontossága
Forintban történő könyvvizetés és beszámoló készítés	Forint	Magyar	Ezer forint
Devizában történő könyvvizetés és beszámoló készítés	Létesítő okiratban rögzített deviz	Magyar	Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyam jegyzése szerinti devizaegységben

A forintban történő könyvvizetés és beszámoló készítés **általános szabályai** szerint:

- a könyveket vezetni **forintban** kell,
- **magyar** nyelven történhet a könyvvizetés,
- az éves **beszámolóban az adatokat ezer forintban** kell megadni.¹

A könyvvizetésre és beszámolókészítésre vonatkozó fő szabály alól az alábbi **kivételeket** fogalmazza meg a számviteli törvény 20. §-ának (3)-(5) bekezdése:

- a létesítő okiratban rögzített devizában **kötelező** elkészíteni éves beszámolóját a **devizakülföldi társaságnak**,
- a létesítő okiratban rögzített devizában **készítheti el** éves beszámolóját az **európai gazdasági egyesülés**, az **európai részvénytársaság** és az **európai szövetkezet**,
- **euróban készítheti el** éves beszámolóját az **a vállalkozó**, aki erre vonatkozó döntését a számviteli politikájában az üzleti év első napját megelőzően rögzítette és a létesítő okirata szerinti devizaként az eurót jelölte meg,
- a létesítő okiratban rögzített – **eurótól eltérő** – devizában **készítheti el** éves beszámolóját az **a vállalkozó**, amelynél a tevékenység elsődleges gazdasági környezetének pénzneme (a funkcionális pénznem) az eurótól eltérő deviza, ha a törvényben rögzített feltételeknek megfelel.

¹ Ha a vállalkozó éves beszámolójának mérlegfőösszege meghaladja a százmilliárd forintot, akkor az éves beszámolóban az adatokat millió forintban kell megadni. (20. § (2))

A devizában történő könyvvizetésre és beszámolókészítésre vonatkozó fő szabályok:

- a könyvvizetés és a beszámolókészítés a **létesítő okiratban rögzített devizában** történhet,
- azon vállalkozások is **magyar nyelven** kell, hogy elkészítsék a beszámolójukat, amelyek egyébként a létesítő okiratban rögzített devizában vezetnek könyveiket,
- a devizában elkészített éves beszámolóban az adatokat a **Magyar Nemzeti Bank** hivatalos devizaárfolyam jegyzése szerinti **devizaegységben** kell megadni.

A devizában történő könyvvizetés természetesen a **számvetési politika módosítását** is maga után vonja, mivel például euróban történő beszámolókészítés és könyvvizetés során év végén a forintos tételek nem realizált árfolyamkülönbségének megállapítása lesz többek között a feladat.

1.1.1. Euróban történő könyvvizetés

2. számú fólia

Euróban történő könyvvizetés:

- **2010. január 1-jétől**
- **bármely vállalkozó** saját döntésétől függően,
- **külön feltételek nélkül,**
- számvetési nyilvántartási, valamint éves beszámoló készítési kötelezettségét **euróban** teljesítheti.

2010. január 1-jétől bármely vállalkozó saját döntésétől függően, **külön feltételek nélkül**, számvetési nyilvántartási, valamint éves beszámoló készítési kötelezettségét euróban teljesítheti, ha az erre vonatkozó döntését számvetési politikájában rögzítette és a létesítő okiratát ennek megfelelően – legkésőbb 2009. december 31-ig – módosította.

Elsősorban **annak érdemes** áttérnie az euróban történő könyvvizetésre, aki elsődlegesen az **euróövezetben tevékenykedik**. Az Európai Bizottság kiadványa szerint az euró bevezetése a következő stratégiai, valamint gyakorlati következményekkel jár a vállalkozások számára:

- megtakarításokat hozhat, mivel az árfolyamkockázatok és a devizaváltási díjak megszűnnek az euróövezeten belüli üzleti tranzakcióknál (ugyanakkor érdemes előzetes kalkulációt készíteni például a devizaszámla bankköltségeiről, a forint konvertálási költségeiről);
- a vállalkozások tranzakciói euróban hajthatóak végre (nehézség viszont, hogy például az adóhatósággal forintban kell továbbra is elszámolni, de a kötelezettségnek devizában kell megjelennie a könyvekben);
- az árak áttekinthetősége megkönnyíti beszerzési és értékesítési piac bővítését.

További előnyt jelenthet, hogy az anyavállalat részére készítendő jelentést sem kell átszámítani külön devizára.

Euróban történő könyvvizetésre **áttérni csak az üzleti év első napjával** (mint mérlegfordulónappal), az előző üzleti év mérlegében szereplő adatok átértékelésével kerülhet sor.

Az euróban történő könyvvizetésre vonatkozó **döntését** a vállalkozó csak a döntést követő **ötödik üzleti évre vonatkozóan változtathatja meg**, amennyiben a számvetési politikáját és a létesítő okiratát ennek megfelelően módosítja.²

² Azaz ha 2010-ben alkalmazza először egy vállalkozás az euróban történő könyvvizetést, akkor csak 2015-ben térhet vissza a forintra.

1.1.2 Funkcionális pénznemben történő könyvvizetés

3. számú fólia

Funkcionális pénznemben történő könyvvizetés

Feltétele, hogy a társaság

a) bevételei, költségei és ráfordításai, valamint

b) pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei

az **előző** és a **tárgyévi** üzleti évben **külön-külön**, több mint **25%-ban** az adott devizában merüljenek fel. [A feltételek fennállásának megállapításánál az a), illetve a b) pontban felsorolt tételek

együttes összegét kell külön-külön figyelembe venni.]

A feltételek teljesülését **évente meg kell vizsgálni**.

A **funkcionális pénznemben** történő könyvvizetés és beszámolókészítés **feltétele**, hogy a társaság

a) bevételei, költségei és ráfordításai, valamint

b) pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei

az **előző és a tárgyévi** üzleti évben **külön-külön**, több mint 25%-ban az adott devizában merüljenek fel. [A feltételek fennállásának megállapításánál az a), illetve a b) pontban felsorolt tételek **együttes összegét** kell külön-külön figyelembe venni.]

Devizában felmerült tételként lehet figyelembe venni a **devizaalapú tételeket is**.

Funkcionális pénznem esetén az **áttérésre csak az üzleti év első napjával** (mint mérlegfordulónappal), az előző üzleti év mérlegében szereplő adatok áttérítésével kerülhet sor.

A feltételek teljesülését évente meg kell vizsgálni. A feltételek vizsgálatakor

- az **előző év és**
- a tárgyévi (az **áttérés fordulónapjával záródó üzleti év**)

adatait kell figyelembe venni, és **amennyiben mindkettőben megfelel** a határértékeknek, áttérhet a vállalkozó.

Amennyiben egy adott üzleti évben a **feltételek nem teljesülnek**, a vállalkozó nem élhet e lehetőséggel, éves beszámolóját, illetve könyveit **forintban köteles** elkészíteni, illetve vezetni. Legkorábban a tárgyévi első napjától lehet áttérni, amennyiben a **vállalkozás becsült adatai** alapján biztosított a kritériumoknak való megfelelés, viszont ha a **várt értékek nem érik el** a törvényileg rögzített értékeket, **az évet „újra” kell könyvelni forintban**.

A feltételek számításához figyelembe veendő **bevételek** az értékesítés nettó árbevétele, az egyéb bevételek, a pénzügyi műveletek bevétele és a rendkívüli bevételek.

Költségek és ráfordítások a felmerült költségek, az egyéb ráfordítások, a pénzügyi műveletek ráfordításai és a rendkívüli ráfordítások.

Az összes bevétel, illetve költség, ráfordítás esetében a feltétel vizsgálatakor a **forgalmi vagy az állományi adatok előjel nélküli együttes összegét** kell az egyes évenként külön-külön figyelembe venni, mely választást a vállalkozónak a számviteli politikájában rögzítenie kell.

A pénzügyi eszközök és kötelezettségek **mérlegen kívüli tételek nélküli összegét** kell az egyes évenként külön-külön figyelembe venni, így idetartoznak:

- a következő pénzügyi eszközök:
 - o a pénzeszköz,
 - o a szerződéses megállapodáson alapuló követelés pénzeszközök vagy egyéb pénzügyi eszközök más felektől való átvételére (ideértve a mérlegben szereplő követeléseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat),
 - o a más vállalkozó saját tőkéjét megtestesítő instrumentum (más vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetés), illetve

- a pénzügyi kötelezettségek közül a szerződéses megállapodáson alapuló kötelezettség pénzeszközök vagy egyéb pénzügyi eszközök más felek részére történő átadására (ideértve a mérlegben szereplő kötelezettségeket).

Mivel a feltételek számításakor a mérlegen kívüli tételeket figyelmen kívül kell hagyni, így a pénzügyi eszközök a pénzeszközökkel, az értékpapírokkal, a követelésekkel, az adott előlegekkel, illetve a követelés jellegű aktív időbeli elhatárolásokkal azonosíthatóak, míg a pénzügyi kötelezettségek a kötelezettségekkel, a kapott előlegekkel, illetve a kötelezettség jellegű passzív időbeli elhatárolásokkal egyeznek meg.

Meg kell még azt is említeni, hogy mivel a számviteli törvény nem tartalmaz erre vonatkozó pontos előírást, ez a feltétel is vizsgálható a **forgalmi és az állományi adatokból** egyaránt, de a vállalkozónak a választását a számviteli politikájában rögzítenie kell.

Feladat a feltételek vizsgálatára:

adatok: eFt-ban

Megnevezés	Forgalmi adatok (HUF)				Állományi adatok (HUF)			
	Előző év		Tárgy év		Előző év		Tárgy év	
	HUF	Ebből: DEV	HUF	Ebből: DEV	HUF	Ebből: DEV	HUF	Ebből: DEV
Immateriális javak	1.000		1.500		1.000		1.500	
Tárgyi eszközök	5.000		5.500		5.000		5.500	
Készletek	42.000		46.000		4.000		3.000	
Követelések	100.000	37.500	102.500	38.500		1.000		1.000
Értékpapírok		11.500		22.000		1.500		2.000
Pénzeszközök	102.000	32.000	110.000	36.000	1.000	500	1.000	1.000
Saját tőke	3.000		3.000		3.000		3.000	
Kötelezettségek	61.000	10.000	68.000	10.000	5.000	5.000	5.000	6.000
Összesen	314.000	91.000	336.500	106.500	19.000	8.000	19.000	10.000
Arány %-ban		28,9%		31,6%		42,1%		52,6%
Értékesítés nettó árbr.	80.000	30.000	90.000	35.000	78.000	29.000	89.000	34.000
Egyéb bevételek	3.000		3.500	1.500	3.000		3.500	1.500
Anyag jellegű ráf.	40.000	15.000	45.000	17.000	39.000	14.000	45.000	17.000
Személyi jellegű ráf.	10.000		12.000		10.000		12.000	
Értékcsökkenés	500		500		500		500	
Egyéb ráfordítás	500		1.000		500		1.000	
Pénzügyi műv. bev.	1.000	1.000	1.000	1.500	1.000	1.000	1.000	1.500
Pénzügyi műv. ráf.	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Rendkívüli bevétel	500		500		500		500	
Rendkívüli ráfordítás	500		500		500		500	
Összesen	138.000	48.000	156.000	57.000	135.000	46.000	155.000	56.000
Arány %-ban		34,8%		36,5%		34,1%		36,1%

A fenti táblázatban szereplő társaság a számviteli törvény alapján áttérhet a „DEV”-ben történő könyvvizelésre, mivel a bevételei, költségei és ráfordításai, valamint pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei mindkét évben külön-külön, több mint 25%-ban az adott devizában merültek fel. Kedvező eredményt kapunk akár a forgalmi, akár az állományi adatokból végezzük el a vizsgálatot.

Devizában történő könyvvezetés további szabályai:

- A létesítő okiratban rögzített devizában kötelező elkészíteni éves beszámolóját a **devizakülföldi társaságnak**.
- **Európai gazdasági egyesülés, európai részvénytársaság, európai szövetkezet** a létesítő okiratban rögzített devizában **készítheti el** éves beszámolóját, **ha székhelyét** áthelyezi, és a beszámoló és a könyvvezetés pénzneme ezzel megváltozik.

1.1.3 Devizakülföldi társaságokra vonatkozó szabályozás

A létesítő okiratban rögzített devizában **kötelező** elkészíteni éves beszámolóját a **devizakülföldi társaságnak** (a vámszabadterületi társaságnak, ideértve a devizajogszabály szerint devizakülföldinek minősülő egyéb társaságokat is).

A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény alapján **devizakülföldi**:

- a természetes személy, ha nincs az illetékes magyar hatóság által kiadott, érvényes személyazonosító igazolványa, és azzal nem is rendelkezhet,
- a vállalkozás és a szervezet – jogi formájától függetlenül –, ha székhelye külföldön van, a devizabelföldi vállalkozás és szervezet külföldön működő fióktelepe,
- a devizakülföldinek a belföldön lévő képviselője,
- **a vámszabadterületi társaság,**
- **a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, ha a fióktelepet vámszabad területen létesítették, illetve ott működik, (Tpt. 5. § (1) 31.)**

Belföld a Magyar Köztársaság területe, ideértve a vámszabad- és a tranzitterületet is. (Tao. 4. § 6.)

Amennyiben a **devizakülföldi minősítését** egy társaság elveszíti, akkor főszabályként forintban köteles az éves beszámolóját összeállítani.

Azonban, ha egy gazdasági társaság, amely a devizajogszabály szerinti devizakülföldi minősítést a vonatkozó **jogszabályok jogharmonizációs célú változásai miatt veszítette** (veszíti) el³, legkésőbb a Magyar Köztársaság **Gazdasági és Monetáris Unióhoz történő csatlakozásának időpontjától** köteles az általános rendelkezéseknek megfelelni, és eddig az időpontig a létesítő okiratban korábban rögzített konvertibilis devizában készítheti el éves beszámolóját.

1.1.4 Európai gazdasági egyesülés, európai részvénytársaság, európai szövetkezet szabályai

A létesítő okiratban rögzített devizában **készítheti el** éves beszámolóját az **európai gazdasági egyesülés**, az **európai részvénytársaság** és az **európai szövetkezet**.

Az európai gazdasági egyesülés (rövidített néven: ege), az európai részvénytársaság (rövidített néven: SE), illetve az európai szövetkezet (rövidített néven: SCE) alapítására, szervezetére és működésére vonatkozó előírások az európai uniós szabályokkal összhangban kerültek kialakításra.⁴

³ Jogharmonizációs célú változásnak tekintendő az is, ha a devizakülföldi minősítés elvesztése a többségi befolyással rendelkező tag (tulajdonos) személyében történő változás miatt következett be.

⁴ Az európai gazdasági egyesülésre a Tanács 2137/85/EGK rendelete és a 2003. évi XLIX. törvény, az európai részvénytársaságra a Tanács 2157/2001/EK rendelete és a 2004. évi XLV. törvény, míg az európai szövetkezetre a 2003. július 22-i, 1435/2003/EK tanácsi rendelete és a 2006. évi LXIX. törvény vonatkozik.

- ha ezen Magyarországon működő szervezetek **székhelyüket más tagállamba helyezik át**, az új székhely bejegyzése napjával – mint mérlegfordulónappal – kötelesek a számviteli törvény szerinti beszámolókészítési, könyvvizsgálati, letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségüknek eleget tenni, az új székhely bejegyzése napjától számított 150 napon belül;
- ha ezen szervezetek székhelyüket **egy másik tagállamból Magyarországra helyezik át**:
 - o a székhelyáthelyezés cégbírósi bejegyzése napjával kötelesek eszközeikről és az eszközök forrásairól a számviteli törvény előírásainak megfelelő nyitóleltárt és nyitómérleget készíteni;
 - o a könyvviteli nyilvántartást a nyitóleltárban szereplő eszközök és források tételes adatai (eredeti bekerülési érték, elszámolt értékcsökkenés, értékvesztés, értékelési különbözet) figyelembevételével kell megnyitniuk;
 - o amennyiben a beszámoló és a könyvvételezés pénzneme a székhely Magyarországra történő áthelyezésekor megváltozik, a nyitóleltárt és nyitómérleget a székhely áthelyezése előtt alkalmazott pénznemben kell elkészíteniük, majd ezt kell – ugyanezen időponttal – a beszámoló és a könyvvételezés **választott pénznemére a számviteli törvény előírásai szerint átszámítaniuk**.

1.2 A devizaáttérés menete

Közkereseti, betéti vagy korlátolt felelősségű társaság, illetve zártkörűen működő részvénytársaság esetében – ha a cég létesítő okirata a cégtörvény mellékletében foglalt szerződésminta alkalmazásával készült – a változásbejegyzéséről szerződésminta alkalmazása esetén a cégbírósi kérelem beérkezését követő egy munkanapon belül határoz⁵. **Szerződésminta nélkül**, illetve abban az esetben, **ha a szerződésminta kiegészítésére** vagy bármely rendelkezésének elhagyására kerül sor, a kérelem beérkezését követően, legkésőbb **nyolc munkanapon belül** dönt a cégbírósi kérelem.

A pénznemváltással kapcsolatban szükség van – a cégtörvény mellékletét képező – szerződésminta kiegészítésére, így az előzőekből következően a **társaság legfőbb szervének az áttérést megelőzően kell meghoznia döntését**. Az áttérés napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyam ekkor még nem ismert, ennek következtében a cégbírósnál a létesítő okirat módosítását egy kalkulált árfolyammal kell kezdeményezni.

A **Cégtörvény** 2009. december 11-én hatályba lépett **módosításával** a társaság legfőbb szerve meghatározhatja a jegyzett tőke devizanemének módosításáról szóló **határozat hatálybalépésének időpontját egy, a határozat dátumánál későbbi időpontban**. (2006. évi V. törvény 30. § (4))

Abban az esetben tehát, ha egy társaság létesítő okiratában a korábbtól eltérő devizanemet írnak elő, szükségessé válik a könyvvételezésben és a beszámoló készítésében az egyik devizanemről a másikra való áttérés. Ilyen eset fordulhat elő akkor is, ha egy cég jogi státusza devizakülföldinek minősülő társasággá változik. A pénznemváltás tehát a könyvvételezés és a beszámolókészítés eddigi pénzneme helyett egy másik pénznemre való áttérés.

5. számú fólia

A pénzváltás fajtái:

⁵ Ha a cégbírósi döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a cégbírósi vezetője a határidő lejártát követően, legkésőbb egy munkanapon belül hivatalból intézkedik a bejegyzési kérelem elbírálásáról. Az ügyintézési határidő eredménytelen eltelte esetén a cégbejegyzés a következő munkanapon, a törvény erejénél fogva haladéktalanul megtörténik.

Az áttérés menete pénznemváltás esetén:

Beszámoló készítése a régi pénznemben

Adóbevallás, letétbehelyezés, közzététel

Adatok átszámítása, a különbözet rendezése

Mérleg készítése az új pénznemben

Amennyiben a vállalkozóra vonatkozik a pénznemváltás kötelezettsége, illetve él a korábban bemutatott lehetőséggel, akkor az áttérési időponttal, mint fordulónappal – az áttérés időpontja előtti üzleti évről – **beszámolót kell készítenie az áttérés előtti pénznemben**, és – miután azt a jóváhagyásra jogosult testület elfogadta – letétbe kell helyeznie és közzé kell tennie az áttérést követő 90 napon belül.⁶

Adóbevallást kell készítenie a beszámoló adatai alapján, és az adóévben megfizetett adóelőleg és az áttérés napjáig számított tényleges társasági adó különbözetét az áttérésről benyújtott adóbevallással egyidejűleg fizeti meg, illetve ettől az időponttól kezdődően igényelheti vissza a vállalkozó.

Az elfogadott beszámoló mérlegében a régi pénznemben szereplő **adatokat át kell számítani** az új pénznemre, és az átszámítási különbözetet rendezni kell. Az átszámítás valójában a régi pénznemben lévő mérlegtételek átkonvertálását jelenti az új pénznemre néhány speciális előírás figyelembevételével.

Az átszámítás alapján, annak megfelelően az áttérés napjára vonatkozóan **mérleget** kell készíteni az új pénznemben, majd ezen – a könyvvizsgáló által hitelesített – külön mérleg alapján kell a könyveket az áttérés napját követő nappal megnyitni.

Átszámítás forintról devizára:

- MNB devizaközép árfolyam
- Kivétel
 - o új pénznemben nyilvántartott eszköz és forrás nyilvántartás szerinti deviza összegben
 - o harmadik pénznemben nyilvántartott eszközök és források esetén MNB deviza középárfolyamaiból számított érték és a keresztárfolyamon számított érték

Forintról devizára történő áttérés esetén a mérlegtételek átszámításánál alkalmazott árfolyam az áttérés napján érvényes **Magyar Nemzeti Bank** által közzétett hivatalos **devizaárfolyam**, ezen kell az egyes mérlegtételeket az új pénznemre átszámítani.

Kivételek az előbb bemutatott fő szabály alól:

- Az **új pénznemben** nyilvántartott eszközök és források a **nyilvántartás szerinti** deviza összegben kerülnek az új mérlegbe. Azaz, például euróra történő áttérés esetén, amennyiben a vállalkozás analitikus adatai alapján megállapítható, hogy egy adott vevővel szembeni követelés értéke 3.000 euró, akkor nem a követelés forintértékének MNB devizaárfolyamából átszámított értéke, hanem az eredeti – áttérés utáni pénznemben lévő – követelés kerül az átszámítás utáni új mérlegbe. Természetesen ebben az esetben keletkezik egy átszámítási különbözet, amit rendezni szükséges. Eszközök esetében, amennyiben:

⁶ Ez a szabály például euróra történő áttérés esetén azt eredményezi, hogy az áttérést megelőző évben a beszámoló és az éves adóbevallások elkészítésére nyitva álló határidő lerövidül 150 nappal 90 napra.

- o az analitikus érték nagyobb a számított összegnél, úgy a különbözet pozitív,
- o az analitikus érték kisebb a számított összegnél, úgy a különbözet negatív.

Forrás számlák esetében a fenti összefüggés ellentétes.

- A **harmadik pénznemben** – azaz a régi pénznemtől és az új pénznemtől egyaránt eltérő devizanemben – nyilvántartott eszközök és források esetén az **Magyar Nemzeti Bank** deviza középárfolyamaiból számított **keresztárfolyamon** kell az adott mérlegtételeket az új pénznemre átszámítani. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az előző példában felhozott vevőkövetelés analitikus értéke 3.000 CHF, akkor az új mérlegbe beállítandó euró érték meghatározásához a CHF, illetve az EUR keresztárfolyamát kell megállapítani, és ezzel közvetlenül a CHF-t kell átszámítani euróra. Az így kapott érték, illetve a követelés forintos könyv szerinti értékből kiinduló számítás közötti különbséget ugyancsak rendezni kell, mely különbség előjelét a fentebb leírt módon kell megállapítani.

8. számú fólia

Átszámítás devizáról forintra:

- MNB devizaközép árfolyam
- Kivétel
 - o forintban nyilvántartott eszköz és források nyilvántartás szerinti deviza összegben
 - o harmadik pénznemben nyilvántartott eszközök és források esetén a számviteli politikában rögzített módon

Devizáról forintra történő áttérés esetén a mérlegtételek átszámításánál alkalmazott árfolyam az áttérés napján érvényes **Magyar Nemzeti Bank** által közzétett hivatalos **devizaárfolyam**, ezen kell az egyes mérlegtételeket az új pénznemre átszámítani.

A törvény ebben az esetben is fogalmaz meg **kivételeket** az előbb bemutatott fő szabály alól:

- Az **új pénznemben** nyilvántartott eszközök és források az analitikus nyilvántartásban szereplő devizanem szerinti összegben kerülnek az új mérlegbe.
- A **harmadik pénznemben** nyilvántartott eszközök és források esetén az áttérés napján érvényes a **számviteli politikában** rögzítettek szerint – azaz a devizás tételek állományba vételével kapcsolatban választott árfolyamon – kell az adott mérlegtételeket az új pénznemre átszámítani.

A „főszabálytól” eltérő esetek alkalmazása során keletkező különbözetelek előjelének megállapítása megegyezik a forintról devizára történő áttérésnél leírtakkal.

9. számú fólia

Átszámítás devizáról devizára:

- MNB devizaközép árfolyamból számított keresztárfolyam
- Kivétel
 - o új pénznemben nyilvántartott eszköz és forrás nyilvántartás szerinti deviza összegben
 - o harmadik pénznemben nyilvántartott eszköz, forrás:
 - ha az forint MNB devizaközép árfolyam
 - ha az deviza MNB devizaközép árfolyamból számított érték és a keresztárfolyam érték

Egyik **devizáról másik devizára** történő áttérés esetén a mérlegtételek átszámításánál alkalmazott árfolyam az áttérés napján érvényes **Magyar Nemzeti Bank** által közzétett hivatalos **devizaárfolyamaiból számított keresztárfolyam**.

A lineáris transzformáció alól **kivételt** képeznek a korábban már bemutatott esetek, azaz:

- Az **új pénznemben** nyilvántartott eszközök és források az analitikus nyilvántartásban szereplő devizanem szerinti összegben kerülnek az új mérlegbe.
- A **harmadik pénznemben** nyilvántartott eszközök és források esetében az átszámításnál alkalmazott árfolyam a harmadik deviza pénznemétől függ:

- o Ha az **deviza**, akkor az új deviza és a harmadik pénznem **Magyar Nemzeti Bank** devizaárfolyamából számított **keresztárfolyamán** kell az egyes tételeket az új pénznemre átszámítani. Azaz, ha egy vállalkozó euróról tér át CHF-re és van 3.000 USD vevőkövetelése, akkor az új mérlegbe beállítandó CHF érték meghatározásánál nem az USD EUR értékéből indulunk ki, hanem közvetlenül az USD-t számítjuk át CHF-re.
- o Ha a harmadik pénznem **forint**, akkor az új deviza **Magyar Nemzeti Bank devizaárfolyamán** kell az egyes tételeket az új pénznemre átszámítani. Vagyis, ha az előző pontban bemutatott euróról CHF-re való áttérés során a vevőkövetelés analitikus értéke 3.000 eFt, akkor az új mérlegbe beállítandó CHF érték meghatározásánál nem a forint euró értékéből indulunk ki, hanem közvetlenül a forintot számítjuk át CHF-re.

A „főszabálytól” eltérő esetek alkalmazása során keletkező különbözetelek előjelének megállapítása megegyezik a forintról devizára történő áttérésnél leírtakkal.

A devizanemek közötti áttérések esetében általános szabály, hogy a tárgyi eszközök, illetve a készletek átszámítása analitikus szinten történjen, mert például ez utóbbinál csak így biztosítható, hogy a korábban alkalmazott nyilvántartás – tényleges, vagy FIFO vagy átlagár – fenntartható legyen.

10. számú fólia

Átszámítási különbözet kezelése:

A „főszabály”, illetve a kivételek alapján meghatározott devizaösszegek közötti **átszámítási különbségeket** össze kell vonni, amely **ha összevontan**

- **nyereség jellegű**, akkor az a tőketartalékot növeli,
- **veszteség jellegű**, akkor az az eredménytartalékot csökkenti.

A **jegyzett tőkét a létesítő okirat módosításában meghatározott összegben** kell szerepeltetni a mérlegben, és **átszámítási különbözet keletkezik**:

- a jegyzett tőke forintban kimutatott összegének az áttérés napjára érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamon átszámított értéke, és
- a létesítő okirat módosításában jegyzett tőkeként meghatározott összeg között.

11. számú fólia

Jegyzett tőke átszámítási különbözete:

A jegyzett tőke átszámítási különbözetére vonatkozó specialitás

- ha az átszámított érték **a magasabb** – és a cégbíróságon bejegyzett tőkeösszeg a kevesebb – akkor, a különbözettel a tőketartalékot kell növelni,
- ha az átszámított érték **az alacsonyabb** – és a cégbíróságon bejegyzett tőkeösszeg a több –, a különbözettel a tőketartalék pozitív összegéig a tőketartalékot, azt meghaladóan az eredménytartalékot kell csökkenteni.

12. számú fólia

Számítási példa a forintról euróra történő áttéréshez

AURÓRA Kft. 20X1. január 1-től nyilvántartásait euróban vezeti. A társasági szerződést december folyamán módosították, és december 31-ét jelölték meg a határozat hatálybalépésének időpontjaként. A cégbíróságon bejegyzett tőke 15.000 EUR.

20X0. december 31-i MNB devizaárfolyamok 270 HUF/EUR, 180 HUF/USD.

Feladat:

Állítsa össze a Kft. 20X1. január 1-i nyitómérlegét, ha a mérleg 20X0. december 31-én a következő!

13. számú fólia

Mérleg, 20X0. december 31.			
Eszközök	Összeg (eFt)	Források	Összeg (eFt)
A/ Befektetett eszközök	5.400	D/ Saját tőke	8.100
B/ Forgó eszközök	4.860	<i>I. Jegyzett tőke (15.000 EUR)</i>	<i>4.050</i>
<i>II. Követelések</i>	<i>2.997</i>	<i>III. Tőketartalék</i>	<i>0</i>
Külföldi vevők (3.000 USD)	594	<i>IV. Eredménytartalék</i>	<i>2.700</i>
Egyéb követelések	2.403	<i>VII. Mérleg szerinti eredmény</i>	<i>1.350</i>
<i>IV. Pénzeszközök</i>	<i>1.863</i>	F/ Kötelezettségek	2.160
Elszámolási betét	810	<i>III. Rövid lejáratú kötelezettségek</i>	<i>2.160</i>
Devizaszámla (3.000 EUR)	783	Külföldi szállító (8.700 USD)	1.620
Pénztár (1.100 EUR)	270	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség	540
Eszközök összesen	10.260	Források összesen	10.260

A feladat megoldása során alkalmazandó keresztárfolyam: 180 HUF/USD / 270 HUF/EUR = 0,66666667 EUR/USD

14. számú fólia

Befektetett eszközök:	5.400 eFt / 270 HUF/EUR = 20.000 EUR
Külföldi vevők:	
– analitikus nyilvántartás alapján	3.000 USD * 0,67 EUR/USD = 2.000 EUR
– főkönyv alapján	594 eFt / 270 HUF/EUR = 2.200 EUR
eltérés	- 200 EUR
Egyéb követelések:	2.403 eFt / 270 HUF/EUR = 8.900 EUR
Elszámolási betét:	810 eFt / 270 HUF/EUR = 3.000 EUR

Devizaszámla:	
– analitikus nyilvántartás alapján	3.000 EUR
– főkönyv alapján	783 eFt / 270 HUF/EUR = 2.900 EUR
eltérés	+ 100 EUR
Valutapénztár:	
– analitikus nyilvántartás alapján	1.100 EUR
– főkönyv alapján	270 eFt / 270 HUF/EUR = 1.000 EUR
eltérés	+ 100 EUR

Jegyzett tőke:	
– analitikus nyilvántartás alapján	15.000 EUR
– főkönyv alapján	4.050 eFt / 270 HUF/EUR = 15.000 EUR
eltérés	0 EUR
Mérleg szerinti eredmény:	1.350 eFt / 270 HUF/EUR = 5.000 EUR
Külföldi szállítók:	
– analitikus nyilvántartás alapján	8.700 USD * 0,67 EUR/USD = 5.800 EUR
– főkönyv alapján	1.620 eFt / 270 HUF/EUR = 6.000 EUR
eltérés	+ 200 EUR

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek:	540 eFt / 270 HUF/EUR = 2.000 EUR
Átszámítási különbözet: - 200 + 100 + 100 + 200 = + 200, azaz a tőketartalékot növeli:	
Tőketartalék:	200 EUR
Eredménytartalék:	2.700 eFt / 270 HUF/EUR = 10.000 EUR

Mérleg, 20X1. január 1.			
Eszközök	Összeg (EUR)	Források	Összeg (EUR)
A/ Befektetett eszközök	20.000	D/ Saját tőke	30.200
II. Tárgyi eszközök	20.000	I. Jegyzett tőke	15.000
B/ Forgó eszközök	18.000	III. Tőketartalék	200
II. Követelések	10.900	IV. Eredménytartalék	10.000
Külföldi vevők (3.000 USD)	2.000	VII. Mérleg szerinti eredmény	5.000
Egyéb követelések	8.900	F/ Kötelezettségek	7.800
IV. Pénzeszközök	7.100	III. Rövid lejáratú kötelezettségek	7.800
Elszámolási betét	3.000	Külföldi szállító (8.700 USD)	5.800
Devizaszámla (3.000 EUR)	3.000	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség	2.000
Pénztár (1.100 EUR)	1.100		
Eszközök összesen	38.000	Források összesen	38.000

1.3 A forinttól eltérő devizában történő könyvvezetés

A devizában való könyvvezetésre történő áttérés során a gazdálkodóknak figyelembe kell venni több számviteli, adózási és jogi aspektust.

Az **üzleti adatok konvertálásának** helyességét és teljességét szem előtt kell tartani. Szinte minden meglévő szerződést, amelyben a nemzeti valutában kifejezett összegek szerepelnek, érinthet az új pénznemre történő átállás. Az árak új pénznemben való kifejezése érdekében figyelembe kell venni több szempontot, például az ügyfelek árösszehasonlító törekvését.

Az **informatikai rendszert fel kell készíteni** az új deviza, és több pénznem egyidejű kezelésére. A devizában történő könyvvezetés minden IT-rendszerre kihatással lesz, amely devizanemekkel foglalkozik, így a vállalat könyvelése és számlázása mellett azok a gépek is érintettek lesznek, amelyek pénzügyi információkat dolgoznak fel, mint a pénztárgépek és más eladóhelyi terminálok. Az IT-rendszerekkel, a könyveléssel és a számlázással kapcsolatban a következő általános ajánlásokat lehet tenni:

- a szoftverek gyártójával vagy az IT-szolgáltatójával kapcsolatba kell lépni, hogy tájékoztatást kapjanak a szoftver megfelelő frissítéseiről,
- meg kell vizsgálni, hogy rendelkezik-e a vállalkozó olyan hardverekkel – például pénztárgépekkel –, amelyekre a más pénznemre történő átállás kihat,
- meg kell állapítani, hogy vannak-e olyan érintkező felületek, amelyek különböző rendszereket kötnek össze, és ha igen, ezeket a rendszereket egyszerre kell átállítani az új pénznemre, vagy a beállítások történhetnek-e lépésről lépésre,
- tanulmányozni kell továbbá azt is, hogy van-e összekapcsolás a saját és a partnerek rendszerei között, és meg kell arról győződni, hogy azok továbbra is kompatibilisek lesznek-e.

A **megfelelő könyvelőprogram** kiválasztásához több szempontot célszerű szem előtt tartani. Egyrészt, mivel a reciprok árfolyam miatt eléggé nagy törtekkel kell dolgozni, ezért az az ideális, ha a használt könyvelőprogram az árfolyamot minél több tizedes jegyig tudja kezelni. Másrészt, mivel például euróban történő könyvvezetés esetében az 1 és 2 eurós címletek mellett léteznek 1, 2, 5, 10, 20, 50 centes érmék is, így az sem megfelelő, ha a könyvelőprogram felkerekíti az értékatadatokat egész számra, mert amellett, hogy a valóságnak sem felel meg, még elég nagy értékeltérést is okozhat.

Az áttéréssel kapcsolatos **adókövetkezmények áttekintése**, az esetleges kockázatok feltárása.

19. számú fólia

A számviteli politika módosítása

A forintos, devizás értékeléssel összefüggésben meg kell határozni többek között, hogy:

- melyik **árfolyamot alkalmazza**,
- nem realizált árfolyam-különbözetek megállapításakor **mit tekint jelentős mértéknek**,
- a **pénzkészletcsökkenések értékét** milyen módszerrel számítja ki.

A devizában történő könyvvezetés gyakorlati megvalósításával kapcsolatos egyik legfőbb probléma a számviteli törvény devizás tételekre vonatkozó előírásainak megfelelő értelmezéséből adódik, főleg mivel a gazdálkodóknál továbbra is felmerülnek forintban – például a különféle adófizetési kötelezettségek – vagy más devizanemben gazdasági események. Devizában történő könyvvezetés esetén a gazdálkodónak **módosítania kell a számviteli politikáját**, illetve az annak keretében elkészítendő szabályzatait is.

A devizás értékeléssel összefüggésben a számviteli politikában meg kell határozni **többek között**, hogy:

- a forintpénztárban, valutapénztárban, illetve az elszámolási betétszámlán lévő forint, devizabetétszámlán lévő eltérő deviza, a külföldi pénzügyi értékre (forintra, illetve eltérő devizára) szóló követelés, befektetett pénzügyi eszköz, értékpapír, illetve kötelezettség bekerüléskori, illetve mérlegfordulónapi devizaértékének meghatározása során **melyik árfolyamot alkalmazza**;

- **nem realizált árfolyam-különbszetek megállapításakor** az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozó – választott – árfolyamon történő értékelésből adódó különbszetnek az eszközökre, kötelezettségekre, illetve az eredményre gyakorolt hatásánál **mit tekint jelentős mértéknek**;
- a **pénzkészletcsökkenések értékét** a tényleges bekerülés árfolyamán, a FIFO módszerrel vagy az átlagárfolyam alkalmazásával számítja ki a gazdálkodó a forintos bankszámla, illetve forintpénztár esetében.

20. számú fólia

A könyvviteli nyilvántartás megnyitása az új devizanemben

Az analitikában forintban is nyilván kell tartani a választott deviza mellett:

- forintos bankszámla,
- forintpénztár,
- bérek és kapcsolódó adók, járulékok,
- minden egyéb adójellegű tétel,
- vevőkövetelések forintban,
- szállítói számlák forintban.

Az áttérés napját követő nappal kell a nyilvántartásokat az új devizanemben megnyitni, de természetesen továbbra is lesznek a vállalkozásoknál olyan tételek, amelyeket forintban is szükséges nyilvántartani az analitikában.

21. számú fólia

Gyakorlati problémákat okozhat

- A számviteli törvény, illetve az adótörvények forintban meghatározott konkrét összeghez kapcsolódó határértékeihez való alkalmazkodás esetén az átváltás árfolyamának meghatározása.
- A befektetett eszközök maradványértéknek, illetve az értékhelyesbítés meghatározása.
- Jövedelmezőségi vizsgálatok értelmezése.

Problémás lehet a számviteli törvény, illetve az adótörvények forintban meghatározott konkrét összeghez kapcsolódó határértékeihez való alkalmazkodás esetén az átváltás árfolyamának meghatározása. (Ilyen például a kis értékű tárgyi eszközök 100.000 Ft-ig történő egyösszegű elszámolásának lehetősége, vagy a jelentős hibahatár, ami ha a mérlegfőösszeg 2%-a meghaladja az 500.000 eFt-ot, akkor 500.000 eFt.)

Gondos tervezést igénylő kérdés továbbá a befektetett eszközök maradványértéknek a meghatározása is, mivel a forintban meghatározott piaci érték változatlansága mellett is komoly volatilitása lehet az árfolyam ingadozások következtében. Megváltozhat a tartalma az értékhelyesbítésnek is, mivel például egy adott MNB árfolyamon átszámított ingatlan nyilvántartási értéke, és mérlegkészítéskori könyv szerinti értéke eltérő lehet annak ellenére, hogy a forintban kifejezett érték nem változik.

Végül fontos kiemelni, hogy a hatékonysági, vagy jövedelmezőségi elemzések során a mutatószámokat, képleteket érdemes az analitikában forintban szereplő tételek esetében mind forintban, mind devizában kiszámítani, mivel előfordulhat, hogy például a forintban végrehajtott béremelés a forint árfolyam változásának hatására bértömeg csökkenést mutat.

Az alábbiakban megvizsgáljuk néhány kiemelt adónem esetében, hogy milyen problémákkal szembesül a vállalkozó annak hatására, hogy minden adójellegű tételt továbbra is forintban nyilván kell tartani és fizetni az adóhatóság felé.

Társasági adó és az osztalékadó

- Adóalap korrekció az elszámolt átszámítási különbözet összege az áttérést követő adóévben.
- Adóbevallást magyar nyelven, forintban kell elkészíteni, átszámítani az **adóév utolsó napján érvényes MNB devizaárfolyamán kell.**
- **Árfolyam-különbözet keletkezhet:**
 - o mind az adóév utolsó napján, illetőleg az előleg fizetésekor érvényes árfolyamok különbözete miatt,
 - o mind az adóév utolsó napján, illetőleg a pénzügyi rendezéskor érvényes árfolyamok különbözete miatt.
- Ezen árfolyamkülönbözetet eredményt növelő, illetve csökkentő tételként kell elszámolni, és ennek hatására változik az adózás előtti eredmény, és így a fizetendő társasági adó is.

A **társasági adóról és az osztalékadóról** szóló 1996. évi LXXXI. törvény értelmében (kivéve a jegyzett tőke átszámítási különbözetét):

- az eredménytartalék csökkentéseként elszámolt – **veszteségjellegű** – átszámítási különbözetek összege az **áttérést követő adóévben csökkenti az adóalapot,**
- a tőketartalék növeléseként elszámolt – **nyereségjellegű** – átszámítási különbözetek összege az **áttérést követő adóévben növeli az adóalapot.**

Mivel a társasági adóbevallást magyar nyelven, forintban kell elkészíteni, a társasági adóbevallás adatait a **Magyar Nemzeti Bank hivatalos – az adóév utolsó napján érvényes –** devizaárfolyamának alapulvételével kell átszámítani forintra.

Árfolyam-különbözet keletkezhet a devizában könyvelt, az adóalapot meghatározó tételek figyelembevételével devizában meghatározott társaságiadó-fizetési kötelezettség forintra átszámított értéke és az adóelőlegként forintban fizetett, illetve fizetendő adó különbözetének devizára átszámított értéke között.

Fontos kiemelni, hogy:

- mind az adóév utolsó napján, illetőleg az előleg fizetésekor érvényes árfolyamok különbözete miatt,
- mind az adóév utolsó napján, illetőleg a pénzügyi rendezéskor érvényes árfolyamok különbözete miatt

a társasági adó számlán keletkezett árfolyamkülönbözetet eredményt növelő, illetve csökkentő tételként kell elszámolni, melynek hatására változik az adózás előtti eredmény, és így a fizetendő társasági adó is.

Személyi jövedelemadó

- Átszámításhoz használt árfolyam:
 - o SZJA Tv.: külföldi pénznemben keletkezett bevételt a **megszerzéskor érvényes hivatalos MNB devizaárfolyama,**
 - o Sztv.: **az elszámolási időszak utolsó napján érvényes – választott –** forintárfolyammal kell forintra átszámítani.
- **Árfolyam-különbözet keletkezhet** a munkabér kifizetésekor, illetve a járulékok pénzügyi rendezésekor is.

A **személyi jövedelemadóról** szóló 1995. évi CXVII. törvény 2010. évi változtatása értelmében a külföldi pénznemben keletkezett bevételt – **euróban meghatározott munkabért, megbízási díjat, stb. – a megszerzéskor érvényes hivatalos MNB devizaárfolyamának** alapulvételével kell forintra átszámítani. A **számvetési törvény** alapján a **hó utolsó napján érvényes – választott –** forintárfolyammal kell forintra átszámítani, ha az elszámolási időszak a hó utolsó napjáig tart

Az adóhatóság felé a **bérekhez kapcsolódó adókat, járulékokat forintban kell továbbra is** nyilvántartani és fizetni. A személyi jövedelemadót, a gazdálkodót, illetve a biztosítottat terhelő járulékokat a forintban meghatározott bruttó munkabér figyelembevételével kell meghatározni, illetve forintban kell bevallani, de könyvelni euróban kell az elszámolási időszak utolsó napján érvényes – választott – forintárfolyammal.

Árfolyam-különbözet keletkezhet a munkabér kifizetésekor, illetve a járulékok pénzügyi rendezésekor is.

Az **általános forgalmi adóról** szóló 2007. évi CXXVII. törvény 80. § (2) bekezdése szerint alkalmazható árfolyamok:

24. számú fólia

Általános forgalmi adó

- Devizában történő könyvvezetés esetén célszerű mind a számvitelben, mind pedig az általános forgalmi adó rendszerében a **Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamát választani**, és az adóhatóságnak bejelenteni.
- **Árfolyam-különbözet keletkezhet** az áfabevallás szerinti különbözet pénzügyi rendezésekor, illetve ha az Áfa-tv. szerinti teljesítés időpontja eltér a szerződés szerinti teljesítés időpontjától.

- amit a belföldön pénzváltási engedéllyel rendelkező hitelintézet devizában eladási árként jegyez;
- amit a Magyar Nemzeti Bank hivatalosan közzétesz, feltéve, hogy az adózó így dönt, és döntését az adóhatóságnak bejelenti.

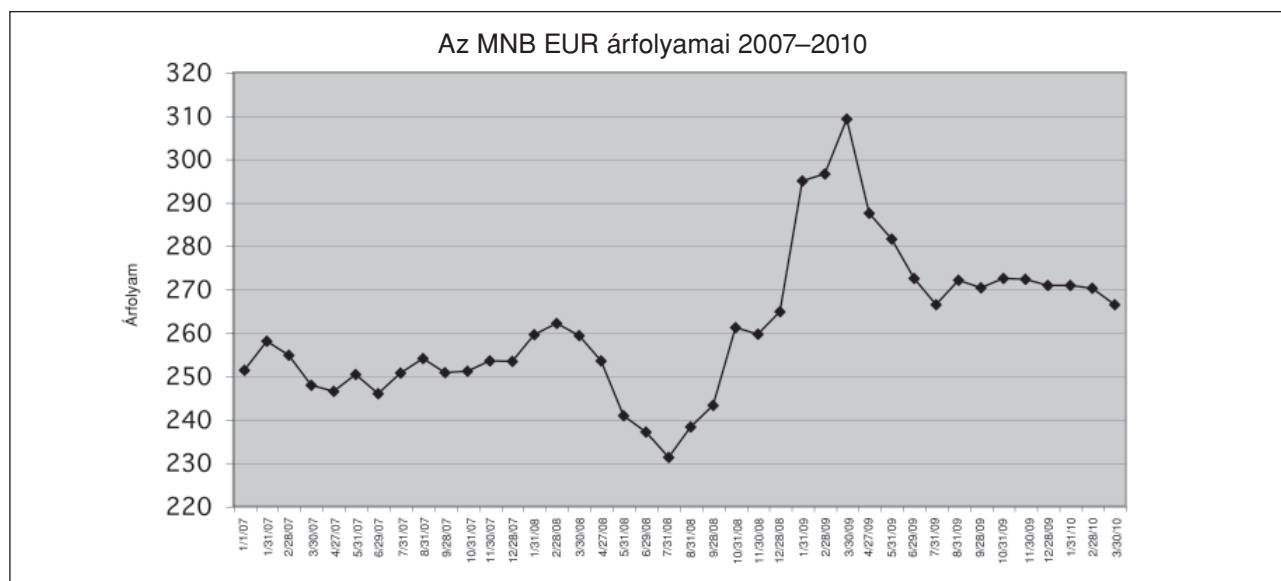
Devizában történő könyvvezetés esetén célszerű mind a számvitelben, mind pedig az általános forgalmi adó rendszerében a **Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamát választani**, és az adóhatóságnak bejelenteni.

Árfolyam-különbözet keletkezhet az áfabevallás szerinti különbözet pénzügyi rendezésekor, illetve ha az Áfa-tv. szerinti teljesítés időpontja eltér a szerződés szerinti teljesítés időpontjától.

Az ÁFA törvény előírja, hogy az eltérő devizanemben kiállított számlákon kötelező feltüntetni az ÁFA összegét forintban is, mely szabállyal a törvény kizárja, hogy – eltérő árfolyamok alkalmazása esetén – ne legyen egyenlő a visszaigényelt, illetve a fizetendő általános forgalmi adó.

Devizában történő könyvvezetés esetén az euró összegekhez, két árfolyam is tartozhat, egyrészt a szállító által közölt számlán szereplő, másrészt a saját választott árfolyam. Ez megint csak olyan szoftvert igényel, mely képes nyilvántartani kétféle árfolyamot.

25. számú fólia

Példa a forinttól eltérő devizában történő könyvvizetéshez

A YOU-RO Kft. euróban vezeti könyveit, a 20X0. december 31-re vonatkozó mérlegét alátámasztó leltárának kiemelt adatait tartalmazza az alábbi táblázat.

A társaság számviteli politikája alapján:

- a forintos és más devizás tételeket az MNB árfolyamán értékeli (az adóhatóságnál is bejelentette választását),
- a vállalkozás minden készletcsökkenés esetében ahol szükséges a FIFO módszert alkalmazza,
- vásárolt készleteiről folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet,
- az értékcsökkenési leírást napra időarányosan számítja, és a hónap utolsó napján számolja el (1 hónap = 30 nap).
- összköltség eljárással készíti eredménykimutatását, és a költségeket csak költségnemenként könyve-lik.

Feladatok:

- 1.) Könyvelje a Kft. január havi gazdasági eseményeit!
- 2.) Állapítsa meg a januári ÁFA bevallásba beállítandó Előzetesen felszámított ÁFA, illetve Fizetendő ÁFA értékét!

Mérleg, 20X0. december 31.			
Eszközök	Összeg (EUR)	Források	Összeg (EUR)
A/ Befektetett eszközök	29.500	D/ Saját tőke	32.000
<i>II. Tárgyi eszközök</i>	<i>29.500</i>	<i>I. Jegyzett tőke</i>	<i>17.000</i>
B/ Forgó eszközök	20.500	<i>III. Tőketartalék</i>	<i>500</i>
<i>I. Készletek</i>	<i>250</i>	<i>IV. Eredménytartalék</i>	<i>6.000</i>
Áruk (25 db)	250	<i>VII. Mérleg szerinti eredmény</i>	<i>8.500</i>
<i>II. Követelések</i>	<i>6.750</i>	F/ Kötelezettségek	18.000
Gültem GmbH	5.000	<i>II. Hosszú lejáratú kötelezettségek</i>	<i>8.000</i>
Veszek Kft. (472,5 eHUF)	1.750	FÖRSTE Bank hitel	8.000
<i>IV. Pénzeszközök</i>	<i>13.500</i>	<i>III. Rövid lejáratú kötelezettségek</i>	<i>10.000</i>
EUR Bankszámla	7.150	FÖRSTE Bank hitel	4.000
HUF Bankszámla (1.634,8 HUF)	6.100	T-Eiffel SA	2.800
EUR Pénztár	250	Adok Kft. (336 eHUF)	1.200
		Jövedelem elszámolás (280 eHUF)	1.000
		TB kötelezettség (154 eHUF)	550
		Ktgvetési befiz. köt. (117,6 eHUF)	420
		Szakképzési hozzájár. (8,4 eHUF)	30
Eszközök összesen	50.000	Források összesen	50.000

A feladat megoldása során a mellékszámításokban az euró reciprok árfolyamát tüntetjük fel minden esetben.

1.	Mérlegszámlák nyitása	
	T 1. Tárgyi eszközök	29.500 EUR
	T 2. Áruk beszerzési áron	250 EUR
	T 3. Vevőkövetelések EUR	5.000 EUR
	T 3. Vevőkövetelések HUF	1.750 EUR
	T 3. Bankszámla EUR	7.150 EUR
	T 3. Bankszámla HUF	6.100 EUR
	T 3. Pénztár	250 EUR
	K 4. Nyitó mérleg számla	50.000 EUR

T 4. Nyitó mérleg számla	50.000 EUR	
K 4. Jegyzett tőke		17.000 EUR
K 4. Tőketartalék		500 EUR
K 4. Eredménytartalék		6.000 EUR
K 4. Mérleg szerinti eredmény		8.500 EUR
K 4. Hosszú lejáratú hitel		8.000 EUR
K 4. Rövid lejáratú hitel		4.000 EUR
K 4. Szállítók EUR		2.800 EUR
K 4. Szállítók HUF		1.200 EUR
K 4. Jövedelem elszámolás		1.000 EUR
K 4. TB kötelezettség		550 EUR
K 4. Költségvetési befizetési kötelezettség		420 EUR
K 4. Szakképzési hozzájárulás		30 EUR
2. Mérleg szerinti eredmény átvezetése eredménytartalékba		
T 4. Mérleg szerinti eredmény	8.500 EUR	
K 4. Eredménytartalék		8.500 EUR
3. 20X1. január 5-én import gépi beruházást valósított meg a társaság. A gép számlája 10.000 EUR-ról szól, a felszámított vám, vámkezelési díj, egyéb vámköltség 400 eFt, az import ÁFA 25%. A teljesítés-kor (és vámkezeléskor) érvényes MNB árfolyam 275 HUF/EUR. A gép aktiválása megtörtént, a leírás lineáris 10%-os kulccsal történik.		
Vételár		
T 1. Befejezetlen beruházások	10.000 EUR	
K 4. Beruházási szállítók		10.000 EUR
Vám és vámkezelési díj $(400 \text{ eFt} \times 0,003636364 \text{ EUR/HUF})$		
T 1. Befejezetlen beruházások	1.454,55 EUR	
K 4. Vám- és pénzügyőrség elszámolása		1.454,55 EUR
Import ÁFA $((10.000 \text{ EUR} \times 275 + 400 \text{ eFt}) \times 25\%) \times 0,003636364 \text{ EUR/HUF}$		
T 3. Különféle egyéb követelések	2.863,64 EUR	
K 4. Vám- és pénzügyőrség elszámolása		2.863,64 EUR
Aktiválás		
T 1. Termelő gépek	11.454,55 EUR	
K 1. Befejezetlen beruházások		11.454,55 EUR
Értékcsökkenés $(11.454,55 \times 10\% / 360 \times 25)$		
T 5. Terv szerinti értékcsökkenési leírás	79,55 EUR	
K 1. Műszaki berendezések, gépek, járművek értékcsökkenése		79,55 EUR
4. Megérkeztek a 20X1. január 8-i bankkivonatok. A pénzügyi teljesítéskori MNB devizaárfolyam 277 HUF/EUR. Az eurós bankszámla kivonata alapján a T-Eiffel SA-val szemben fennálló – 2.800 euró összegű – szállítói kötelezettség rendezésre került. A forint bankszámla kivonata a következő terheléseket tartalmazza:		
• az import gépi beruházással kapcsolatos vám- és pénzügyőrséggel szembeni tartozás kifizetése (787,5 eFt ÁFA, illetve 400 eFt vám), és		
• a bértartozás (280 eFt) átutalását.		

Szállító rendezése		
T 4. Szállítók EUR	2.800 EUR	
K 3. Bankszámla EUR		2.800 EUR

A forintos tartozások rendezéséhez a forint bankszámla árfolyamának megállapítására van szükség, ez 268 HUF/EUR, azaz a reciprok árfolyam 0,003731343 EUR/HUF.

Vámtartozás rendezése (1.187,5 eFt x 0,003731343 EUR/HUF)		
T 4. Vám- és pénzügyőrség elszámolása	4.430,97 EUR	
K 3. Bankszámla HUF		4.430,97 EUR

VPOP árfolyamvesztesége (1.187,5 eFt x (0,003636364 EUR/HUF - 0,003731343 EUR/HUF)		
T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása	112,78 EUR	
K 4. Vám- és pénzügyőrség elszámolása		112,78 EUR

Import áfa rendezése a vámtartozás átutalása után		
T 4. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	2.863,64 EUR	
K 3. Különféle egyéb követelések		2.863,64 EUR

Bértartozás rendezése (280 eFt x 0,003731343 EUR/HUF)		
T 4. Jövedelemelszámolás	1.044,78 EUR	
K 3. Bankszámla HUF		1.044,78 EUR

Bér árfolyamvesztesége (280 eFt x (0,003571429 EUR/HUF - 0,003731343 EUR/HUF)		
T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása	44,78 EUR	
K 4. Jövedelem elszámolás		44,78 EUR

5. Nyitó – 250 euró értékű – árukészletet értékesítették 20X1. január 9-én a német Gültem GmbH-nak 500 EUR eladási áron.

Az értékesített készlet kivezetése		
T 8. Eladott áruk beszerzési értéke	250 EUR	
K 2. Áruk beszerzési áron		250 EUR

Árbevétel elszámolása		
T 3. Vevőkövetelések EUR	500 EUR	
K 9. Export értékesítés árbevétele		500 EUR

6. Megérkeztek 20X1. január 10-én a bankszámla kivonatok, amelyek tartalmazták a nyitó követelések jóváírásait. (Gültem GmbH 5.000 euró, Veszek Kft. 472,5 eFt) A pénzügyi teljesítéskori MNB devizaárfolyam 274 HUF/EUR.

Átutalt euró elszámolása		
T 3. Bankszámla EUR	5.000 EUR	
K 3. Vevőkövetelések EUR		5.000 EUR

Átutalt forint elszámolása (472,5 eFt x 0,003649635 EUR/HUF)		
T 3. Bankszámla HUF	1.724,45 EUR	
K 3. Vevőkövetelések HUF		1.724,45 EUR

Realizált árfolyamveszteség $(472,5 \text{ eFt} \times (0,003649635 \text{ EUR/HUF} - 0,003703704 \text{ EUR/HUF}))$

T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása

25,55 EUR

K 3. Vevőkövetelések HUF

25,55 EUR

7. 100 db árut vásároltak 20X1. január 11-én az Adok Kft-től 1.000 eFt + ÁFA értékben. A teljesítéskori MNB devizaárfolyam 279 HUF/EUR.

Vételár $(1.000 \text{ eFt} \times 0,003584229 \text{ EUR/HUF})$

T 2. Áruk beszerzési áron

3.584,23 EUR

K 4. Szállítók HUF

3.584,23 EUR

Vásárláshoz kapcsolódó ÁFA elszámolása $(1.000 \text{ eFt} \times 25\% \times 0,003584229 \text{ EUR/HUF})$

T 4. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó

896,06 EUR

K 4. Szállítók HUF

896,06 EUR

8. A január 12-i elszámolási betétszámla kivonata tartalmazza a bérrel kapcsolatos terhek rendezését. (TB tartozás 154 eFt, költségvetési befizetési kötelezettség 117,6 eFt, szakképzési hozzájárulás 8,4 eFt.) A társaság eurós bankszámlájáról leemelték a bankhitel első negyedéves törlesztését – 1.000 EUR –, illetve a hitelhez kapcsolódó 300 EUR kamatot. A pénzügyi teljesítéskori MNB devizaárfolyam 273 HUF/EUR.

TB tartozás rendezése $(154 \text{ eFt} \times 0,003731343 \text{ EUR/HUF})$

T 4. TB kötelezettség

574,62 EUR

K 3. Bankszámla HUF

574,62 EUR

TB tartozás árfolyamvesztesége $(550 \text{ EUR} - 574,62 \text{ EUR})$

T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása

24,62 EUR

K 4. TB kötelezettség

24,62 EUR

Költségvetési befizetési kötelezettség rendezése

$(13,3 \text{ eFt} \times 0,003731343 \text{ EUR/HUF} + 104,3 \text{ eFt} \times 0,003649635 \text{ EUR/HUF})$

T 4. Költségvetési befizetési kötelezettség

430,29 EUR

K 3. Bankszámla HUF

430,29 EUR

Költségvetési befizetési kötelezettség árfolyamvesztesége $(420 \text{ EUR} - 430,29 \text{ EUR})$

T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása

10,29 EUR

K 4. Költségvetési befizetési kötelezettség

10,29 EUR

A forintos tartozások rendezéséhez a forint bankszámla árfolyamának megállapítására van szükség. Mivel a társaság a FIFO módszert alkalmazza, a még megmaradt nyitókészlet esetében ez 268 HUF/EUR, melynek a reciprok árfolyama 0,003731343 EUR/HUF:

Nyitókészlet: $1.634.800 \text{ Ft} - 1.187.500 \text{ Ft (VPOP)} - 280.000 \text{ Ft (bér)} = 167.300 \text{ Ft}$

A 167.300 Ft-ot meghaladó utalások árfolyama a 20X1. január 10-i árfolyammal lesznek egyenlők, azaz 274 HUF/EUR, melynek a reciprok árfolyama 0,003649635 EUR/HUF.

Szakképzési hozzájárulás rendezése $(8,4 \text{ eFt} \times 0,003649635 \text{ EUR/HUF})$

T 4. Szakképzési hozzájárulás

30,66 EUR

K 3. Bankszámla HUF

30,66 EUR

Szakképzési hozzájárulás árfolyamvesztesége $(30 \text{ EUR} - 30,66 \text{ EUR})$

T 8. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása

0,66 EUR

K 4. Szakképzési hozzájárulás

0,66 EUR

Hitel törlesztő részletének rendezése		
T 4. Rövid lejáratú hitel	1.000 EUR	
K 3. Bankszámla EUR		1.000 EUR
Kamat rendezése		
T 8. Fizetendő kamat, és kamatjellegű ráfordítás	300 EUR	
K 3. Bankszámla EUR		300 EUR
9. Értékesítettek 200 eFt + ÁFA összegért 20X1. január 24-én egy számítógépet, amelynek bruttó értéke 2.000 EUR, és az értékesítéskor már csak 400 EUR maradványértéken szerepel a könyvekben. A teljesítéskori MNB devizaárfolyam 269 HUF/EUR.		
Bruttó érték kivezetése		
T 8. Egyéb ráfordítások	2.000 EUR	
K 1. Egyéb gépek		2.000 EUR
Értékcsökkenés kivezetése		
T 1. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek értékcsökk.	1.600 EUR	
K 8. Egyéb ráfordítások		1.600 EUR
Értékesítés elszámolása (200 eFt x 0,003717472 EUR/HUF)		
T 3. Vevőkövetelések HUF	743,49 EUR	
K 9. Egyéb bevételek		743,49 EUR
Értékesítéshez kapcsolódó ÁFA elszámolása (50 eFt x 0,003717472 EUR/HUF)		
T 3. Vevőkövetelések HUF	185,87 EUR	
K 4. Fizetendő általános forgalmi adó		185,87 EUR
10. A január havi bérfeladás alapján:		
• Bruttó bér	650.000 Ft,	
• Társadalombiztosítási járulék	175.500 Ft	
• Szakképzési hozzájárulás	9.750 Ft	
• Nyugdíjjárulék és egészségbiztosítási járulék	110.500 Ft	
• Személyi jövedelemadó előleg	117.000 Ft	
(A 20X1. január 31-én érvényes MNB devizaárfolyam 270 HUF/EUR.)		
Bruttó bér elszámolása (650 eFt x 0,003703704 EUR/HUF)		
T 541. Bérköltség	2.407,41 EUR	
K 471. Jövedelemelszámolás		2.407,41 EUR
Társadalombiztosítási járulék (175,5 eFt x 0,003703704 EUR/HUF)		
T 561. Nyugdíjbiztosítási és egészségbiztosítási járulék	650,00 EUR	
K 473. Társadalombiztosítási kötelezettség		650,00 EUR
Szakképzési hozzájárulás (9,75 eFt x 0,003703704 EUR/HUF)		
T 564. Szakképzési hozzájárulás	36,11 EUR	
K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek		36,11 EUR
Nyugdíj és egészségbiztosítási járulék (110,5 eFt x 0,003703704 EUR/HUF)		
T 471. Jövedelemelszámolás	409,26 EUR	
K 473. Társadalombiztosítási kötelezettség		409,26 EUR

Személyi jövedelemadó előleg levonása (117 eFt x 0,003703704 EUR/HUF)

T 471. Jövedelemelszámolás

433,33 EUR

K 462. Személyi jövedelemadó elszámolása

433,33 EUR

ÁFA bevallás:

- 1. pont: import gépi beszerzés értéke forintban $10.000 \text{ EUR} \times 275 \text{ HUF/EUR} = 2.750 \text{ eFt}$;
Előzetesen felszámított ÁFA = $(2.750 \text{ eFt} + 400 \text{ eFt}) \times 25\% = 787,5 \text{ eFt}$
- 6. pont: árubeszerzés Előzetesen felszámított ÁFA-ja 250 eFt
- 8. pont: tárgyi eszköz értékesítés Fizetendő ÁFA-ja 50 eFt

Előzetesen felszámított ÁFA: 1.037.500 Ft;

Fizetendő ÁFA: 50.000 Ft.

Példa az év végi értékelésre devizás könyvvizetés esetén

A YOU-RO Kft. alábbi adatai ismertek 20X1. december 31-én:

Megnevezés	Összeg analitika alapján	Könyv szerinti érték
Külföldi vevők	22.000 USD	16.200 EUR
Váltókövetelés	2.300 CHF	1.800 EUR
Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	10.000 USD	7.500 EUR
Bankbetét USD	40.000 USD	29.500 EUR
Bankbetét HUF	500.000 HUF	1.900 EUR
Beruházási és fejlesztési hitel USD	80.000 USD	60.000 EUR
Rövid lejáratú hitel (Beruházási hitel tárgy évi törlesztő részlete)	20.000 USD	15.000 EUR
Váltótartozás	1.500 CHF	1.100 EUR
Beruházási szállító	700.000 HUF	2.600 EUR

Feladatok:

Állapítsa meg és könyvelje az eszköz, illetve kötelezettség tételek árfolyam-különbözetét! A beruházást, amelyhez a hitel, illetve a szállítói kötelezettség kapcsolódik még nem aktiválták. A devizaszámlán lévő összeget – 50%-ban a rövid lejáratú hitellel kapcsolatban, 50%-ban a beruházási hitellel kapcsolatban – a beruházás érdekében elkülönítették. A számviteli politika alapján a vállalkozás választott árfolyama az MNB devizaárfolyam, és jelentősnek minősül amennyiben valamely eszköz, illetve kötelezettség árfolyam-különbözete, annak könyv szerinti értékét 10%-kal, vagy annál nagyobb mértékben változtatja meg. A fordulónapi árfolyamok 265 HUF/EUR, 195 HUF/USD illetve 185 HUF/CHF.

A feladat megoldása során alkalmazandó keresztárfolyamok:

$195 \text{ HUF/USD} / 265 \text{ HUF/EUR} = 0,735849057 \text{ EUR/USD}$

$185 \text{ HUF/CHF} / 265 \text{ HUF/EUR} = 0,698113208 \text{ EUR/CHF}$

Az euró reciprok árfolyama: 0,003773585 EUR/HUF

Külföldi vevők:

– fordulónapi érték:	$22.000 \text{ USD} \times 0,735849057 \text{ EUR/USD} = 16.188,68 \text{ EUR}$
– könyv szerinti érték:	16.200,00 EUR
eltérés	- 11,32 EUR

Váltókövetelés:

– fordulónapi érték:	$2.300 \text{ CHF} \times 0,698113208 \text{ EUR/CHF} = 1.605,66 \text{ EUR}$
– könyv szerinti érték:	1.800,00 EUR
eltérés	- 194,34 EUR

Jegyzett, de még be nem fizetett tőke:

– fordulónapi érték:	10.000 USD * 0,735849057 EUR/USD = 7.358,49 EUR
– könyv szerinti érték:	7.500,00 EUR
eltérés	- 141,51 EUR

Bankbetét USD:

– fordulónapi érték:	40.000 USD * 0,735849057 EUR/USD = 29.433,96 EUR
– könyv szerinti érték:	29.500,00 EUR
eltérés	- 66,04 EUR

Bankbetét HUF:

– fordulónapi érték:	500.000 HUF * 0,003773585 EUR/HUF = 1.886,79 EUR
– könyv szerinti érték:	1.900,00 EUR
eltérés	- 13,21 EUR

Mivel az összevont árfolyam-különbözetnek nem része a még nem aktivált beruházáshoz közvetlenül kapcsolódó USD hitel, az erre a célra elkülönített USD devizaszámlán meglévő devizakészlettel nem fedezett árfolyam-különbözete, emiatt a hitelt szükséges két részre osztani. A teljes beruházási és fejlesztési hitel 100.000 USD (20.000 USD rövid lejáratú hitel, 80.000 USD hosszú lejáratú hitel), ebből:

- devizakészlettel fedezett: 40.000 USD (45.000 EUR)
- devizakészlettel nem fedezett: 60.000 USD (15.000 EUR)

Rövid lejáratú hitel:

– könyv szerinti érték:	15.000,00 EUR
– fordulónapi érték:	20.000 USD * 0,735849057 EUR/USD = 14.716,98 EUR
eltérés	283,02 EUR

Beruházási és fejlesztési hitel:

– könyv szerinti érték:	15.000,00 EUR
– fordulónapi érték:	20.000 USD * 0,735849057 EUR/USD = 14.716,98 EUR
eltérés	283,02 EUR

Beruházási és fejlesztési hitel: (80.000 USD – 20.000 USD)

– könyv szerinti érték:	45.000,00 EUR
– fordulónapi érték:	60.000 USD * 0,735849057 EUR/USD = 44.150,94 EUR
eltérés	849,06 EUR

A 849,06 EUR a beruházás bekerülési értékét csökkenti.

Váltótartozás:

– könyv szerinti érték:	1.100,00 EUR
– fordulónapi érték:	1.500 CHF * 0,698113208 EUR/CHF = 1.047,17 EUR
eltérés	52,83 EUR

Mivel az összevont árfolyam-különbözetnek nem része a még nem aktivált beruházáshoz közvetlenül kapcsolódó HUF szállító, erre a célra elkülönített HUF számláján meglévő forintkészlettel nem fedezett árfolyam-különbözete, emiatt a szállítói tartozást szükséges két részre osztani.

A teljes tartozás 700.000 HUF (2.600 EUR), ebből

- devizakészlettel fedezett: 500.000 HUF (1.857,14 EUR)
- devizakészlettel nem fedezett: 200.000 HUF (742,86 EUR)

Beruházási szállító forintszámlával fedezett része:

– könyv szerinti érték:	1.857,14 EUR
– fordulónapi érték:	500.000 HUF * 0,003773585 EUR/HUF = 1.886,79 EUR
eltérés	-29,65 EUR

Beruházási szállító forintszámlával nem fedezett része:

– könyv szerinti érték:	742,86 EUR
– fordulónapi érték:	500.000 HUF * 0,003773585 EUR/HUF = 754,72 EUR
eltérés	-11,86 EUR

A 11,86 EUR a beruházás bekerülési értékét növeli.

Megnevezés	Árfolyam-különbözet
Külföldi vevők	-11,32 EUR
Váltókövetelés	-194,34 EUR
Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	-141,51 EUR
Bankbetét USD	-66,04 EUR
Bankbetét HUF	-13,21 EUR
Beruházási és fejlesztési hitel fedezett része	283,02 EUR
Rövid lejáratú hitel (Beruházási hitel tárgy évi törlesztő részlete)	283,02 EUR
Váltótartozás	52,83 EUR
Beruházási szállító fedezett része	-29,65 EUR
Összevont árfolyam-különbözet (árfolyamnyereség):	162,80 EUR
Beruházási és fejlesztési hitel nem fedezett része	849,06 EUR
Beruházási szállító nem fedezett része	-11,86 EUR
Eszköz bekerülési értékeként könyvelendő:	837,20 EUR

T 3. Különféle egyéb követelések	456,07 EUR	
K 3. Külföldi vevők		11,32 EUR
K 3. Váltókövetelés		194,34 EUR
K 3. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke		141,51 EUR
K 3. Bankbetét USD		66,04 EUR
K 3. Bankbetét HUF		13,21 EUR
K 4. Beruházási szállító		29,65 EUR
T 4. Beruházási és fejlesztési hitel	283,02 EUR	
T 4. Rövid lejáratú hitel	283,02 EUR	
T 4. Váltótartozás	52,83 EUR	
K 3. Különféle egyéb követelések		618,87 EUR
T 3. Különféle egyéb követelések	162,80 EUR	
K 9. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása		162,80 EUR
T 4. Beruházási és fejlesztési hitel	849,06 EUR	
K1. Beruházás		849,06 EUR
T 1. Beruházás	11,86 EUR	
K 4. Beruházási szállító		11,86 EUR

Az uniós támogatások ellenőrzése

Készítette:

Dr. Andor Ágnes

PricewaterhouseCoopers,
okleveles közgazdász, jogász,
Budapesti Corvinus Egyetem,
egyetemi oktató

Fortvingler Judit

JF-Audit Kft, könyvvizsgáló, adószakértő
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
egyetemi oktató

Kardos Péter

ABT Hungária Tanácsadó Kft. – adószakértő,
könyvvizsgáló

Tóth Mihály

Nemzetgazdasági Minisztérium – vezető tanácsos,
könyvvizsgáló

Az oktatási anyag elkészítésében az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) jogtulajdonosa, a Welt 2000 Kft. nyújtott segítséget.

Minden jog fenntartva ®.

A kézirat lezárása: 2010. augusztus 31.

1 A támogatások ellenőrzésének szereplői és feladatuk áttekintése

Az uniós támogatások végső felhasználója több millió kedvezményezett. A számukra történő kifizetések alapvető feltétele, hogy a végső kedvezményezettek betartsák a jogszabályokat és a szabályokat. Ugyanakkor tény, hogy a legtöbb szabálytalanság a tagországok szintjén, a végső kedvezményezettnél merül fel. Az Európai Számvevőszék becslése szerint az uniós költségvetés kohéziós politikával kapcsolatos részében fordul elő a legnagyobb mértékű hiba: a támogatások 11%-át nem kellett volna kifizetni.

Mivel a kiadások hozzávetőleg 80%-ánál a végrehajtás megoszlik az Európai Bizottság és a tagállamok között, az egyes tagállamoknak, így Magyarországnak is jelentős szerepe és felelőssége van abban, hogy az uniós források megfelelően és szabályszerűen hasznosuljanak. Ehhez elengedhetetlen a megfelelő ellenőrzési rendszer létrehozása és működtetése, amelynek egyik szelete a könyvvizsgáló ellenőrzési tevékenysége a támogatások felhasználása kapcsán.

Az uniós támogatások ellenőrzéséről szóló oktatási anyag célja többes. Egyfelől áttekintő ismeretet ad a kohéziós politika keretében rendelkezésre álló uniós források, és az azok felhasználásának ellenőrzésére létrehozott uniós szintű és hazai rendszerről. Másfelől, elhelyezi a könyvvizsgálót ezen ellenőrzési rendszerben, és meghatározza a támogatások ellenőrzése kapcsán felmerülő könyvvizsgálói feladatok ellátásának kereteit. Az oktatási anyag – a fent említett magas hibaarányból adódóan – a közvetett uniós támogatások végső kedvezményezettjénél történő könyvvizsgálói ellenőrzésére fókuszál, és nem célja az uniós közvetlen támogatások és könyvvizsgálói ellenőrzések témájának bemutatása.

Harmadsorban, az oktatási anyag rövid áttekintést ad a Pénzügyi Alapú Mintavételről, amely az uniós támogatások ellenőrzésében használt számvevőszéki technika.

1.1 Az uniós szintű ellenőrzési rendszer

1.1.1 Az uniós források rendszerének rövid áttekintése

A 2007–2013 közötti programozási időszakban a kohéziós politika célja az unión belül a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése, amely hozzájárul az unió kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődéséhez. Ezen általános célkitűzés három alapvető elemből épül fel¹:

- a „*konvergencia*” célkitűzés: a konvergencia folyamatának felgyorsítása a legkevésbé fejlett tagállamokban/régiókban, elősegíti az innovációt és a tudásalapú társadalom fejlődését,
- a „*regionális versenyképesség és foglalkoztatás*” célkitűzés: a legkevésbé fejlett régiókon kívül a régiók versenyképességének növelése, például a nyitott munkaerőpiac fejlesztése révén,
- az „*európai területi együttműködés*” célkitűzés: a határokon átnyúló együttműködés erősítése (a korábbi INTERREG közösségi kezdeményezésen alapul).

¹ 1083/2006/EK rendelet.

Kohéziós politika

5

Célkitűzések

Konvergencia

Regionális
versenyképesség
és
foglalkoztatás

Európai területi
együttműködés

E célkitűzések elérése támogatásokon keresztül valósul meg, amelyeket különböző pénzügyi alapokon keresztül finanszíroz az unió. A 2007–2013-as programozási időszakban a következő főbb, témánkban releváns pénzügyi alapok állnak rendelkezésre:

- *Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)*: az Európai Unió azon pénzügyi alapja, amely az elmara-
dott régiók fejlesztésével és strukturális felzárkóztatásával hozzájárul az Európai Közösségben meg-
lévő főbb regionális egyenlőtlenségek mérsékléséhez. Ezen forrásokat főként infrastrukturális fejleszté-
ésekre, kutatásfejlesztésre, környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységekre lehet felhasználni.
- *Európai Szociális Alap (ESZA)*: az Európai Unió azon pénzügyi alapja, amely hozzájárul az Európai
Közösségben a foglalkoztatás növekedésének elősegítéséhez, a munkavállalók földrajzi és szakmai
mobilitásának növeléséhez, valamint az ipari változásokhoz és a termelési rendszer fejlődéséhez való
alkalmazkodás megkönnyítéséhez, különösen a szakmai képzés és átképzés segítségével, támogatja
a munkanélküliség megelőzésére és a munkanélküliség elleni küzdelemre irányuló intézkedéseket,
valamint a humán erőforrások és a munkaerőpiacba történő társadalmi beilleszkedés fejlesztésére
irányuló intézkedéseket,
- *Kohéziós Alap*: az Európai Unió pénzügyi alapja, amely hozzájárul a környezetvédelem és a közleke-
dés terén megvalósuló projektekhez azon tagállamokban, ahol a vásárlóerő-paritással mért egy főre
jutó bruttó nemzeti termék kevesebb, mint a közösségi átlag 90%-a, és amelyek rendelkeznek az előírt
gazdasági konvergencia programmal. Ezen alapon keresztül támogathatóak a megújuló energiaforrá-
sokra épülő és az energiahatékonyságot elősegítő projektek is.

A korábbi programozási időszakhoz képest a strukturális alapok köre szűkült (jelenleg ERFA és ESZA), mivel a közös agrárpolitika és a közös halászati politika finanszírozása – strukturális alapok helyett – átkerült az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alaphoz (EMVA), illetve az Európai Halászati Alaphoz (EHA).

Fontosabb pénzügyi alapok a téma szempontjából

6

Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)

Európai Szociális Alap (ESZA)

Kohéziós Alap (KA)

A kohéziós politika egyes célkitűzéseit más-más alap finanszírozhatja az alábbiak szerint:

Célkitűzések és alapok összefüggései

7

	Finanszírozó alap		
Célkitűzés	ERFA	ESZA	KA
Konvergencia	X	X	X
Regionális versenyképesség és foglalkoztatás	X	X	
Európai területi együttműködés	X		

Az egyes támogatási formák lehívásához a tagországoknak fejlesztési tervet kell kidolgozniuk, amely kiterjed a tagország helyzetelemzésére, a megvalósításra vonatkozó stratégiára, valamint a végrehajtásra. A 2007–2013 programozási időszak magyar fejlesztési terve a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (rövidítve: NSRK), mely az **Új Magyarország Fejlesztési Terv** (rövidítve: ÚMFT) néven ismert. Az uniós csatlakozásunktól a 2006. évig terjedő időszakra vonatkozóan ezt a tervet Nemzeti Fejlesztési Tervnek hívták.

Egy adott fejlesztési terv végrehajtását **operatív programokra** (rövidítve: OP) bontják, amely egy-egy régió vagy egy-egy ágazat fejlesztési stratégiáját tartalmazza. Az operatív program számszerűsíti a célokat, tartalmazza a finanszírozási tervet, illetve a monitoring és értékelési funkciót.

Az operatív programok – vagy egyes prioritások – tovább bonthatók **akciótervekre**, amely az azok végrehajtására vonatkozó, általában két évre szóló, a Kormány által jóváhagyott részletes programozási és végrehajtási dokumentum².

1.1.2 Az ellenőrzési rendszer jogszabályi alapjai

A 2007-2013 közötti időszakra vonatkozóan az **1083/2006 EK rendelet**³ az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra (strukturális alapok) és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános szabályokat állapít meg. Kitér azon célkitűzések meghatározására, amelyeket a kohéziós és strukturális alapoknak el kell érniük, továbbá meghatározza a támogatás szétosztására vonatkozó kritériumokat.

Az Európai Bizottság **1828/2006/EK rendelete** (2006. december 8.) nem más, mint az imént említett EK tanácsi rendelet végrehajtási rendelete, ekként az részletesen foglalkozik az irányítási és ellenőrzési rendszerekkel szemben támasztott követelményekkel, a támogatási rendszer szereplőinek tájékoztatási és kommunikációs kötelezettségeivel, továbbá rendelkezéseket tartalmaz az uniós támogatásokkal kapcsolatos szabálytalanságok kezelésére is.

² Az ÚMFT, az egyes OP-k, továbbá az akciótervek elérhetőek a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapján: www.nfu.hu.

³ Az Európai Tanács az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.)

Uniós szintű szabályozás

9

EU
keret szabályok

1083/2006 EK
rendelet

1828/2006/EK
rendelete

A fenti két rendelet határozza meg az uniós támogatások felhasználásának intézményi keretrendszerét, valamint az ellenőrzési minimum követelményeket is⁴.

1.1.3 Az ellenőrzés szereplői uniós szinten

Az uniós források felhasználásának kialakult külső és belső ellenőrzési rendszere van. Itt részletesen nem kerül bemutatásra az Európai Bizottság (továbbiakban Bizottság) belső ellenőrzése (Internal Audit Service – IAS), a Bizottság Főigazgatóságai, illetve az Európai Csalás Elleni Hivatal (Office Européen de Lutte Anti-Fraude – OLAF) sem.

A Bizottság és a tagállamok közötti felelősség és hatáskör kérdése kényes terület. Fontos hangsúlyozni, hogy a Bizottság hatáskörébe tartozik, hogy meggyőződjön arról, hogy az előírt intézményrendszer a tagállamban létrejött-e, és az eredményesen működik-e. Ennek érdekében a Bizottság tisztviselői vagy meghatalmazottja a tagállam képviselte mellett helyszíni ellenőrzést folytathat, amely kiterjedhet az operatív program egyes projektjeire is. Másfelől a Bizottság is előírhatja a tagállam számára az eredményességet célzó rendszervizsgálatot, amelyen a Bizottság képviselői részt vehetnek. Az Európai Bizottság ellenőrzései a közösségi alapok (ERFA, ESZA, KA) felhasználására irányulnak. Ennek során a Bizottság az irányítási és ellenőrzési rendszerre vonatkozó ún. rendszerellenőrzéseket, helyszíni ellenőrzéseket végez, továbbá vizsgálja a kapcsolódó közbeszerzéseket is.

A tagállam, így Magyarország felelősségéről az 1.2.2 részben esik szó.

A következőkben az Európai Számvevőszék kerül röviden ismertetésre, mivel e szervezet tevékenysége, az ellenőrzés jellege, a kockázatbecslés koncepciója számos hasonlóságot mutat a könyvvizsgálati munkával összevetve.

⁴ Természetesen további rendeleteket is hoztak a témában (pl. az alapokra vonatkozóan vagy a szabálytalanság esetén felmerülő pénzügyi korrekció vonatkozásában).

Az Európai Számvevőszék

Az Európai Számvevőszék (European Court of Auditors – ECA a továbbiakban) az unió külső pénzügyi ellenőre, amelyet a Maastrichti szerződés emelt 1993. november 1-jén uniós intézményi rangra⁵.

Az ECA ellenőrzési feladataiból következően, a Számvevőszék alapvetően kéttípusú ellenőrzést végez: pénzügyi ellenőrzést és teljesítményellenőrzést.

Európai számvevőszék - ECA

10

- Unió külső pénzügyi ellenőre
- Ellenőrzései:
 - Pénzügyi ellenőrzés (financial audit)
 - DAS (Declaration d'Assurance vagy SOA – Statement of Assurance) – megbízhatósági nyilatkozat
 - Teljesítmény ellenőrzés (performance audit)

Az ECA által végzett **pénzügyi ellenőrzés** tartalma két főbb területre terjed ki:

- a beszámoló megbízhatóságára, vagyis arra, hogy a végleges összevont beszámoló teljeskörűen és pontosan tartalmazza-e az adott év pénzáramlásait és pénzügyi eredményét, valamint az eszközök és források megfelelően kimutatásra kerültek-e,
- szabályszerűen szedték-e be és használták-e fel a pénzeszközöket, a mögöttes ügyletek valósak és pontosak-e.

A könyvvizsgálatból ismert *lényegességi küszöb* a számvevőszéki ellenőrzéseknél is fontos szerephez jut előbb a mintanagyság meghatározásánál, utóbb az eredmények értelmezésénél. A lényegességi küszöböt az ECA módszertana szerint általában az uniós költségvetés teljes kiadásának vagy bevételének 2%-ában határozzák meg.

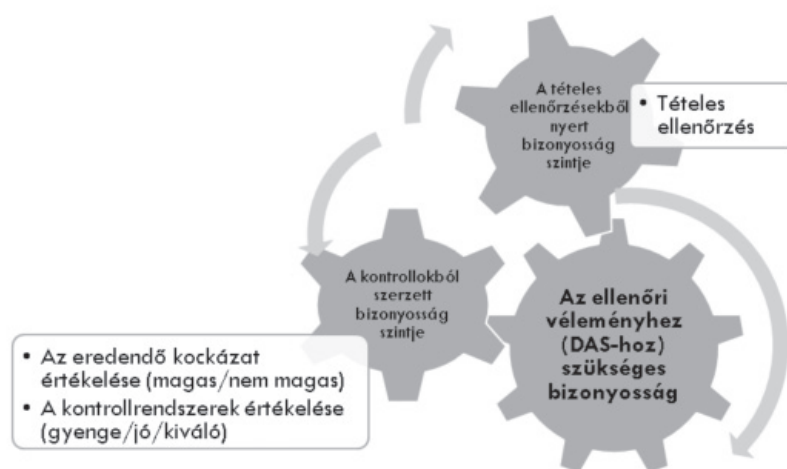
Fontos fogalom az ECA ellenőrzések során a *megbízhatósági szint*, amellyel kapcsolatban a Számvevőszék 95%-os megbízhatóság elérésére törekszik. Ennek megvalósítása során az ún. *DAS megbízhatósági modellt* használják, amely a teljes sokaságból kiválasztott reprezentatív minta tételes ellenőrzésén alapul. E modell alapkonceptiója nem különbözik attól, amikor a könyvvizsgáló az ellenőrzési és az eredendő kockázatot becsüli meg annak érdekében, hogy meghatározza a feltárási kockázat elfogadható szintjét.

⁵ Tagjai tagországanként 1-1 fő, Magyarországot Fazakas Szabolcs képviseli jelenleg.

ECA- DAS megbízhatósági modell

11

Forrás: Európai Számvevőszék: DAS-módszertan

Analóg módon, az első lépés az eredendő kockázat becslése és a felügyeleti és kontrollrendszerek értékelése, amelyből becslést lehet végezni az ezen forrásokból származó bizonyosság szintjére vonatkozóan. Mindezek alapján meghatározható a tételes ellenőrzés szükséges mélysége, s az ezáltal szerezhető bizonyosság szintje. A kontrollokra és a tételes ellenőrzésekre vonatkozó bizonyosság együttesen adja ki a DAS-t megalapozó bizonyosságot, amely – a korábbiak szerint – 95%.-os szinten került meghatározásra.

Amennyiben az ellenőr értékelése szerint:

- a felügyeleti és kontrollrendszerek kiválóak, az eredendő kockázat pedig nem magas, akkor kisebb minta is elegendő, mivel a DAS megbízhatósági szintjének csak kis mértékben kell ebből táplálkoznia,
- az eredendő kockázat magas, a felügyeleti és kontrollrendszerek kiválóak/jók, vagy ha az eredendő kockázat nem magas, és a felügyeleti és kontrollrendszerek jók, akkor a kontrollokból eredő bizonyosság közepes, így a bizonyosságnak nagyobb részben tételes ellenőrzésből kell származnia,
- a kontrollokból származó bizonyosság alacsony fokú, akkor nagyobb mintára van szükség.

A pénzügyi ellenőrzés eredményeit az ECA éves jelentés formájában foglalja össze, amelynek része egy *megbízhatósági nyilatkozat* (DAS – Declaration d'Assurance, SOA – Statement of Assurance) is, amelyet a Számvevőszék az Európai Parlament és az Európai Tanács elé terjeszt.

A ECA ellenőrzés másik csoportjába tartozó **teljesítmény-ellenőrzés** (másnéven „*value for money*” típusú ellenőrzés vagy *performance audit*) során azt vizsgálják, hogy az ellenőrzött szervezetek feladataik ellátása során a pénzeszközöket gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen használták-e fel. A teljesítményértékelés egyfelől a kiadások általános kezelésére vonatkozik, vagyis arra, hogy a vezetés megfelelő rendszert működtet-e a gazdaságosság – hatékonyság – eredményesség érdekében. Másfelől, egy konkrét operatív programot vagy projektet is lehetséges vizsgálni abból a szempontból, hogy az valóban sikeres volt-e, és elérte-e célját a legkisebb ráfordítással.

A pénzügyi és teljesítményellenőrzés közötti jelentősebb különbségeket az alábbi ábra szemlélteti összefoglalva:

1. sz. ábra: A teljesítmény-ellenőrzés és a pénzügyi ellenőrzés összehasonlítása

Szemponatok	Teljesítmény-ellenőrzés	Pénzügyi ellenőrzés
Cél	Értékelni, hogy a közösségi pénzeszközöket gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen használták-e fel.	Értékelni, hogy a pénzügyi műveleteket jogszerűen és szabályszerűen hajtották-e végre, és hogy megbízhatóak-e az elszámolások.
Fő vizsgálati területek	Szakpolitika, program, szervezet, tevékenységek, irányítási rendszerek..	Pénzügyi ügyletek, számviteli eljárások, a fő ellenőrzési mechanizmusok eljárásai.
Szükséges szakképzettség	Közgazdaságtan, politológia, szociológia stb.	Számvitel és jog.
Módszerek	Ellenőrzésenként eltérőek.	Szabványosított módszerek.
Ellenőrzési kritériumok	Több függ az ellenőr saját megítélésétől. Az egyes ellenőrzéseknek saját kritériumaik vannak.	Kevesebb függ az ellenőr saját megítélésétől. Mindenellenőrzésre jogilag és rendeletben előírt, szabványosított kritériumok vonatkoznak.
Jelentések	Alkalmilag közzétett külön jelentés. Szerkezetileg és tartalmilag az egyes ellenőrzések célkitűzéseitől függően különböznek.	Éves jelentés. Többé-kevésbé szabványosított.

Forrás: Európai Számvevőszék: Teljesítményellenőrzési kézikönyv

Az ECA két alapvető forrásból gyűjti **bizonyítékait**. Egyfelől a tagállamok ellenőrzési rendszerének vizsgálatán, másfelől a bevételek és kiadások mögöttes ügyleteinek a kedvezményezettig lenyúló, mintavételen alapuló (tétéles) ellenőrzésén keresztül. Az ECA tehát jogosult dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzés lefolytatására is. Ennek érdekében az unió többi intézményében, az uniós pénzeket kezelő szervek helyiségeiben, valamint a tagállamokban (ideértve a kedvezményezettet is) is végezheti tevékenységét. Amennyiben az ECA valamely tagországban végez ellenőrzést, e tevékenységét a nemzeti ellenőrző szervekkel együttműködésben, a függetlenség biztosítása mellett kell elvégezni.

Az ECA az ún. **éves jelentésen** kívül **külön jelentéseket**, **éves külön jelentéseket** is kibocsáthat az egyes ellenőrzések eredményéről. További feladata **vélemények** kidolgozása a pénzügyi kihatással járó, illetve a csalás elleni küzdelemmel kapcsolatos uniós rendeletekről és egyéb speciális témákról.

1.2 Az uniós támogatások hazai ellenőrzési rendszere

1.2.1 Jogszabályi alapok

A strukturális alapok és a Kohéziós Alap általános szabályairól szóló 1083/2006. EK rendelettel, valamint a 1828/2006. EK rendelettel összhangban Magyarország megalkotta az uniós források felhasználására és annak ellenőrzésére vonatkozó kétszintű szabályozását: a főbb elemeket és az intézményi hátteret főként **kormányrendeletek** szabályozzák, míg az alapok felhasználásának eljárási szabályait, valamint a közreműködő szervezetek kijelölését **közös miniszteri rendeletek** tartalmazzák.

A legfontosabb jogszabályok:

- 281/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az EU támogatások pénzügyi lebonyolítási, számviteli és ellenőrzési rendszeréről,
- 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet az EU támogatások felhasználásának általános eljárási rendjéről,
- 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről,
- 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról,
- 292/2009. (XII. 19.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről.

A következőkben az imént felsorolt jogszabályok alapján az uniós források felhasználásának hazai irányítási és ellenőrzési rendszere kerül mélyebb bemutatásra.

1.2.2 Hazai szereplők

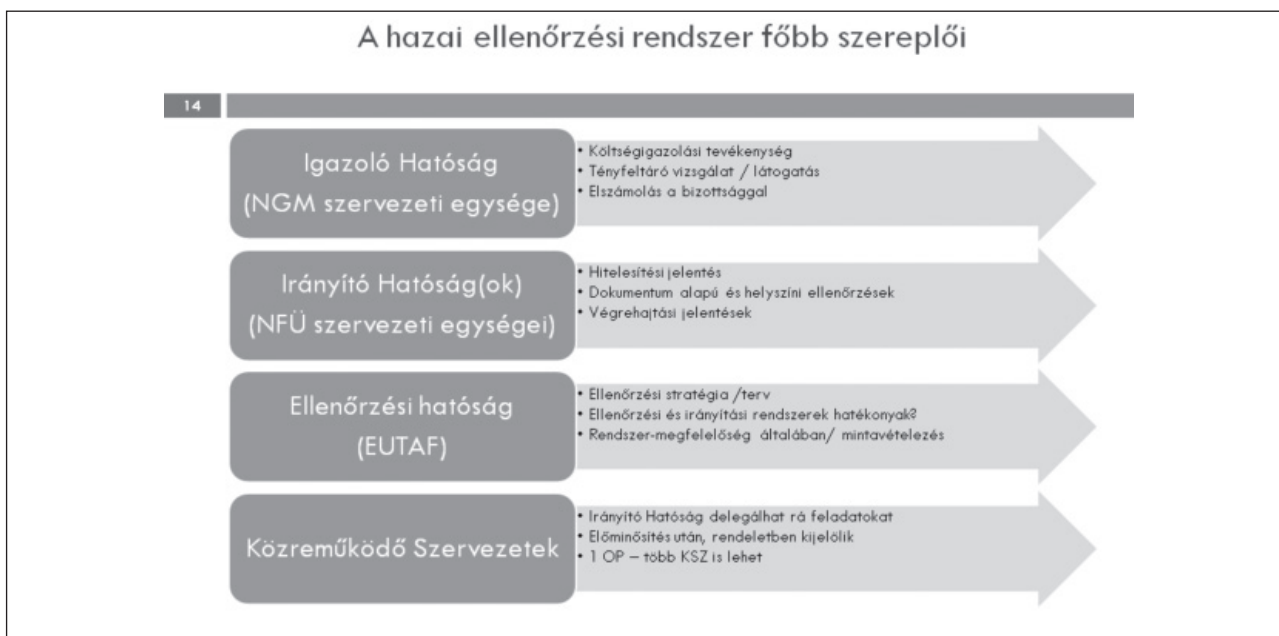
Az uniós rendeletek alapján a tagállamokban létrehozott irányítási és ellenőrzési rendszereknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy az operatív programok kapcsán bejelentett költségek helytállóságát és szabályszerűségét biztosítani tudják. Mindezek teljesítéséhez a tagállamoknak megbízható elektronikus számviteli, monitoring és pénzügyi jelentéstételi rendszerekkel kell rendelkezniük. Ellenőrzési szempontból nélkülözhetetlen az ellenőrzési rendszerekre vonatkozó részletes szabályok megalkotása, a megfelelő ellenőrzési nyomvonalak kialakítása, továbbá a szabálytalanságok kezelésére és a jogosulatlan támogatás-igénybevétel visszafizettetésére vonatkozó jelentéstételi és monitoring tevékenység.⁶

6 1083/2006/EK rendelet

Az előbb említett általános alapelvek érvényesülése érdekében a tagállamoknak minden egyes operatív program esetében ki kell jelölni az Irányító, az Igazoló, továbbá az Ellenőrzési Hatóságot. Az *Irányító Hatóság* a tagállam által az operatív program irányítására kijelölt hatóság vagy szerv. Az *Igazoló Hatóság* ugyanakkor a tagállam által kijelölt olyan hatóság vagy szervezet, amely az Európai Bizottság számára történő elküldés előtt igazolja a költségnyilatkozatot és a kifizetési kérelmeket. Az *Ellenőrzési Hatóság* a tagállam által az egyes operatív programok számára kijelölt olyan hatóság vagy szervezet, amely felelős az ellenőrzési rendszerek eredményes működésének vizsgálatáért, s amely éppen ez okból kifolyólag funkcionálisan független az Irányító és az Igazoló Hatóságtól. Végül a tagállam kijelölhet egy vagy több *közreműködő szervezetet* is arra, hogy az Irányító vagy az Igazoló Hatóság egyes feladatait vagy valamennyi feladatát annak felelősségére elvégezze, amely lehetőséggel Magyarország élt is.

Az operatív programok irányításáért és ellenőrzéséért a tagállamok felelősek. Az irányítási és ellenőrzési rendszerre vonatkozó leírást minden tagállamnak be kell nyújtania az első időközi kifizetési kérelem benyújtásáig vagy az egyes operatív programok jóváhagyását követően 1 éven belül. E leírásnak ki kell terjednie az Irányító, az Igazoló Hatóságra, a közreműködő szervezetekre, továbbá az ellenőrző hatóságra és annak hatáskörében ellenőrzést végző szervezetekre.

Az Irányító Hatóság

Magyarországon valamennyi operatív program Irányító Hatósága, a *Nemzeti Fejlesztési Ügynökség* (továbbiakban: NFÜ) önálló szervezeti egységeként működik.

Az Irányító Hatóság legfőbb felelőssége az operatív program hatékony és eredményes irányítása és végrehajtása. Ennek érdekében biztosítani kell, hogy a támogatásra kiválasztott pályázatok összhangban állnak az operatív program feltételeivel és a vonatkozó hazai és közösségi szabályozással. Ehhez részletes eljárásrendet kell kidolgoznia, amely kiterjed a pályáztatásra, a szerződéskötésre, a pénzügyi lebonyolításra, a közbeszerzési eljárás lefolytatásának ellenőrzésére

Másfelől, a munkafolyamatba épített **hitelesítési tevékenységének** keretében a kedvezményezettek által bejelentett költségeket kell ellenőriznie abból a szempontból, hogy azok ténylegesen felmerültek. Lehetséges vizsgálati módszerek: adminisztratív, dokumentum alapú vizsgálat vagy helyszíni vizsgálat. A *dokumentum alapú ellenőrzés* a kifizetési kérelem és az azt alátámasztó bizonylatok ellenőrzésére terjed ki. Mindezek alapján ellenőrizendő, hogy:

- a projekt megfelelően halad-e előre,
- valós-e a költség, az a támogatott projekt érdekében merült-e fel,
- amennyiben a támogatást közvetlenül a szállítónak fizetik ki, a kedvezményezett az azon felüli részt pénzügyileg rendezte-e,
- a kedvezményezettnek nincs-e köztartozása.

Az ellenőrzések másik típusát alkotják a kockázatelemzés alapján, *mintavételezéssel* kiválasztott projektek *helyszíni ellenőrzései*, amely során a kiválasztás szempontjait az Irányító Hatóságnak indokolni kell. A minta méretét kockázatbecslés alapján a kedvezményezett és a projekt típusának függvényében határozzák meg. Az 50 millió forint támogatási értéket meghaladó projekteknél a közreműködő szervezet legalább egyszer, de legkésőbb a projekt zárásakor a helyszínen ellenőrzést végez. 250 millió forint felett erre évente legalább egyszer, továbbá zárásakor kerül sor.

A helyszíni ellenőrzések során, a dokumentum alapú ellenőrzéshez hasonlóan megvizsgálják a projekt előrehaladását. Ezen felül a vizsgálat tárgyát képezi egyebek mellett az előrehaladási jelentések és a tényleges, helyszínen tapasztalt előrehaladás összhangja, a kifizetési kérelmet alátámasztó bizonylatok benyújtott és eredeti példányának egyezősége, a közbeszerzési szabályok betartása.

Fenti két ellenőrzési típussal kapcsolatban az NFÜ-nek vagy az átruházott hatáskörben eljáró közreműködő szervezetnek havonta *hitelesítési jelentést* kell kiállítania, amelyben nyilatkozatot tesz arról, hogy a megelőző hónapban jóváhagyott támogatásokra vonatkozó dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzési kötelezettségnek eleget tett.

Az NFÜ vagy a Közreműködő Szervezet – a folyamatba épített ellenőrzés részeként – elvégzi a kockázatelemzéssel kiválasztott projektek esetében a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény és a vonatkozó közösségi rendelkezések előírásai teljesülésének ellenőrzését is dokumentum alapú vagy helyszíni ellenőrzés keretében.

A közreműködő szervezet által végzett ellenőrzésekre vonatkozó jelentés alátámasztására az NFÜ maga is jogosult ellenőrizni a közreműködő szervezetet. A hitelesítési jelentéseket az Igazoló Hatóság felé kell továbbítani.

Az NFÜ felelőssége a megfelelő, minden egyes kedvezményezett projektadatait tartalmazó számítógépes nyilvántartó rendszer kialakítása, amely megfelelő alapot nyújt az ellenőrzéshez. A számviteli nyilvántartásokkal kapcsolatos információkhoz az Irányító, az Igazoló, továbbá az Ellenőrző hatóság vagy az utóbbi által megbízott szervezet férhet hozzá.

Az NFÜ-nek és a Közreműködő Szervezetnek gondoskodnia kell a megfelelő *ellenőrzési nyomvonal* és a kapcsolódó ellenőrzési dokumentáció kialakításáról is.

Ellenőrzési nyomvonal: az Európai Unió által előírt, a Nemzeti Stratégia Referencia Keret operatív programok támogatásai felhasználásának rendszervizsgálati eszköze, a támogatás tervezési, pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési folyamatainak leírása szövegesen vagy táblázatba foglalva vagy folyamatábrával szemléltetve, amely tartalmazza különösen a felelősségi és információs szinteket és kapcsolatokat, továbbá irányítási és ellenőrzési folyamatokat, lehetővé téve azok nyomon követését és utólagos ellenőrzését⁷.

Az ellenőrzési nyomvonal akkor megfelelő, ha az alapján lehetséges a Bizottság számára igazolt összegek összesített egyenlegének egyeztetése az Igazoló Hatóság, a közreműködő szervezetek és a kedvezményezettek számviteli nyilvántartásaival és a mögöttes bizonylatokkal, megteremtve az alapját a kedvezményezett számára történt kifizetések ellenőrzésének. A megfelelő ellenőrzési nyomvonal alkalmas továbbá a kiválasztási kritériumok alkalmazásának ellenőrzésére, továbbá tartalmazza a szükséges dokumentumokat (technikai leírást, odaítélésre vonatkozó dokumentumokat, előre haladásról szóló jelentéseket, valamint az ellenőrzésekre vonatkozó jelentéseket).

Mindezekon túlmenően, az NFÜ köteles az Igazoló Hatóság vizsgálataival kapcsolatos valamennyi szükséges információt átadni.

Az Irányító Hatóság feladata biztosítani, hogy az operatív program költségeivel és ellenőrzésével kapcsolatos valamennyi dokumentum a Bizottság és az Európai Számvevőszék rendelkezésére álljon a zárónyilatkozat elfogadásától számított három évig, részleges lezárást követően szintén három évig. A megőrzési kötelezettségnek eredeti példánnyal vagy hitelesített másolattal papír alapon vagy adathordozón lehet eleget tenni (eredeti dokumentumok fénymásolatai, mikrofilm, elektronikus változatok).

Az Irányító Hatóság évente június 30-ig az operatív program végrehajtásáról *éves (végrehajtási) jelentést*, 2017. március 31-ig pedig *záró (végrehajtási) jelentést* készít a Bizottság számára.

Az éves végrehajtási jelentés benyújtásakor mind a Bizottság, mind az Irányító Hatóság áttekinti az operatív program végrehajtásában történt előrelépést, eredményeket. Ezek alapján a Bizottság észrevételeket fogalmazhat meg a tagállam és az Irányító Hatóság részére, amelyeket tájékoztatási kötelezettség terhel a monitoring bizottság felé. A tagállamnak tájékoztatnia kell a Bizottságot a válaszul meghozott intézkedésekről.

Az NFÜ évente – szeptember 30-ig – elküldi az Ellenőrző Hatóság részére az Irányító Hatóságok beszámolóí alapján elkészített beszámolót az irányítási és ellenőrzési rendszer változásaira vonatkozóan, amely részét képezi az Ellenőrzési Hatóság éves ellenőrzési jelentésének.⁸

7 281/2006.Kormányrendelet

8 Minden év október 31-ig kell elkészíteni a június 30-án záruló 12 hónapos időszakra vonatkozó éves ellenőrzési jelentést. A 2015. július 1. utáni ellenőrzésekre záró ellenőrzési jelentést 2017. december 31-ig kell elkészíteni.

Az Igazoló Hatóság

Az Igazoló Hatóság egyik alapvető feladata, hogy a kedvezményezettnél felmerült és kifizetett költségek alapján kiállítsa és az Európai Bizottság felé benyújtsa az *átutalás igénylés dokumentációt*, amely tartalmazza a kifizetési kérelmet, a költségnyilatkozatot és a szükséges mellékleteket.

Az Igazoló Hatóság a **költségigazolási tevékenység** során azt igazolja, hogy egyfelől a költségnyilatkozat megbízható számviteli rendszerekből kinyert pontos adatot tartalmaz, másfelől a Bizottság felé bejelentett költségek összhangban állnak a vonatkozó hazai és uniós szabályozással, és azok az adott programmal kapcsolatos projektek keretében merültek fel.

A költségigazolási tevékenység során az Igazoló Hatóságnak az irányító, valamint az ellenőrző hatóság valamennyi eljárásáról, ellenőrzéséről információval kell rendelkeznie, és azokat figyelembe kell vennie.

Ezen igazoló tevékenység érdekében az NFÜ és a közreműködő szervezetek kötelesek minden szükséges információt átadni.

Az igazoló tevékenység ellátásához az Igazoló Hatóság:

- tényfeltáró vizsgálatot,
- tényfeltáró látogatást tehet.

A *tényfeltáró vizsgálat* a közreműködő szervezeteknél vagy az NFÜ-nél a „költségigazolás alátámasztása érdekében végzett, a támogatások felhasználásának Európai Bizottsággal történő elszámolásához kapcsolódóan az Egységes Monitoring Információs Rendszerben (EMIR-ben – lásd később) rögzített adatok valódiságának és pontosságának, valamint a folyamatba épített ellenőrzések megfelelőségének megállapítására szolgáló folyamatba épített utólagos dokumentum-alapú ellenőrzés.”⁹

A *tényfeltáró látogatás* ugyanezen szervezeteknél a „költségigazolás alátámasztása érdekében végzett, az eljárásrendek jogszabályi megfelelőségének, az eljárásrendek és a tényleges gyakorlat összhangjának megállapítására szolgáló, főként személyes interjúkra alapozott folyamatba épített helyszíni ellenőrzés.”

Az Igazoló Hatóság lényeges feladata, hogy véleményt mondjon az irányítási és ellenőrzési rendszer megfelelőségéről. Annak érdekében, hogy e kötelezettségnek eleget tudjon tenni,¹⁰ az Irányító Hatóság:

- elküldi számára a vonatkozó ellenőrzési jelentéseket, működési kézikönyvet (az ellenőrzési nyomvonalal együtt),
- tájékoztatja a szabálytalanságok kezeléséről,
- tájékoztatja az Európai Bizottság, irányítási és ellenőrzési eljárásokra, illetve monitoringra vonatkozó ajánlásairól és a Bizottság által javasolt esetleges korrekciós lépésekről.

A Bizottság felé bejelentett költségekkel kapcsolatos számviteli nyilvántartások elektronikus tárolása szintén az Igazoló Hatóság kötelezettsége. Abban az esetben, ha uniós támogatást részben vagy egészben törölnek, a nyilvántartásnak ki kell terjednie a visszafizetendő, valamint visszavont összegek nyilvántartására is.¹¹

A hazai rendszerben az Igazoló Hatóság valamennyi operatív program esetén a *Nemzetgazdasági Minisztérium önálló szervezeti egysége*.

⁹ 281/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a 2007-2013. programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról.

¹⁰ 35/2008. (II. 23.) Korm. rendelet a 2007-2013. programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz pénzügyi alapok egyes, a területi együttműködéshez kapcsolódó programjainak végrehajtásáról.

¹¹ Az így visszaszerzett összegét az operatív program lezárását megelőzően a következő költségnyilatkozatból vonják le, és az az Unió költségvetésébe kerül vissza.

Az Ellenőrzési Hatóság

Az operatív programokhoz rendelt Ellenőrzési Hatóság feladata, hogy ellenőrzési tevékenységén keresztül vizsgálja meg, a programok irányítási és ellenőrzési rendszerei eredményesen és hatékonyan működnek-e a tagállamokban. Az Ellenőrzési Hatóságnak másfelől biztosítania kell, hogy a támogatások ellenőrzése megfelelő minta alapján történjen a bejelentett költségek hitelesítése érdekében.

Az Ellenőrzési Hatóságnak az operatív program jóváhagyásától számított kilenc hónapon belül az összes operatív programra *ellenőrzési stratégiát* kell kidolgoznia és benyújtania a Bizottság felé. Az ellenőrzési stratégia kockázatelemzés alapján egységes módon készül el, amely során figyelembe veszik az Irányító Hatóság, az Igazoló Hatóság valamint a Közreműködő Szervezetek stratégiáját is. A stratégia egyfelől az ellenőrzési rendszerek megfelelősége, másfelől mintavétel alapján történő konkrét ellenőrzések tekintetében az ellenőrzést végzőkre, módszerekre, mintavételezési eljárásokra terjed ki. A tervezés és így a stratégia célja, hogy az ellenőrzéseket egyenletesen osszák el adott programozási időszakban. A Bizottság három hónapon belül észrevételt tehet a benyújtott ellenőrzési stratégiára vonatkozóan, ellenkező esetben azt elfogadottnak kell tekinteni. A stratégiát évente felülvizsgálják.

Az ellenőrzési stratégia mellett, az Ellenőrzési Hatóság kockázatelemzésre és mintavételezésre alapozottan elkészíti az *éves ellenőrzési tervét*, összhangban az uniós rendelettel. Ez részben rendszerellenőrzést, részben projektellenőrzést jelent, meghatározott minimum arányban. Az Ellenőrzési Hatóságnak el kell végeznie az operatív programok teljes támogatható kiadásainak legalább 5%-át érintő ellenőrzéseket, amely mintavételezési alapja az Igazoló Hatóság által az Európai Bizottság felé igazolt költség. A mintavételes ellenőrzésekről készült jelentést haladéktalanul meg kell küldeni az Igazoló Hatóság részére.

A bejelentett költségek hitelesítése céljából mintavételes eljárással végzett ellenőrzéseket a helyszínen, a kedvezményezett dokumentációja alapján kell lefolytatni. Az ellenőrzés célja annak megállapítása, hogy:

- megfelelően választották-e ki a projektet, és a vonatkozó feltételeket teljesítik-e,
- a bejelentett kiadások megegyeznek-e a kedvezményezett számviteli nyilvántartásában található adatokkal,
- a támogatást szabályszerűen fizették-e ki.¹²

A mintavételezési módszer kiválasztása az ellenőrző hatóság felelőssége, tekintetbe véve a kiadások nagyságát, a projektek számát és típusát. A véletlenszerű statisztikai mintavétel segítségével az összköltségből, mint alapsokaságból vett minta ellenőrzése alapján levont következtetések kiterjeszthetők az irányítási és ellenőrzési rendszerek egészének megfelelően működésére vonatkozóan.

Az Ellenőrzési Hatóságnak évente – október 31-ig – el kell készítenie *éves véleményét* a rendszerellenőrzések és a mintavételes ellenőrzések eredményei alapján, amelyet 2008. és 2015. között minden évben december 31-ig kell benyújtani az Európai Bizottság felé az adott év június 30-án záruló 12 hónapos időszak ellenőrzési eredményeiről.¹³ Szintén fenti határidő vonatkozik az Ellenőrzési Hatóság *véleményének kiadására* arra nézve, hogy az általa lefolytatott ellenőrzések alapján arra a következtetésre jutott-e, hogy az ellenőrzési rendszer eredményesen működik-e, és így a Bizottsághoz benyújtott költségnyilatkozatok valósak és pontosak, a mögöttes ügyletek szabályszerűek. Amennyiben a tagország által meghatározott időszakokban részlegesen lezárnak egy operatív programot, az ellenőrző hatóságnak a vonatkozó költségek jog- és szabályszerűségét *részleges zárónyilatkozatban* kell értékelni.

A programozási időszak zárásához kapcsolódóan az Ellenőrzési Hatóságnak záró ellenőrzési jelentés által alátámasztott *zárónyilatkozatot* kell kiadnia a Bizottság felé legkésőbb 2017. március 31-ig.

¹² 1828/2006. EK rendelet.

¹³ A 2008. december 31-ig benyújtott első jelentés másfél évre (2007. január 1- 2008. június 30.) vonatkozik.

Magyarországon az Ellenőrzési Hatóság szerepét az uniós támogatások terén a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) látta el 2010. június 30-ig.¹⁴ 2010. július 1-én e feladat ellátására új költségvetési szerv jött létre a KEHI-ből történő kiválással: az *Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság* (EUTAF)¹⁵. E változás nem befolyásolta természetesen az Ellenőrzési Hatóság által ellátandó alapfeladatokat az ERFA, ESZA, KA támogatások, valamint az egyéb európai uniós és nemzetközi támogatások Kormány által meghatározott ellenőrzési feladatai tekintetében.

Közreműködő szervezetek

A Közreműködő Szervezetek¹⁶ a Kohéziós Alap és a Strukturális Alapok felhasználása során eljáró szervezet, amely az Irányító Hatóság által átruházott hatáskört lát el. Operatív programonként több Közreműködő Szervezet is kijelölhető.

Az NFÜ előminősíti a Közreműködő Szervezeteket, majd javaslatot tesz azok kiválasztására. Az operatív programok *közreműködő szervezeteit* ezután közös miniszteri rendeletben jelölik ki. Ezen szervezetek lehetnek költségvetési szervek, állami tulajdonú társaságok, gazdasági társaságok vagy közalapítványok, amelyek részletes feladat-ellátási szerződés szerint látják el a rábízott feladataikat.

2. sz. ábra: Az ÚMFT néhány Közreműködő Szervezete

Operatív program	Közreműködő szervezet
Gazdaságfejlesztés OP	MAG – Magyar Gazdaságfejlesztési Központ zrt.
Társadalmi megújulás OP	ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (ESZA Nonprofit Kft.)
	Oktatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatósága
Társadalmi megújulás OP	ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (ESZA Nonprofit Kft.)
	Strukturális Alapok Programiroda
	Oktatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatósága
Környezet és energia OP	KvVM- Fejlesztési Igazgatóság
	Energia Központ Nonprofit Kft.

Forrás: www.nfu.hu

A Közreműködő Szervezetek feladatai itt részletesen nem kerülnek bemutatásra, hiszen az Irányító Hatóságról szóló résznél ezekről már szó esett, mint az NFÜ által delegált feladatokról.

¹⁴ 312/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról.

¹⁵ 210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet Az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról.

¹⁶ A témával foglalkozók gyakran csak „KSZ”-ként említik.

Az ellenőrzési rendszer egyéb szereplői

Az uniós tagállamoknak minden operatív program tekintetében létre kell hozniuk egy *monitoring bizottságot*.¹⁷ A monitoring bizottság alapvető feladata az operatív programok végrehajtására vonatkozó eredményesség és minőség megítélése. Ennek érdekében áttekinti és jóváhagyja a támogatás odaítélésének kritériumait, nyomon követi az operatív program céljainak megvalósulását, továbbá az előbbiekben említett éves és záró végrehajtási jelentéseket.

A monitoring bizottság az Irányító Hatósággal karöltve felügyeli a programok végrehajtásának minőségét bizonyos pénzügyi és az operatív programban meghatározott indikátorok alapján.

Az egyes operatív programok *monitoring bizottsága* koordinációs és stratégiai döntéshozó testület. Meghatározza a támogatandó tevékenységek kiválasztási szempontjait, figyelemmel kíséri a célkitűzések elérésének előrehaladását, továbbá jóváhagyja az Irányító Hatóság éves, illetve végső jelentését a Bizottságnak történő benyújtás előtt.

A monitoring bizottságok feladata tehát az operatív programok végrehajtásának folyamatos nyomon követése. Az Irányító Hatóság és a monitoring bizottság együttesen szavatolja az operatív program végrehajtásának minőségét.

Az előbbieken kívül, számos más szereplője van az uniós támogatások, illetve az azok ellenőrzésére felállított rendszernek. Az Állami Számvevőszék éves jelentésében szintén véleményezi az uniós források felhasználásának hazai rendszerét. A Magyar Államkincstár is évek óta részt vesz egyfelől a pénzügyi lebonyolításban, valamint az ehhez kapcsolódó ellenőrzési tevékenységekben, akár helyszíni ellenőrzéseket is végezhet. A pénzügyi teljesítés előtt történő (automatikus) ellenőrzés biztosítja, hogy köztartozásmentes kedvezményezettnek történhessen csak átutalás, ezáltal „továbbengedve” a projektet a következő fázisba. Ez nem lenne elképzelhető egy megfelelő informatikai háttér nélkül, amelynek ez is egy input adata. A következőkben ezért röviden a támogatások lebonyolításának informatikai támogatottsága kerül áttekintésre.

1.2.3 A támogatások lebonyolításának informatikai háttere

Az ÚMFT keretében meghirdetésre kerülő támogatások kezelése az Egységes Monitoring Információs Rendszerben (EMIR-ÚMFT) történik. A rendszer fő célja, hogy biztosítsa a pályázat teljes életútja folyamán az átláthatóságot, a nyomon követhetőséget, a kifizetések megfelelő lebonyolítását, az EU felé történő elszámolások és jelentések hatékony és gördülékeny megvalósítását, valamint lehetővé tegye a projektek naprakész monitoringozását, statisztikázhatóságát. E rendszer kizárólagosan jogosult a támogatási programok monitoring adatainak gyűjtésére, rendszerezésére és szolgáltatására.¹⁸

Az EMIR-ÚMFT rendszer részét képezi az Ellenőrzési Nyilvántartó Rendszer (ELLI), amely lehetővé teszi a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséget érintő külső és belső ellenőrzések esetén követendő eljárásrend informatikai támogatását, amely ellenőrzések magukban foglalják az ÚMFT keretében meghirdetésre kerülő projekt-ellenőrzéseket is.

Az EMIR fontos szerepet tölt be a támogatások pénzügyi lebonyolításában is. Az unióval történő elszámolás az EMIR-ben elkészített dokumentumokkal történik, továbbá az uniós hozzájárulások fogadására és kifizetésére nyitott kincstári bankszámlákat érintő átutalási megbízásokat is az EMIR-ben kell kiállítani. Az EMIR-ben nyilvántartott uniós támogatást kizárólag az EMIR-ben rögzített adatok alapján lehet kifizetni.

¹⁷ Egy monitoring bizottság több operatív programra is létrehozható.

¹⁸ 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről.

A támogatási rendszerben részt vevő intézmények mindegyike az EMIR-t használja pénzügyi lebonyolítási, monitoring vagy ellenőrzési feladatai során.

Egységes Monitoring Információs rendszer – EMIR - ÚMFT

15

- ☐ NFÜ szakmai felügyelete alatt
- ☐ Támogatja:
 - ☐ az átláthatóságot, a nyomon követhetőséget, a kifizetések lebonyolítását, monitoringozást, statisztikák készítését
- ☐ Ellenőrzési Nyilvántartó Rendszer (ELLI) – informatikai háttér a projektellenőrzésekhez

Az EMIR szakmai felügyeletéről a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség gondoskodik.

Ahhoz, hogy az EMIR jogszerűen tárolhassa és kezelhesse a pályázók nagymennyiségű adattömegét, a támogatásra vonatkozó pályázatok benyújtásakor egyidejűleg nyilatkozni kell arról, hogy a pályázó hozzájárul a személyes adatok, üzleti- és banktitoknak minősülő adatainak EMIR-ben történő rögzítéséhez. Természetesen ezen adatok tekintetében a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően szükséges eljárni.

1.2.4 A támogatási szerződés

A projektek kiválasztásának eljárási szabályait rendeleti szinten alkották meg¹⁹. Amennyiben egy projekt elnyeri a támogatást, a kedvezményezettel a közreműködő szervezet vagy az NFÜ ún. *támogatási szerződést köt*, amely az uniós támogatás nyújtásának és felhasználásának szabályait részletekbe menően tartalmazza. A szerződés aláírását megelőzően a kedvezményezettnek igazolnia kell, hogy a saját forrás rendelkezésre áll.

Nagyprojektek esetén (környezetvédelem területén 25 millió euró, más területen 50 millió euró összköltség feletti beruházás) a támogatási szerződést az NFÜ ellenjegyzzi, majd jóváhagyás céljából elküldi az Európai Bizottságnak. Amennyiben a Bizottság a támogatási kérelmet elutasítja, a támogatási szerződés is hatályát veszti.

A szerződés aláírását követően a kedvezményezett szerződésmódosítást kezdeményezhet, ha:

- előre láthatóan 3 hónapon túli csúszás következik be,
- a projektköltség 20%-ot meghaladó mértékben változik az egyes költségek tervezett bontásához képest,
- a projekt 2 évnél hosszabb vagy támogatása meghaladja a 250 millió forintot, és a támogatás értékének 20%-át meghaladó mértékben változik a költségek évenkénti bontása,
- 10%-ot meghaladó mértékben csökken a számszerűsített célok értéke a támogatási szerződésben rögzített célértékhez képest.

¹⁹ 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet a 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól.

Másfelől, a közreműködő szervezet is jogosult kezdeményezni a támogatási szerződés módosítását, vagy elállhat a szerződéstől. Utóbbira akkor kerülhet sor, ha 1 éven belül a kedvezményezett a harmadik féltől megvásárolandó szolgáltatásokat, árukat, építési munkákat legalább azok tervezett összértékének 50%-át elérő mértékben nem rendeli meg; vagy időközi kifizetési kérelem benyújtásával a megítélt támogatás legalább 10%-ának felhasználását nem igazolja.

1.2.5 Az uniós támogatásban részesülő kedvezményezett kötelezettségei

A kedvezményezett az elnyert pályázat előnyei mellett számos kötelezettséget is visel a közpénzek szabályszerű, gazdaságos, eredményes és hatékony felhasználásának érdekében.

Alapvető kötelezettség, hogy a támogatásra vonatkozóan projekt szintű **elkülönített nyilvántartást** kell vezetnie a kedvezményezettnek, amely elkülönítési kötelezettség a dokumentációra is kiterjed.

Másfelől, a kedvezményezettnek jelentéstételi kötelezettsége áll fenn a projekt **megvalósításának nyomon követhetősége** érdekében. A támogatási szerződés megkötését követően félévente legalább egyszer ún. *előrehaladási jelentést* (PEJ – Projekt Előrehaladási Jelentés) kell elektronikusan benyújtani a közreműködő szervezet felé. Tíz millió forint alatti támogatási összeg vagy éven belüli projekt esetén egyetlen előrehaladási jelentés (záró jelentés, ZPEJ – Záró Projekt Előrehaladási Jelentés) kerül benyújtásra.

A PEJ tartalmazza például:

- a célokhoz mért előrehaladást, eltéréseket indoklással,
- ténylegesen fölmerült költségeket,
- a közbeszerzéssel kapcsolatos kötelezettségeket,
- ellenőrzések megállapításai nyomán hozott intézkedési tervet.

Ha az előrehaladási jelentés határidőre nem készül el, vagy nem a szerződésnek megfelelően zajlik a projekt, a közreműködő szervezet:

- tájékoztatja a kedvezményezettet a szükséges korrekciókról,
- kezdeményezi a támogatási szerződés módosítását, felfüggesztését, vagy a támogatási szerződés megszüntetését és a már kifizetett támogatás visszafizetését.

A kedvezményezettnek a projekt befejezését követően 5 évig, kis- és középvállalkozások esetében 3 évig projekt **fenntartási kötelezettsége** van.

„Egy **projekt** akkor tekinthető **befejezettnek**, ha:

- a támogatási szerződésben meghatározott feladat, cél, valamennyi támogatott tevékenység szerződésszerűen teljesült,
- a megvalósítás során keletkezett számlák kiegyenlítése megtörtént,
- a támogatással létrehozott vagy beszerzett fejlesztések, eszközök aktiválásra kerültek, továbbá a kedvezményezettnek a támogatott tevékenység befejezését tanúsító, teljes üzemszerű működés megindulását lehetővé tevő jogerős hatósági engedélyekkel és bizonylatokkal alátámasztott beszámolóját, elszámolását a Közreműködő Szervezet jóváhagyta és a támogatás folyósítása megtörtént.”²

A fenntartási időszak során általában:

- a támogatással érintett ingatlan rendeltetésében és tulajdonjogviszonyában változás nem történhet, nem adható bérbe,
- termelő tevékenység támogatása esetén az nem szűnhet meg, jellege nem változhat meg.

Kis- és középvállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek

- összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, **és**
- éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg,
(Az euróban meghatározott összegek forintra történő átszámításakor a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által megállapított, a KKV üzleti évének lezárásakor érvényes deviza középárfolyamot kell alkalmazni. Újonnan alapított vállalkozás esetén a tárgyévet megelőző év utolsó napján érvényes, MNB által megállapított deviza középárfolyamot kell alkalmazni.),
és
- a vállalkozásban az állam, az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati joga alapján – külön-külön vagy együttesen sem haladja meg a 25%-ot (ezen korlátozásra a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény alapján bizonyos esetekben nem kell tekintettel lenni).

A fenntartás nyomon követhetősége érdekében a közreműködő szervezet a beruházás megvalósításának zárásától számított 5 évig előírhatja éves *fenntartási jelentés* benyújtásának kötelezettségét, továbbá – mintavétel alapján – a helyszínen vizsgálhatja a projekt nyomán megvalósult beruházás fenntartását.

Harmadsorban, a kedvezményezettet – a támogatás lebonyolításában részt vevők mellett – legalább 2020. december 31-ig terjedő **dokumentum megőrzési kötelezettség** is terheli a 2007–2013. programozási időszakra vonatkozóan²¹. Amennyiben a projektmenedzsmenti feladatokat külső szervezet látja el, az eredeti dokumentumok megőrzési kötelezettsége ebben az esetben is a kedvezményezettet terheli.

Végül a kedvezményezett ún. **ellenőrzéstűrési kötelezettséget** is visel, amely következtében köteles betekintést engedni és hozzáférést biztosítani saját nyilvántartásaihoz, biztosítva ezáltal a megfelelő ellenőrzés lefolytathatóságát. E kitételnek, a kötelezettségek megszűnése esetén alkalmazandó szankciókkal együtt már a támogatási szerződésben is szerepelnie kell.²²

²⁰ Általános Feltételek a Regionális Fejlesztési Operatív Programok keretében megjelent Pályázati felhívás és Útmutatókhoz, valamint Kiemelt Tervezési Felhívásokhoz, www.nfu.hu

²¹ 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet a 2007-2013 időszakra az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól.

²² Áht.

Az ellenőrzéstűrési kötelezettség kiterjed a támogatásra vonatkozó, a Közreműködő Szervezet által a kockázatelemzéssel kiválasztott projektek megvalósításának **helyszíni ellenőrzésre** is, ún. **helyszíni monitoring látogatás** (helyszíni szemle) keretében. Mivel a helyszíni ellenőrzés során fizikai teljesítést és pénzügyi teljesítést egyaránt vizsgálnak, alkalmanként a Közreműködő Szervezet és a pénzügyi ellenőrzést végző Magyar Államkincstár egy időben végzi el ugyanott ellenőrzési tevékenységét.

Típusa szerint lehet előzetes, közbenő vagy utólagos szemléről beszélni.

Az *előzetes helyszíni szemlére* a támogatásra vonatkozó döntés meghozatala előtt kerülhet sor általában összetettebb projektek esetén. Az ilyen típusú ellenőrzés célja főként annak vizsgálatára terjed ki, hogy a pályázati dokumentációban feltüntetett információk valósak-e, a pályázó szakmai és pénzügyi háttere megfelelő és stabil.

A *közbenő helyszíni ellenőrzés* során, a finanszírozási szakaszban azt vizsgálhatják, hogy a projekt előrehaladási jelentésben megfogalmazott információk helytállóak-e, a projekt fizikailag és pénzügyileg valóban azon a szinten tart-e. Ekkor szokás a felajánlott biztosítékokat is vizsgálat alá vonni.

Utólagos helyszíni ellenőrzésre a finanszírozást követően, az esetenként fennálló fenntartási kötelezettség esetén kerül sor.

A helyszíni szemle kezdetekor az ellenőrök kötelesek magukat igazolni és megbízólevelüket bemutatni. A helyszíni szemle zárásakor elkészül az *ellenőrzési jegyzőkönyv*, amely tartalmazza a szemle körülményeit (az ellenőrzést végző szervezet/személyek megnevezése, a vizsgált terület megnevezése, időpont), a vizsgálat részleteit (átvizsgált dokumentumok köre, a feltárt hibák, átvett iratok).

1.2.6 A támogatások pénzügyi lebonyolításának folyamata

A pénzügyi lebonyolítás kétszintű. Egyfelől a hazai költségvetést érinti különböző kincstári bankszámlákon keresztül, másfelől az Európai Unióval történő elszámolásra kerül sor az Irányító Hatóság és az unió között.

Hazai pénzügyi lebonyolítás

Az NFÜ-nek, az Igazoló Hatóságnak, valamint a közreműködő szervezeteknek a támogatások lebonyolítása és ellenőrzése során olyan rendszert kell működtetniük, amely biztosítja²³, hogy:

- e szervezetek szabályszerűen, gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen végzik tevékenységüket a szabályrendszer betartása mellett,
- valós és pontos adatok állnak rendelkezésre a támogatásokkal kapcsolatban,
- a források felhasználásának egyes fázisai során szabályozottan járnak el,
- érvényesül a *négy szem elve*, amely értelmében az adott feladatot ellátó személy munkáját egy másik személy teljes egészében felülvizsgálja.
- kialakították a megfelelő ellenőrzési nyomvonalat, a szabálytalanságkezelési és a kockázatkezelési eljárásrendet, valamint a közbeszerzési eljárások ellenőrzésének belső eljárásrendjét.

²³ 281/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a 2007-2013. programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó

Az Európai Bizottságtól – előfinanszírozás, időközi kifizetés vagy végsőegyenleg-kifizetés formájában – érkező források a Magyar Államkincstár által vezetett forint bankszámlákra érkeznek, amely felett az Igazoló Hatóság rendelkezik.

Másfelől, az operatív programok központi költségvetési forrása felett általában az NFÜ rendelkezik, amelyet szintén a Magyar Államkincstárban, ún. fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlákon vezetnek.

Harmadrészt, általában az NFÜ nyit ún. lebonyolítási bankszámlákat, amelyeken keresztül a kedvezményezett (vagy a szállító) részére kifizetés történik. Kizárólag ezen típusú bankszámlán keresztül lehet a kedvezményezett támogatásra jogosult költségeit megtéríteni, előleget fizetni vagy szállítói tartozást rendezni.

Mint arról korábban szó volt, e számlákról történő átutalásokhoz a megbízást az EMIR-ben kell kiállítani, és azokat elektronikus formában kell teljesítésre átadni.

A **forráslehívás** során a támogatás összege a lebonyolítási forint bankszámlákra kerül azért, hogy onnan a kedvezményezett számára a támogatás összege vagy annak előlege elérhetővé váljon.

Az elszámolható költségeken alapuló támogatások értékét forintban kell meghatározni oly módon, hogy az összeget a fizikai teljesítés időpontjában érvényes hivatalos Magyar Nemzeti Bank középárfolyamon kell forintra átszámítani, ennek hiányában az Európai Központi Bank középárfolyamán kell euróra átváltani.

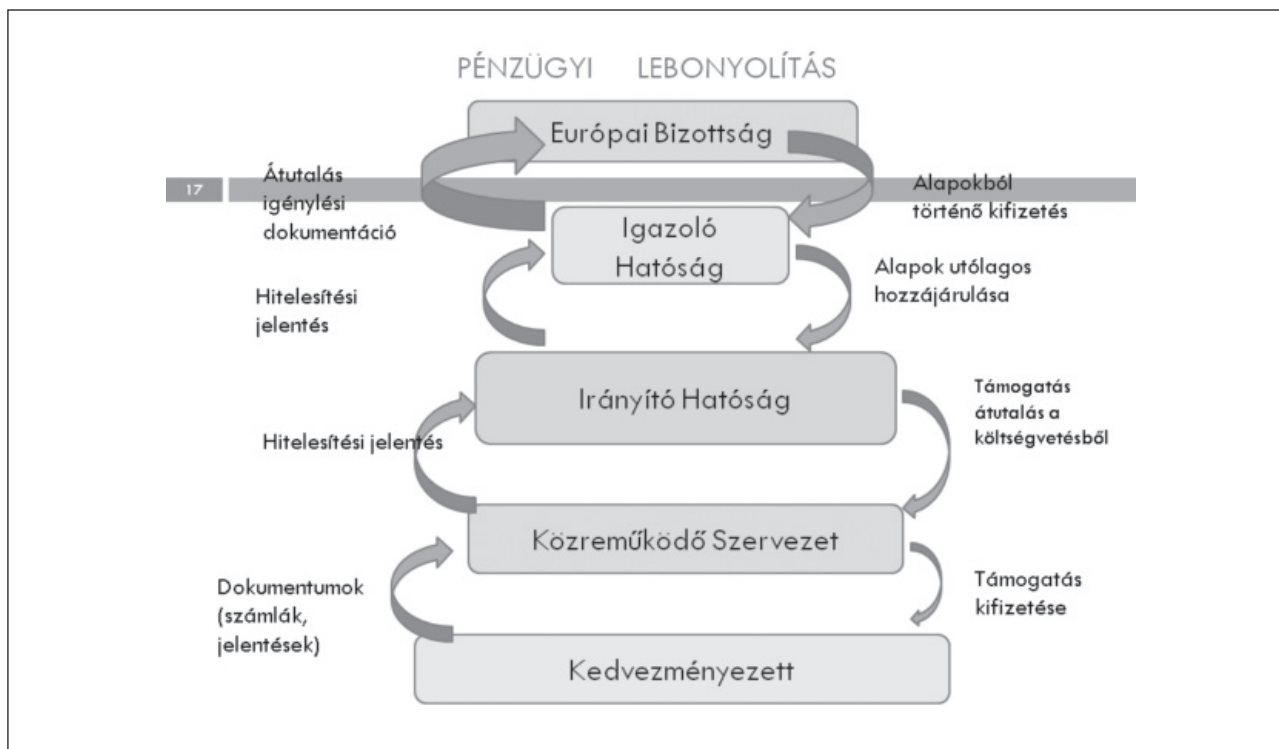
Forráslehívásonként az NFÜ-nek vagy az erre felhatalmazott közreműködő szervezetnek össze kell állítania az ún. forráslehívási dokumentációt, melynek következtében a jóváhagyott támogatások a lebonyolítási számlára kerülhetnek.

A **támogatás** kedvezményezett vagy a szállító részére történő **kifizetését** a lebonyolítási bankszámlán történt jóváírásról szóló bankszámlakivonat kézhezvételét követő 5 munkanapon belül kell kezdeményezni, amennyiben a szükséges adatok az EMIR-ben korábban rögzítésre, majd jóváhagyásra kerültek. További fontos feltétel a kifizetéssel kapcsolatban, hogy az csak abban az esetben teljesíthető, ha az ahhoz kapcsolódó közösségi hozzájárulás folyósítását az Igazoló Hatóság teljesíteni képes.

A kifizetés történhet:

- közvetlenül a kedvezményezett bankszámlájára vagy közvetlenül a szállító részére (Utóbbi esetben annak igazolása mellett, hogy a kedvezményezett az őt terhelő, támogatáson felüli részt rendezte.),
- engedményezési szerződés esetén az engedményes bankszámlájára utólag.

A kifizetést követően az Igazoló Hatóság utólag elszámolja az uniós támogatásrész központi költségvetés által előfinanszírozott összegét, és így az az operatív program forintszámlájáról a vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlára kerül.

Elszámolás az Európai Bizottsággal

A támogatások Európai Bizottsággal történő elszámolását az Igazoló Hatóság végzi el. Az elszámolás során az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett, az Igazoló Hatóság jóváhagyásának napjára vonatkozó euró árfolyamot kell alkalmazni.

Az operatív programok szerint bontott támogatáskeret meghatározott része előfinanszírozás formájában három részletben jut el hazánkhoz, amelyet az Igazoló Hatóság használ fel a közösségi hozzájárulás utólagos megtérítésére.

Közösségi hozzájárulás rendezése: olyan tevékenység, melynek során az Igazoló Hatóság a központi költségvetési forrásból a kedvezményezett, illetve a szállító részére már kifizetett támogatás közösségi hozzájárulási részét átutalja a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kezelésében lévő megfelelő fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlákra²⁴.

Emellett, az Európai Bizottság felé csak olyan *időközi kifizetési kérelmet és végső-egyenleg kifizetést* lehet benyújtani, amely bizonylattal alátámasztott, az EMIR-ben rögzített, tovább elszámolható költségnek minősül. Az Igazoló Hatóság Bizottsággal történő elszámolásának alapja az EMIR-ben összeállított időközi és végső egyenleg átutalási igény dokumentáció.

²⁴ 281/2006.Kormányrendelet

2 A könyvvizsgáló szerepe a közvetett támogatások ellenőrzésében

Az Európai Tanács strukturális és kohéziós alapokra vonatkozó 1083/2006-os és az Európai Bizottság 1828/2006-os végrehajtási rendelete megalkotta az uniós források felhasználásához kapcsolódó ellenőrzési rendszer keretszabályait, azonban a rendeletek a kohéziós politikához köthető közvetett uniós támogatást elnyert projektek végrehajtásának ellenőrzésére vonatkozó intézményrendszer, és a kapcsolódó részletszabályok kidolgozását az uniós tagállamok hatáskörébe utalta.

Magyarországon jelenleg a Regionális Operatív Program (ROP) keretében meghirdetésre kerülő pályázati felhívások kapcsán általános rendelkezés, hogy amennyiben a projektre vonatkozóan a megítélt támogatás összege meghaladja az 50 millió Ft-ot, akkor kötelező a projekt befejezésekor projektszintű könyvvizsgálat elvégzése, a Kedvezményezettnek az erről szóló könyvvizsgálói igazolást a záró elszámolás részeként szükséges benyújtania.

Részlet az Általános Feltételek a ROP keretében megjelent Pályázati Felhívás és Útmutatókhoz, valamint Kiemelt Tervezési Felhívásokhoz, hatályos 2010. január 1-jétől:

„Amennyiben a projektre vonatkozóan megítélt támogatás összege meghaladja az 50 MFt-ot, a projekt befejezésekor projektszintű könyvvizsgálat elvégzése kötelező, az erről szóló igazolást – a jelen útmutató mellékletét képező „Pénzügyi elszámolás részletes szabályai” c. dokumentum szerinti tartalommal – a záró elszámolás részeként szükséges benyújtani”.

Ezen túlmenően, a 250 millió Ft feletti, nem építési jellegű szerződések esetében *könyvvizsgálói nyilatkozatot* kell a kifizetési kérelemhez csatolni, a szerződés szerinti teljesítésről kiállított első számla benyújtásakor²⁵. Egyéb benyújtott kifizetés igénylésnél elég, ha mérlegképes könyvelő jegyzi ellen a dokumentumot, amely kiterjed:

- a kifizetési kérelem minden oldalának ellenjegyzésére,
- a kifizetési kérelem aláírására,
- a PM regisztrációs számának megadására.

Kivételes esetben előfordulhat, hogy a projektek értékelése során többletpontot ér, ha a pályázó, jóllehet nem kötelező, saját elhatározásából vállalja a könyvvizsgálói közreműködés igénybevételét.

²⁵ ERFA és ESZA elszámolható költségek, Általános útmutató, 2007-2013-as programozási időszak

Könyvvizsgálók szerepe

18

- Könyvvizsgálói közreműködés esetei:
 - ▣ Kötelező – értékhatárhoz kötött, kiírás tartalmazza
 - ▣ Önkéntes
- Gyakoriság:
 - ▣ Projekt végén a záráshoz
 - ▣ a projekt alatt folyamatos

A könyvvizsgálói ellenőrzés célja általánosságban annak vizsgálata, hogy a benyújtott elszámolás csak a támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, elszámolható költségeket tartalmazza, azok valóban a projekt érdekében merültek fel, továbbá az elszámolásban foglaltak megfelelő dokumentációval alátámasztottak. Gyakoriság alapján lehet egyszeri, kizárólag a projekt befejezéséhez kötődő, valamint a projekt megvalósítása alatt folyamatos könyvvizsgálói ellenőrzésről beszélni. E részleteket értelemszerűen a megbízási szerződésben szükséges rögzíteni.

Nemzeti szinten, az egyes operatív programok keretében meghirdetésre kerülő pályázati kiírások kapcsán nagyon fontos, hogy a potenciális pályázó már a pályázat benyújtása előtt meggyőződjön arról, hogy a **Pályázati útmutató**ban, illetve az **Általános Feltételek**ben előírt kritériumoknak meg tud (és akar) felelni. Erre azért is van szükség, mert több esetben, maga a pályázati adatlap és mellékletei nem tartalmazzák az összes kötelezettségre kiterjedő tájékoztatást (fenntartásra, könyvvizsgálatra, mérlegképes könyvelői ellenjegyzésre stb. vonatkozó vállalások).

A pályáztatást lebonyolító Közreműködő Szervezetek (egyres projektok kopsán az Irányító Hatóság) munkatársai az alábbi eljárásrendi pontokon ellenőrzik, értékelik az EMIR-ÚMFT rendszerben, hogy az előírásban feltüntetett (kötelező vagy opcionális jelleggel) könyvvizsgáló megfelelő részt vállal-e az adott projekt ellenőrzésében:

3. sz. ábra: A könyvvizsgálói közreműködés ellenőrzése

1) Jogosultsági ellenőrzés a projekt-értékelés fázisában	A pályázati adatlap kitöltésekor (elsősorban a nyilatkozási pontok között), illetve az ahhoz kapcsolódó mellékletek közül a megfelelőben a pályázó vállalja, hogy a projekt megfelelő fázisában biztosítja a könyvvizsgáló részvételét a megvalósítás igazolása céljából, illetve – amennyiben a felhívás lehetővé teszi – akkor csatolja az árajánlatot, amely a könyvvizsgálásra fordított költségekre vonatkozik.
2) Tartalmi értékelés a projekt-értékelés fázisában	Amennyiben a könyvvizsgáló bevonása a projektbe opcionális, úgy a rendszerben történő tartalmi értékelés során többlet pontszámot kap(hat) az a pályázó, amely vállalja a felmerülő többletköltségeket annak érdekében, hogy biztosítsa a projekt kiemelt ellenőrzését (a pontozás feltételrendszerét az adott Pályázati útmutató tartalmazza).
3) Szerződés hatályba léptetéséhez szükséges ellenőrzés a szerződés-kötés fázisában	Projektmérettől és típustól függően a pályázati felhívás sikeres lebonyolításáért felelős Irányító Hatóság, illetve Közreműködő Szervezet a projekt támogatási szerződésének hatályba léptetését megelőzően a pályázó adatszolgáltatása alapján, vagy helyszíni szemle keretében meggyőződik arról, hogy rendelkezésre áll a könyvvizsgálói igazolás, miszerint a Kedvezményezett a könyveit a számviteli szabályoknak megfelelően vezeti.
4) Záró elszámolás benyújtásának finanszírozás fázisában	Annak biztosítása, hogy az elszámolás csak a támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, elszámolható költségeket tartalmazza, azok valóban felmerültek a projekt érdekében.

2.1 A könyvvizsgálói megbízás keretei

Az uniós támogatások kapcsán felmerülő könyvvizsgálói feladatok ellátása **nem minősül a kedvezményezett beszámolójára vonatkozó könyvvizsgálatnak** vagy átvilágításnak, így arra bizonyosságot nem szolgáltat. Sok esetben az egyes támogatási konstrukciók feltételei között gyakran „projektszintű könyvvizsgálat” kifejezés szerepel feltételként. Itt azonban nem a pénzügyi kimutatások (beszámoló) bizonyosságot nyújtó vizsgálatáról van szó, nem arról kell véleményt formálni, hogy az mennyiben nyújt megbízható és valós képet a gazdálkodó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

Az uniós támogatásból finanszírozott projektek könyvvizsgálói ellenőrzésre a könyvvizsgáló a 4400-as témaszámú, „Megbízás pénzügyi számviteli információk megállapodás szerinti vizsgálatának végrehajtására” elnevezésű standard szerint szerződik. E standard meglehetősen általános, annak tartalmát az IFAC Egyértelműségi Projektje nem érintette.

Könyvvizsgálói megbízás keretei

19

- Nem minősül a kedvezményezett beszámolójára vonatkozó könyvvizsgálatnak
- A 4400-as témaszámú, „Megbízás pénzügyi számveteli információk megállapodás szerinti vizsgálatának végrehajtására” elnevezésű standard szerint szerződik a könyvvizsgáló
- Általában a társaság könyvvizsgálója is végezheti, de:
 - ▣ Külön szerződés
 - ▣ Külön dokumentáció

Az említett standard iránymutatása szerint az ilyen típusú megbízásoknál az alábbi megbízási feltételeket kell tisztázni és – célszerűen – szerződésbe foglalni:

- a megbízás jellegét, amely nem minősül könyvvizsgálatnak vagy átvilágításnak, így bizonyosságot nem szolgáltat,
- a megbízás célját,
- azon pénzügyi-számveteli információk megnevezését, amelyekre a megállapodás szerinti vizsgálat vonatkozik,
- az alkalmazandó meghatározott vizsgálati eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét,
- a ténymegállapításokról szóló jelentés formáját.

Megbízási szerződés minta²⁶

amely létrejött a(z)

TÁRSASÁG NEVE

CÍME

(a továbbiakban: „Társaság”, vagy megbízó)

és a

XY,

CÍME

(a továbbiakban: „Könyvvizsgáló”, vagy megbízott)

között, az alábbi tárgyban és a következő feltételek szerint.

1. A szerződés tárgya és tartalma

- 1.1. Az alábbiakban felsorolt pénzügyi és számviteli adatok tekintetében az alábbiakban részletezett eljárások elvégzése és azokról jelentés kibocsátása (itt kell megadni a megállapított eljárások terjedelmét, ütemezését és körét, beleértve az áttekintendő dokumentációk és nyilvántartások felsorolását is).**

2. Jogok és kötelezettségek

- 2.1. A Társaság felel számviteli nyilvántartásainak pontosságáért és teljes körűségéért, belső ellenőrzési rendszerének megbízhatóságáért.**
- 2.2. A Könyvvizsgáló a Társaság által biztosított információk alapján, a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok szerint teljesíti megbízását. A megállapodás szerinti vizsgálati jelentésért a Könyvvizsgáló felel.**
- 2.3. A Társaság minden, a megbízás teljesítéséhez szükséges információt hozzáférhetővé tesz a Könyvvizsgáló számára, és nem tart vissza semmilyen információt. A Társaság a Könyvvizsgáló által kért minden információt megfelelő időben megad.**
- 2.4. Jelen szerződés keretében a Könyvvizsgáló ténymegállapításairól jelentést készít, ami nem minősül sem a kedvezményezett beszámolójára vonatkozó könyvvizsgálathoz, sem átvilágításnak, így arra bizonyosságot nem szolgáltat.**

²⁶ Az 1. számú melléklet példát tartalmaz egy megbízási szerződésre. A mellékletben bemutatott példa nem tekinthető mintának, mivel a támogatások ellenőrzésére vonatkozó megbízási szerződés – a projektek különbözősége okán – nehezen sztenderdizálható.

3. Megbízási díj és annak megfizetése:

3.1. Az 1.1. pontban említett munka elvégzéséért járó díj XXXXXX Ft (azaz ----- forint), amely összeg nem tartalmazza az áfa-t.

3.2. A felek kölcsönösen megállapodnak abban, hogy a 3.1. szakaszban meghatározott díjat a Társaság az alábbi részletekben fizeti meg:

(megállapodás szerint)

3.3. A fizetést a számlában megjelölt bankszámlára kell teljesíteni.

3.4. A fizetés a számla kibocsátásának dátumától számított ... napon belül esedékes. Késedelmes fizetés esetén a Társaság ... mértékű késedelmi kamatot köteles megfizetni.

4. A munkáért felelős személyek

A Társaság – mint megbízó – részéről:

NÉV ügyvezető igazgató

Megbízott részéről:

NÉV beosztás:

5. A jelentések megírásához használt nyelv

5.1. A megállapodás szerinti vizsgálati jelentést magyar nyelven kell elkészíteni, és ehhez mellékelni kell a nyelvű fordítást.

6. Egyéb rendelkezések

6.1. A fenti feltételeket és összegeket mindkét fél mint akaratával egyezőt elfogadja.

6.2. A Könyvvizsgáló és a Társaság a jelen szerződés teljesítésével összefüggésben okozott bármilyen szerződésszegéséért vagy káráért a magyar Polgári Törvénykönyv 314. és 339. §-ának rendelkezései az irányadók.

6.3. A jelen szerződésben nem szereplő kérdésekre a magyar Polgári Törvénykönyvben foglaltak irányadók.

Kelt, dátum

Megbízó

Megbízott

Általában a támogatások ellenőrzésével kapcsolatos könyvvizsgálói feladatokat a gazdálkodó állandó könyvvizsgálója is elvégezheti, azonban erre mindenképpen külön, a 4400-as standardon alapuló szerződést kell kötni. A feladat ellátása során A Magyar Könyvvizsgálói Kamara könyvvizsgálói hivatás magatartási (etikai) szabályairól és a fegyelmi eljárásról szóló szabályzatában foglaltakat is kötelező jelleggel be kell tartani.

A vizsgálat során az ügyfél által meghatározott szempontú ellenőrzést kell elvégezni, gyakran annak mélysége sem könyvvizsgálói választás kérdése. A könyvvizsgáló a vizsgálatról ténymegállapítást tartalmazó jelentést bocsát ki a kedvezményezett, támogatásban részesülő számára.

2.2 Az ellenőrzés tervezése és végrehajtása

A megállapodás szerinti vizsgálat esetén – a beszámoló könyvvizsgálatához hasonlóan – a könyvvizsgálónak úgy kell megterveznie munkáját, hogy a megbízást hatékonyan tudja teljesíteni.

Gazdálkodó tevékenységének megismerése

A tervezés folyamatának fontos lépése a gazdálkodó tevékenységének és a jogszabályi környezet megismerése. Alapvető feladat annak áttekintése és megértése, hogy az adott projekt megvalósítása milyen célokat szolgál, mit tartalmaz a pályázati kiírás, illetve a támogatási szerződés. Mindezek azért kapnak hangsúlyt, mivel a könyvvizsgálónak arról kell majd nyilatkoznia, hogy a költségek felmerültek az adott projekttel kapcsolatban, a támogatott cél érdekében, és azok elszámolható költségeknek, így támogathatónak minősülnek.

Tervezés és végrehajtás

20

- Gazdálkodó tevékenységének, a szabályozó környezet, a kritériumrendszer megismerése:
 - ▣ Különösen fontos: pályázati kiírás, támogatási szerződés, útmutatók, elszámolható költségek

Mivel az ellenőrzés mindig valamely kritériumrendszer és a tényállapot közötti vizsgálatot céloz meg, a könyvvizsgálónak az összehasonlításhoz ismernie kell a vonatkozó szabályrendszer elemeit, amelyek közül a legfontosabbak:

- pályázati kiírás,
- támogatási szerződés (projekt költségvetés),
- pénzügyi elszámolás szabályai,
- uniós és hazai szabályrendszer (közbeszerzés vonatkozásában is, ha kötelező).

Elszámolható költségek

Annak érdekében, hogy a könyvvizsgáló a szerződésben vállalt feladatát elláthassa, pontosan ismernie kell, mi tekinthető adott projekt *elszámolható költségének*. Erre nézve részletes útmutató áll rendelkezésre.

Az elszámolhatóság alapvető feltételei²⁷:

1. A kedvezményezetteknek ténylegesen felmerült költségek, amelyek teljesülése, jogalapja (szerződéssel, megrendelővel, közigazgatási határozattal, stb.), számlával, bevallással, egyéb hiteles számviteli vagy egyéb belső bizonylattal igazolható. Ha a támogatás kifizetése közvetlenül a kedvezményezett részére történik, akkor általában a pénzügyi teljesítésnek is meg kell történnie – az utófinanszírozás elvéből kiindulva – az elszámolhatóság érvényesítése érdekében. Természetesen közvetlenül a szállítónak történő támogatás kifizetés esetén ez nem értelmezhető.
2. Közvetlenül kapcsolódnak a támogatott projekthez, nélkülözhetetlenek annak elindításához és/vagy végrehajtásához, és a projekt elfogadott költségvetésében, illetve annak hatályos módosításában be-tervezésre kerültek.
3. A költségszámítás alapjául szolgáló egységárak nem haladják meg a szokásos piaci árat (vagy a közbeszerzési szerződésben rögzített árat), és a projekt költségvetésének megfelelően részletezettnek és ily módon ellenőrizhetőnek kell lennie ahhoz, hogy meghatározható legyen az elszámolható költség besorolása.
4. A Magyar Köztársaság területén megvalósuló projekt végrehajtása érdekében merültek fel.
5. A költségek csak olyan mértékben számolhatók el, amilyen mértékben a támogatott projekthez kapcsolódnak, illetve amilyen mértékben annak célját szolgálják.
6. Az egyes költségek elszámolása alkalmával nem valósulhat meg kettős finanszírozás.
7. Csak olyan vállalkozói szerződések számolhatóak el, amelyek projekt végrehajtáshoz feltétlenül szükségesek és arányos hozzáadott értéket képviselnek.

Általában nem számolhatóak el az olyan közvetítőkkel vagy tanácsadókkal kötött vállalkozói szerződéssel kapcsolatban felmerült költségek, amely szerződés a kifizetést a tevékenység összköltségének százalékos arányában határozza meg.

²⁷ ERFA és ESZA elszámolható költségek, Általános útmutató, 2007-2013-as programozási időszak

Mit jelent az elszámolható költség?

21

□ Általában:

1. Ténylegesen felmerült, kapcsolódó alátámasztás rendben van
 2. Közvetlenül kapcsolódnak a projekthez
 3. Piaci alapon, ellenőrizhető besorolással
 4. Magyarországon megvalósuló projekthez merül fel
 5. Csak a támogatott projekthez kapcsolódó mértékben számolhatóak el
- Könyvvizsgáló díja az egyéb szolgáltatások költsége között számolható el – csak ezen ellenőrzéshez kapcsolódó díj lehet elszámolható költség, normál könyvvizsgálaté nem

A könyvvizsgáló megbízási díja – a projekt megvalósításával kapcsolatban felmerülő egyéb szolgáltatások között – akkor minősül elszámolható költségnek általában, amennyiben a szóban forgó projekttel kapcsolatban jogszabály, vagy a pályázati dokumentáció előírja, hogy a támogatásban részesülő projekttel kapcsolatban külön könyvvizsgálatot kell végezni. E díjat már a projekt költségtervezése során számításba veszik, azonban fontos feltétel, hogy ez kizárólag a támogatás ellenőrzésével kapcsolatos díj lehet, tehát nem keverhető össze, és részben sem vonható össze az állandó könyvvizsgálat megbízási díjával. Utóbbi ugyanis nem minősül támogatható, elszámolható költségnek.

Részlet az Általános Feltételek a ROP keretében megjelent Pályázati Felhívás és Útmutatókhoz, valamint Kiemelt Tervezési Felhívásokhoz, hatályos 2010. január 1-jétől:

„A külső, harmadik féltől megrendelt, a támogatott tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó alábbi szolgáltatások igénybevételének költsége számolható el:

.....

- A projekt megvalósításához kapcsolódó egyéb szolgáltatások költségei:

.....

- **Kötelezően elvégzendő projektszintű külön könyvvizsgálat díja.”**

A könyvvizsgáló költségeinek elszámolásához szükséges dokumentumok:

- a számla,
- a szerződés,
- a feladat elvégzését igazoló teljesítésigazolás.

Annak érdekében, hogy a könyvvizsgáló díja elszámolható költségnek minősüljön, a könyvvizsgáló számlájának teljesítési ideje nem lehet későbbi, mint a projekt pénzügyi zárásának időpontja.

Lényegesség, kockázatbecslés, vizsgálati eljárások

A tervezés további klasszikus lépései, úgymint a *lényegesség és kockázatbecslés* eltérő módon értelmezhetők az uniós támogatások könyvvizsgálói feladatai kapcsán attól függően, hogy tételes vizsgálatot kell-e a könyvvizsgálónak végrehajtania vagy mintavételezés lehetséges. Általában a megbízó – köszönhetően a szigorú pályázati feltételeknek – már eleve meghatározza, milyen mélységű, milyen módszerű könyvvizsgálói ellenőrzésre van szükség, tételes ellenőrzés a feladat vagy mintavételezés megengedett. Utóbbi esetben természetesen – a beszámoló könyvvizsgálatakor alkalmazott módszerhez hasonlóan – kockázatbecslést végez a könyvvizsgáló, amely azután a mintavételezés alapjaként szolgál.

Az ellenőrzés általában ellenőrzési listákon alapul, amelyet gyakran az adott projekt eljárásrendjében a támogatást nyújtó rögzít, vagy a megbízó készíti el. Amennyiben nem áll rendelkezésre, a könyvvizsgálónak kell azokat elkészíteni a megbízási szerződésben megfogalmazott ellenőrzési célok tükrében²⁸.

Lényegesség, kockázatbecslés, vizsgálati eljárások

22

- Megbízó határozza meg a feladatot, így általában a könyvvizsgálónak nincsen tág mozgástere
- Általában adott, hogy tételes ellenőrzést kell-e végezni vagy mintavételes eljárásra kerül sor
- Ellenőrzési listák
- Fontosabb eljárások:
 - Megfigyelés
 - Szemrevételezés
 - Elemző eljárások
 - Számszaki ellenőrzés

A 4400-as standard szerint, a megállapodás szerinti vizsgálat végrehajtásával kapcsolatban végzett eljárások a következőket tartalmazhatják:

- információk bekérése és elemzése,
- számítások ellenőrzése, összehasonlítás és egyéb számszaki ellenőrzések,
- megfigyelés,
- szemrevételezés,
- visszaigazolások beszerzése.

A megfigyelés és szemrevételezés fontos bizonyítékul szolgálhat arra vonatkozóan, hogy a támogatott projekt valóban létezik, és a felmerült költségek valós teljesítésekhez kapcsolódnak. Az elemző eljárásokkal ugyanakkor főként az vizsgálható, hogy a felmerült költségek valóban a támogatható cél érdekében merültek-e fel, illetve adott célok teljesülnek-e. Tételes vagy mintavételen alapuló számszaki ellenőrzéssel a kedvezményezett számításainak helyességét (például egyes felmerülő költségek megosztását elszámolható és nem elszámolható részre) lehet vizsgálni. Másfelől, a megbízási szerződésben foglaltakkal összhangban a költségek alátámasztottságát is vizsgálni szükséges tételes vagy mintavételes eljárással.

Dokumentáció

A beszámoló könyvvizsgálatához hasonlóan, a könyvvizsgálónak a támogatások ellenőrzése során is min-dent dokumentálnia kell;

²⁸ Az *Uniós támogatások könyvvizsgálói ellenőrzése* című módszertani útmutató (2007) mellékletei segítséget nyújtanak az ellenőrzési lista összeállításához (www.mkvk.hu).

- ami a ténymegállapításokról szóló jelentés alátámasztására szolgáló bizonyíték, valamint
- ami bizonyítja, hogy a megbízást a 4400-as standarddal és a megbízási szerződésben foglaltakkal összhangban hajtották végre.

Az állandó könyvvizsgálattal ellentétben az uniós támogatások könyvvizsgálói ellenőrzési dokumentációjának nincsen olyan általánosan elfogadott és kialakult felépítése, azt minden esetben a megbízási szerződésben meghatározott feladatok, eljárások befolyásolják.

Dokumentáció

23

- Nincs standard felépítés, de alá kell támasztania:
 - A ténymegállapításokról szóló jelentést,
 - A 4400-as standard alkalmazását.
- Ajánlott minimum:
 - megbízási szerződés,
 - ügyfél azonosítás,
 - vonatkozó szabályrendszer,
 - projekt kiírása,
 - támogatási szerződés,
 - projekt pénzügyi elszámolásának szabályai,
 - projekt jelentések,
 - az ellenőrzés végrehajtásának dokumentumai,
 - Jelentés.
- Elektronikus archiválás

Kiemelt fontossággal bírnak azonban az alábbi dokumentumok, így azok szükségszerűen minimumrészei a könyvvizsgálói dokumentációnak projektellenőrzés során:

- megbízási szerződés,
- ügyfél azonosítás,
- vonatkozó szabályrendszer (közbeszerzés is, amennyiben az kötelező),
- projekt kiírása,
- támogatási szerződés (ennek részeként a projekt költségvetés),
- projekt pénzügyi elszámolásának szabályai,
- projekt jelentések (előrehaladási, záró),
- az ellenőrzés végrehajtásának dokumentumai (eljárások, terjedelem, checklisták),
- jelentés²⁹.

A könyvvizsgálói dokumentumok **elektronikus archiválása**, a beszámoló könyvvizsgálatához hasonlóan, kifejezetten célszerű és javasolt megoldás.

Külső szakértő közreműködése³⁰

A támogatások ellenőrzése során felmerülhet külső szakértő munkájának felhasználási igénye a könyvvizsgálói munka számára. Erre leggyakrabban építési jellegű beruházásoknál vagy informatikai fejlesztéseknél kerül sor (pl. terveknek, célnak való megfelelés, készültségi fok meghatározása). Ezen költségek egyébként szintén elszámolható költségek, amennyiben kielégítik az alapvető feltételeket.

²⁹ Az *Uniós támogatások könyvvizsgálói ellenőrzése* című módszertani útmutató (2007) további részletezettséggel mutatja be a dokumentáció lehetséges tartalmát (www.mkvk.hu).

³⁰ A külső szakértő közreműködése alatt nem a 620. témaszámú, „A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása” elnevezésű standardot kell érteni.

Amennyiben építési beruházáshoz 250 millió forintot meghaladó értékben nyújtanak támogatást, független mérnök (pl. FIDIC³¹ szerinti) nyilatkozatát is benyújtani arról, hogy az építkezés a terveknek megfelelően halad a megfelelő készültségi fok megjelölésével.

Írásbeli nyilatkozatok

A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata során a könyvvizsgáló teljességi nyilatkozat formájában szerez bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy:

- a vezetés elismeri felelősségét a beszámoló számviteli törvényben foglaltak szerinti összeállításáért, a hibák megakadályozását és feltárását szolgáló belső ellenőrzési rendszerek és számviteli rendszerek kialakításáért, a könyvvizsgálóval közölt adatok és információk megbízhatóságáért,
- a könyvvizsgálat során feltárt, de nem helyesbített hibák sem egyedileg, sem összességében nem lényegesek a beszámoló egészére nézve a vezetés véleménye szerint.

Az átfogalmazott 580-as számú, „Írásbeli nyilatkozat” című könyvvizsgálati standard szerint, az írásbeli nyilatkozat „a vezetés által írásban tett állítás, amelyet a könyvvizsgálónak ad bizonyos kérdések megerősítése vagy más könyvvizsgálati bizonyíték alátámasztása céljából”. Jóllehet a megállapodás szerinti vizsgálatról szóló standard nem tesz említést ilyen típusú nyilatkozatról, hasonló tartalmú nyilatkozat beszerzése a kedvezményezettől kifejezetten ajánlott és célszerű a támogatások kapcsán a felelőségek tiszta elhatárolása érdekében. Mivel e terület nem szabályozott, a gyakorlat is több néven ismeri az ilyen tartalmú nyilatkozatot: *kedvezményezetti nyilatkozat* vagy, utalva az 580-as standard tartalmi hátterére, *teljességi nyilatkozat*. Az elnevezéshez hasonlóan, e nyilatkozatnak sincs kötött formája, de célszerű tartalmaznia alábbi elemeket:

- a kedvezményezett a vizsgálatához minden információt és alátámasztó dokumentumot átadott a könyvvizsgáló részére, a projekt dokumentációt a kedvezményezett az előírt határidőig megőrzi,
- minden költség bizonylattal megfelelően alátámasztott,
- az elszámolt költségek felmerültek a támogatott cél érdekében,
- támogatott eszközbeszerzés esetén a kedvezményezett azt a támogatási szerződésben foglalt határidőig megőrzi.

Írásbeli nyilatkozatok

24

- Az átfogalmazott 580-as standardhoz hasonlóan célszerű bekérni teljességi / kedvezményezetti nyilatkozatot
- Ajánlott minimum tartalom:
 - a kedvezményezett a vizsgálatához minden információt és alátámasztó dokumentumot átadott a könyvvizsgáló részére, a projekt dokumentációt a kedvezményezett az előírt határidőig megőrzi,
 - minden költség bizonylattal megfelelően alátámasztott,
 - az elszámolt költségek felmerültek a támogatott cél érdekében,
 - támogatott eszközbeszerzés esetén a kedvezményezett azt a támogatási szerződésben foglalt határidőig megőrzi

31 FIDIC – International Federation of Consulting Engineers (Tanácsadó Mérnökök Szövetsége).

Példa Kedvezményezett / teljességi nyilatkozatra

Tisztelt

könyvvizsgáló Úr/Úrhölgy!

A jelen kedvezményezetti / teljességi nyilatkozatot a **Projekt (továbbiakban Projekt) kapcsán a Társaságnál (továbbiakban Kedvezményezett)** a Projekt pénzügyi elszámolásával összefüggésben Önök által lefolytatott ellenőrzéshez adjuk azidőszakra vonatkozóan, amely ellenőrzésnek az a célja, hogy véleményt nyilvánítson arról, hogy a Projekt pénzügyi elszámolása csak a megkötött támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, elszámolható költségeket tartalmazza.

Az ellenőrzéshez kapcsolódva legjobb tudásunk és meggyőződésünk szerint megerősítjük az alábbiakat:

1. Teljesítettük a [dátum] dátumú könyvvizsgálati megbízási feltételekben meghatározottak szerinti felelősségünket a projekt kapcsán létrejött támogatási szerződés szerinti Pénzügyi elszámolások – figyelembe véve a Számviteli törvény előírásait is – elkészítésével kapcsolatban, és kijelentjük, hogy az abban szereplő adatok, kimutatások, egyéb információk helyesek és valósan lettek bemutatva.
2. Megadtuk Önöknek az alábbiakat:
 - hozzáférést valamennyi olyan információhoz, amelyek tudomásunk szerint a Projekt pénzügyi elszámolása szempontjából relevánsak, mint például a nyilvántartások, dokumentumok, valamint egyéb anyagok (ideértve ellenőrző és felügyeleti szervektől kapott, a Projekthez kapcsolódó írásos dokumentumot és a hozzákapcsolódó levelezést is),
 - további információt, amelyet az ellenőrzés céljára kértek tőlünk, továbbá
 - korlátlan hozzáférést olyan személyekhez, akiktől Önök szükségesnek tartották könyvvizsgálati bizonyíték beszerzését.
3. Valamennyi Projektet érintő ügylet rögzítése megtörtént a számviteli nyilvántartásokban, és azokat a pénzügyi elszámolások tükrözik.
4. Tudomásunk szerint nem voltak olyan szabálytalanságok és jogsértések a Kedvezményezett vezetése, illetve a belső kontrollban fontos szerepet játszó munkatársak, vagy mások részéről, amelyek kihatással lennének a Projekt pénzügyi elszámolására.
4. Betartottuk azon szerződésekből reánk háruló kötelezettségeket, amelyek kihatással lehetnek a Projekt pénzügyi elszámolására.
5. Tudomásunk szerint nem volt a szabályoknak, törvényeknek, a Kedvezményezett szabályzatainak olyan jellegű megsértése, melynek hatását a Projekt pénzügyi elszámolásaiban meg kellene jeleníten.
6. Kijelentjük, hogy a projektben elszámolt valamennyi eszközbeszerzés, költség és ráfordítás a támogatási cél megvalósulását szolgálja, és a projektben elszámolható.
7. Gondoskodunk a projekttel kapcsolatos dokumentációk megfelelő őrzéséről a jogszabályokban előírt határidőig.
8. A szükséges közbeszerzéseket a hatályos EU és nemzeti jogszabályok alapján hajtottuk végre.
9. Az ellenőrzés részére átadott pénzügyi elszámolás, melynek végösszege Ft végleges jelentésnek minősül a Kedvezményezett /Teljességi nyilatkozat kiadásának időpontjában. A projekt lezárása utáni időszakban nem történt olyan esemény, amely a pénzügyi elszámolásokban kiegészítést vagy változtatást tenne szükségessé. Tudomásul veszem, hogy amennyiben a fenti összeg bármilyen okból módosításra kerül, arról haladéktalanul tájékoztatom Önöket.

Keltezés

Kedvezményezett

első számú vezetője

2.3 A ténymegállapításokról szóló jelentés

A megállapodás szerinti vizsgálatra szóló megbízás célja olyan könyvvizsgálati jellegű munka elvégzése, amelynek eredményeképpen a könyvvizsgáló ténymegállapításokat tesz. Ennek következtében a jelentés felhasználóinak kell értékelniük a könyvvizsgáló jelentésében foglalt megállapításokat, valamint nekik kell levonniuk saját következtetéseiket a könyvvizsgáló ellenőrzéséből.

Ténymegállapításokról szóló jelentés

25

- Cél: ténymegállapítás, nem véleményalkotás!
- Nincs bizonyosság a beszámolóra nézve
- Jelentés vs. Könyvvizsgálói igazolás
 - Eltérő szóhasználat, de 4400-as standard szerint jelentés az output
- Általában adott a minta a pályázati kiírásban => 4400-as szerinti átdolgozás
- Ténymegállapításról szóló jelentés:
 - ún. korlátozott záradék → korlátozott megfelelés
(Egyértelműségi projekt hatása)
 - Teljes megfelelés

A megállapodás szerinti vizsgálattal kapcsolatos jelentésben kellő részletességgel kell ismertetni a megbízás célját és magát a vizsgálatot, hogy a megbízó megértse az elvégzett munka jellegét és terjedelmét. Első olvasatra valószínűleg mehökkentő a megbízó számára, mikor azzal szembeül, hogy a vizsgálat eredménye bizonyosságot nem szolgáltat, jóllehet azt a gazdálkodó pénzügyi kimutatásának kontextusában kell értelmezni: a gazdálkodó beszámolójára nézve nem ad bizonyosságot egy támogatás ellenőrzésével kapcsolatos jelentés.

A vonatkozó 4400-as, a megállapodás szerinti vizsgálatról szóló, és a támogatások ellenőrzésével kapcsolatban alkalmazandó standard részletesen meghatározza az ilyen típusú vizsgálatról kiadandó jelentés tartalmi elemeit.

A ténymegállapításokról szóló jelentésnek a következőket kell tartalmaznia:

- (a) a jelentés megnevezése
- (b) címzett (rendszerint az az ügyfél, aki megbízást adott a könyvvizsgálónak a megállapodás szerinti vizsgálat elvégzésére)
- (c) azon pénzügyi-számviteli vagy egyéb információk pontos meghatározása, amelyekre vonatkozóan a megállapodás szerinti vizsgálatot le kellett folytatni
- (d) nyilatkozat arról, hogy azt a vizsgálatot hajtották végre, amiben az megrendelővel megállapodtak
- (e) nyilatkozat arról, hogy a megbízást a megállapodás szerinti vizsgálatra vonatkozó Nemzetközi Kapcsolódó Szolgáltatásokra Vonatkozó Standarddal, vagy az érvényes nemzeti standardokkal vagy módszerekkel összhangban hajtották végre
- (f) ha az adott esetben aktuális, nyilatkozat arról, hogy a könyvvizsgáló a gazdálkodótól nem független
- (g) a megállapodás szerinti vizsgálat céljának megnevezése
- (h) az elvégzett meghatározott eljárások jegyzéke
- (i) a könyvvizsgáló ténymegállapításainak leírása, beleértve a megállapított hibák és kifogások megfelelően részletes kifejtését is
- (j) nyilatkozat arról, hogy a végrehajtott vizsgálat nem könyvvizsgálat vagy átvilágítás, és mint ilyen, semmilyen bizonyosságot nem szolgáltat
- (k) nyilatkozat arról, miszerint ha a könyvvizsgáló kiegészítő eljárásokat, könyvvizsgálatot vagy átvilágítást végzett volna, akkor más tények kerülhetek volna napvilágra, amelyekről jelentést tett volna
- (l) nyilatkozat arról, hogy a jelentés felhasználása azokra a felekre korlátozódik, akikkel a végrehajtandó feladatokról megállapodtak
- (m) szükség esetén nyilatkozat arról, hogy a jelentés csak a meghatározott elemekre, számlákra, tételekre vagy pénzügyi-számviteli és egyéb információkra vonatkozik, valamint hogy nem terjed ki a gazdálkodó pénzügyi kimutatásainak egészére
- (n) a jelentés keltezése
- (o) a könyvvizsgáló kamarai tagsági, illetve nyilvántartásba vételi számát kell feltüntetni
- (p) a könyvvizsgáló aláírása.

Másfelől, az egyes operatív programokhoz kapcsolódó általános útmutatók gyakran tartalmazznak könyvvizsgálói igazolás mintát. Áttekintve az alábbi mintát, abban megfelelő hivatkozás van a 4400-as, a könyvvizsgáló által alkalmazandó standardra, megteremtve a kapcsolatot a két forrás között. Szakmai szempontból azonban kívánatos a pályázat kiírója által megadott minta kiegészítése a megállapodás szerinti vizsgálatról szóló standardban foglaltakkal.

KÖNYVVIZSGÁLÓI JELENTÉS AZ XY KEDVEZMÉNYEZETT
XX TÁMOGATÁSÁNAK /PROJEKTJÉNEK ELLENŐRZÉSÉRŐL

A (Megbízó) Társaság (székhelye:, cgj.sz.: xx-xx-xxxxxx) **Munkatársai /Vezetése számára:**

Megbízásunkat a kettőnk közti megállapodás szerinti vizsgálattal kapcsolatos megbízásra vonatkozó 4400. témaszámú Nemzeti Könyvvizsgálati Standard alapján vállaltuk és végeztük el.

A vizsgálatot során figyelembe vett főbb jogszabályok, előírások:

- Közbeszerzési Törvény (2003. évi CXXIX.tv.)
- Számviteli Törvény (2000. évi C. tv.)
- ÁFA Törvény 1992. évi LXXIV. Tv.)³²
- *a lista bővítendő a konkrét vizsgálat függvényében a vonatkozó EU, ill. hazai jogszabályokkal*
- a pályázati kiírás és mellékletei

Az elvégzett eljárásokat az alábbiakban összegezzük:

A vizsgálat tárgyát képező pénzügyi elszámolás:

Támogatási szerződés száma.:

Projekt címe (megnevezése):

Kedvezményezett neve:

Kedvezményezett címe:

Kedvezményezett cégjegyzékszáma:

Pénzügyi elszámolás időszaka:

1. Megkaptuk és ellenőriztük a fenti támogatási szerződést és annak módosításait.
2. Megkaptuk és ellenőriztük a Kedvezményezett által készített előrehaladási jelentéseket.
3. Megkaptuk és ellenőriztük a Kedvezményezett által készített fenti pénzügyi elszámolást és az azokat alátámasztó dokumentumokat (lásd még 1. számú melléklet)

A vizsgálat módszere: dokumentum alapú tételes és helyszíni ellenőrzés

Ténymegállapításainkról az alábbi módon teszünk jelentést:

Teljes megfelelés esetén:

Az elszámolás csak a megkötött támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, támogatható, elszámolható költségeket tartalmazza. A beszámolási időszakban felmerült és kifizetett elszámolható költségek teljes összege

Korlátozó záradék³³ esetén:

Az elszámolás értékben a megkötött támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, támogatható, elszámolható költségeket tartalmazza. értékben, viszont nem elszámolható költségeket tartalmaz, ez utóbbi összeggel az elszámolás összegét csökkenteni kell. A beszámolási időszakban felmerült és kifizetett elszámolható költségek összege

³² Értelemszerűen a 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról.

³³ Az Egyértelműségi projekt eredményeként elfogadott standardok a „vélemény” kifejezést használják, azok a „záradék” fogalmát nem alkalmazzák. Ennek okán a támogatással kapcsolatban kiadott jelentésben is a „vélemény” szóhasználat alkalmazandó.

1. Az általános elszámolhatósági szabályokat betartották, beleértve a Támogatási Szerződésben és mellékleteiben foglalt szabályokat.
2. A projekt elszámolása/záró elszámolása és számviteli nyilvántartása (mind a bevételek, mind a kiadások tekintetében) hiteles, a projekthez kapcsolódó tételek számvitelileg elkülönítettek, megbízható és megfelelő háttér-dokumentációval alátámasztottak.
3. A személyi költségek, közvetlen költségek, rezsi és természetbeni hozzájárulás esetén a szükséges bizonyíték létezik munkaidő nyilvántartók és számlaösszesítők, illetve a számítási módszer és a költségszámítások révén.
4. A projekt végrehajtása során a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény hatálya alá tartozó beszerzések történtek/nem történtek, ezek esetében a szolgáltatásokat, beszerzéseket és beruházásokat a közbeszerzési szabályoknak megfelelően szerezték be. A nem Közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó beszerzéseknél a piaci áron való beszerzés megvalósult és dokumentált.
5. Az elszámolás/záró elszámolás teljes egészében és a valóságnak megfelelően tükrözi a projekt előrehaladását/megvalósulását. A helyszínen bizonyíték van arra, hogy a jelentésben/záró jelentésben szereplő tevékenységek folyamatban vannak, illetve megvalósultak.
6. A kedvezményezett a Közfoglalkoztatási szabályokat betartotta az információs tevékenységekre és publicitásra, az esélyegyenlőségre, a környezetvédelemre, a verseny és közbeszerzési szabályokra vonatkozóan.
7. A projekt a jóváhagyott pályázat és a Támogatási Szerződés előírásai szerint kezdődött el, és került megvalósításra, a kedvezményezett pontos tájékoztatást adott a projekt fizikai és pénzügyi megvalósításáról.

Mivel a fenti vizsgálat a Nemzeti Könyvvizsgálati Standard alapján nem minősül könyvvizsgálatnak vagy átvilágításnak, a Kedvezményezett pénzügyi kimutatásairól semmilyen bizonyosságot nem állapítottunk meg.

Ez a jelentés csak a fentiekben pontosan meghatározott pénzügyi elszámolásra vonatkozik, és nem terjed ki a Kedvezményezett egyik pénzügyi kimutatásának (éves beszámolójának) egészére sem, azt nem szabad más célra felhasználni.

Ezennel nyilatkozom, hogy teljesen független vagyok a projekt tevékenységeitől és a projekt pénzügyi lebonyolításától.

Mellékletek:

1. sz. melléklet:sz. Támogatási szerződés pénzügyi elszámolásának összesítő pénzügyi jelentése

helység, 200x.hó

Könyvvizsgáló (Cég)
MKVK Nyt. sz.

(költségvetési minősítéssel rendelkező) kv.
MKVK tagsági ig. sz.:

A különböző források a könyvvizsgálói munka támogatásokkal kapcsolatos „output”-ját nem egységesen nevezik. A 4400-as, a könyvvizsgáló számára meghatározó szakmai iránymutatás egyértelműen jelentésről ír, mint a megállapodás szerinti munka terméke, míg a Közreműködő Szervezetek, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség hivatkozásai, útmutatói gyakran könyvvizsgálói igazolás és jelentés fogalmakat egyaránt használnak e témakörben. Fontos hangsúlyozni, a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok értelmében, amely kötelezően betartandó a könyvvizsgálók számára, a támogatások ellenőrzéséhez *könyvvizsgálói jelentés* társul.

Fenti mintából látható, hogy alapvetően a könyvvizsgáló kétféle ténymegállapítást tehet:

- **ún. teljes megfelelés** esetén az elszámolás csak a megkötött támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, elszámolható költségeket tartalmazza, amelyek alátámasztásáról megbizonyosodott;
- **ún. korlátozott megfelelés** esetén a költségek egy része nem elszámolható költség, nem teljesíti az elszámolhatóság kritériumait.

Korlátozott megfelelés esetén például a kedvezményezett egyoldalúan eltért a támogatási szerződésben foglaltaktól, nem tartotta be az elszámolható költségek szabályait, vagy éppen nem volt megfelelő a dokumentációja.

Korábban már volt szó a vonatkozó könyvvizsgálati standard és a projektek kapcsán közzétett minták közötti különbségekről. Ehhez kapcsolódva szükséges megjegyezni, hogy a megállapodás szerinti vizsgálatról szóló jelentés nem tartalmaz könyvvizsgálói véleményt, csupán ténymegállapítást. Az imént bemutatott mintában szereplő korlátozott megfelelés (vélemény) fogalom semmiféle hasonlóságot nem mutat a gazdálkodó beszámolója kapcsán, véleményeltérés vagy bizonytalanság esetén kiadható korlátozott vélemény jelentéstípussal, az csupán a támogatások könyvvizsgálói ellenőrzésében, fentiek szerint értelmezhető fogalom.

A Könyvvizsgáló által kiállított Könyvvizsgálói jelentés a záró kifizetési igényléshez kapcsolódóan, a záró projekt előrehaladási jelentéssel és szükség esetén a jogerős használatba vételi engedéllyel együtt kerül benyújtásra a Közreműködő Szervezet, illetve Irányító Hatóság részére.

Igényként jelenhet meg a megbízói oldalon, hogy a támogatásokkal kapcsolatban kiadott jelentésen a könyvvizsgáló szerepeltesse a **szárazbélyegző** lenyomatát. E kérés teljesítésének természetesen nincs akadálya, azonban fontos hangsúlyozni, hogy a szárazbélyegző alkalmazása a vonatkozó kamarai szabályzat alapján nem kötelező a támogatásokról kiadott jelentések esetén sem.

2.4 Felelősségi kérdések a támogatások kapcsán

Jogi szempontból a támogatások ellenőrzésére kötött könyvvizsgálói szerződés **megbízási szerződésnek** minősül. A megbízott, azaz a könyvvizsgáló köteles a megbízó, azaz a kedvezményezett által rábízott ügyet ellátni. Az ügy tartalma annak vizsgálata, hogy az adott projekt pénzügyi elszámolása csak a megkötött támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, támogatható és elszámolható költségeket tartalmazza. Bár a vizsgálat ténymegállapításairól könyvvizsgálói jelentés készül, a szerződés lényegét a vizsgálati eljárások lefolytatása adja. A könyvvizsgáló felelőssége a könyvvizsgálat szerződés és szakmai szabályok szerinti lefolytatására korlátozódik, így nem terjed ki a megbízó jelentés alapján meghozott döntéseire. A megbízási szerződésben érdemes pontosan meghatározni, hogy a felek mikor tekintik teljesítettnek a szerződést, hiszen – ellenkező megállapodás hiányában – a megbízási díj a szerződés teljesítésekor jár a megbízottnak. A támogatások ellenőrzésére kötött könyvvizsgálói szerződés akkor tekinthető teljesítettnek, ha a könyvvizsgáló a megállapodás szerinti vizsgálatot lefolytatta, és az arról szóló jelentést átadta a megbízónak. Ha a szerződés további kötelezettségeket is megállapít a könyvvizsgáló számára, azok teljesülését is figyelembe kell venni a szerződés teljesítésének vizsgálatakor.

Felelősség a támogatások kapcsán

26

A feladat ellátására
vonatkozó megbízási
szerződés

A Megbízó utasítási
joga vs. a
könyvvizsgálói
szabályrendszer
betartása

Külső szakértő
igénybevétele

Szerződésszegés és
kártérítés

A kedvezményezett (megbízó) megbízással kapcsolatos **utasítási joga** sokkal erőteljesebben érvényesül a megállapodás szerinti vizsgálat lefolytatása során, mint az éves beszámoló könyvvizsgálatakor. A korábban megfogalmazottak alapján általában a megbízó határozza meg, hogy a támogatások ellenőrzése során milyen mélységű, milyen módszerű könyvvizsgálói ellenőrzésre van szükség, illetve milyen ellenőrzési eljárás megengedett. A könyvvizsgálónak (megbízottnak) természetesen követnie kell a rá vonatkozó szakmai előírásokat is, azaz a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokat. Amennyiben a kedvezményezett (megbízó) a szakmai szabályokkal ellentétes utasítást ad, a könyvvizsgálónak fel kell hívnia a figyelmét a könyvvizsgálóra vonatkozó szabályok kötelező jellegére.

A könyvvizsgáló a vizsgálat lefolytatása során személyesen köteles eljárni. A könyvvizsgáló igénybe veheti **más szakértők közreműködését** is, ehhez azonban a kedvezményezett (megbízó) hozzájárulása szükséges. A könyvvizsgáló a közreműködő szakértő munkájáért úgy felel, mintha az adott feladatot, vizsgálatot maga látta volna el. Ha a könyvvizsgáló által igénybe vett közreműködő személyt a kedvezményezett (megbízó) jelölte ki, a könyvvizsgáló e személy munkájáért akkor nem felelős, ha bizonyítja, hogy a közreműködő személy utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A könyvvizsgáló szerződéses felelőssége a megállapodás szerinti vizsgálat lefolytatása és annak ténymegállapításairól jelentés készítése. Ha a könyvvizsgáló a szerződésben foglalt kötelezettségeit nem vagy nem megfelelően teljesíti, az **szerződésszegésnek** minősül, amelyért a könyvvizsgáló felelősséggel tartozik. A szerződésszegésért való felelősséget nem lehet kizárni és korlátozni, kivéve, ha az ezzel járó hátrányt az ellenszolgáltatás megfelelő csökkentése vagy egyéb előny kiegyenlíti.

Előfordulhat, hogy a támogatott projekt elszámolásában maradnak nem támogatható és költségként el nem számolható tételek. Ilyenkor a könyvvizsgáló felelőssége a következők szerint alakul. Ha a vizsgálat teljes körű volt, azaz a könyvvizsgáló minden egyedi tételt ellenőrzött, akkor a szerződésszegésért való felelősség megállapítható, hiszen azt a legenyhébb fokú gondatlanság is megalapozza. Nagyobb valószínűséggel fordul elő azonban, hogy könyvvizsgáló a vizsgálat során mintavételezést alkalmaz. Ha a vizsgált mintába nem kerül bele a hibás tétel, nem állapítható meg a felelősség, feltéve, hogy a könyvvizsgáló a mintavételezés során a szerződés és a szakmai szabályok szerint járt el. Ha a vizsgált mintába hibás tétel kerül, amelyet a könyvvizsgáló az ellenőrzés során nem vesz észre, a szerződésszegésért való felelősség megállapítható.

Ha a könyvvizsgáló a szerződésszegéssel a megbízónak kárt okoz, köteles azt megtéríteni. A kártérítési felelősség alól a könyvvizsgáló akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, azaz megtartotta a szerződésben foglaltakat és a szakmai előírásokat. A megbízási szerződésben tilos olyan kikötés megfogalmazása, amely a szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozásért való felelősséget előre korlátozza vagy kizárja.

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara Alapszabálya kötelezővé teszi a természetes személy könyvvizsgálók és könyvvizsgáló társaságok számára, hogy **szakmai felelősségbiztosítással** rendelkezzenek. A felelősségbiztosítási szerződés alapján a könyvvizsgáló – a biztosítási szerződésben meghatározott mértékig – mentesül a tevékenységével okozott kár megtérítése alól. A biztosítónak a könyvvizsgáló szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása esetén is fizetnie kell a károsult ügyfélnek. A könyvvizsgáló szándékos károkozása, továbbá a súlyos gondatlanságnak biztosítási szerződésben megállapított eseteiben azonban a biztosító követelheti a könyvvizsgálótól a kifizetett biztosítási összeg megtérítését. Nincs erre mód, ha a könyvvizsgáló bizonyítja, hogy a károkozó magatartása nem volt jogellenes. Az Alapszabály 149. pontja alapján a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet nem szüneteltető kamarai tag könyvvizsgáló felelősségbiztosítási szerződésének érvényességét köteles könyvvizsgálói igazolványának visszavonásáig, illetve mindaddig fenntartani, amíg könyvvizsgálói tevékenysége alapján kártérítési kötelezettség terheli, illetve terhelheti. Az ügyfél kártérítési igénye általában 5 év alatt évül el. Ha az elévülési időn belül az ügyfél kártérítési pert indít, akkor a per jogerős lezárásáig a kártérítési felelősség megállapítható, azaz az Alapszabály 149. pontja alapján a felelősségbiztosítási szerződést a per jogerős lezárásáig fenn kell tartani.

3 Az uniós támogatások ellenőrzései kapcsán használt számvevőszéki mintavételezési módszer – pénzegység alapú mintavétel

A pénzegység alapú mintavétel (Monetary Unit Sampling – MUS) az uniós támogatások ellenőrzése kapcsán az Európai Számvevőszék által évtizedek óta használt, majd e téren az Állami Számvevőszék számára szakmai fórumokon is átadott mintavételezési eljárás. Könyvvizsgálói fejjelel gondolhatjuk, mennyiben érintheti ez egyáltalán a könyvvizsgáló szakmát? A MUS ez idáig egy kevésbé ismert eljárás volt, és a könyvvizsgálók számos egyéb technikával megoldották a mintavételezést.

A pénzegység alapú mintavétel aktualitását az adja a könyvvizsgálók számára, hogy a Magyar Könyvvizsgálói Kamara nemrégiben honlapján közzétette az IFAC által újrafogalmazott Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok magyar nyelvű fordítását, amelyben az 530-as számú foglalkozik a mintavételezési eljárásokkal. Új elemként ebben megjelenik nevesítve a pénzegység alapú mintavétel.

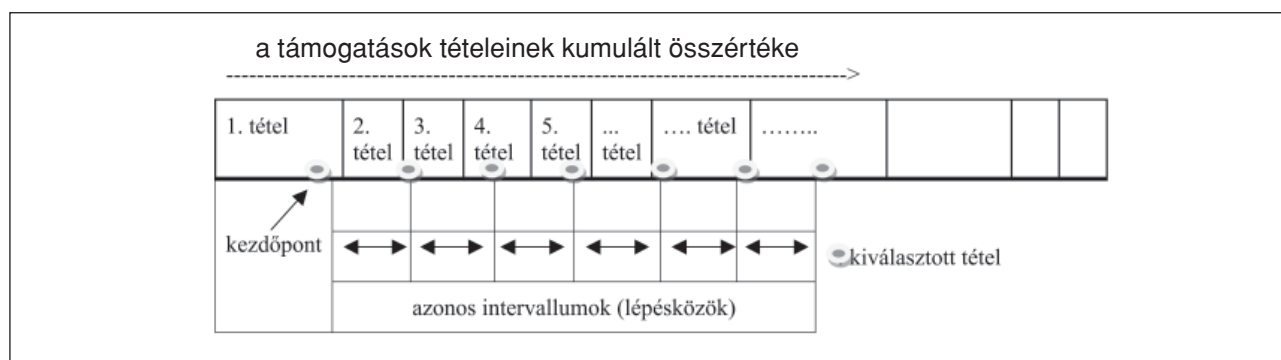
4. sz. ábra: Az újrafogalmazott ISA 530

	Korábbi ISA 530	Újrafogalmazott ISA 530 (Hatályos a 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakokra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára)
Standard neve	Könyvvizsgálati mintavételezési és egyéb szelektív vizsgálati eljárások	Könyvvizsgálati mintavételezés
Mintavételezési eljárások		
1.	Véletlen számsorok számítógépes generálása vagy véletlenszerű számtáblázatok alkalmazása.	
2.	Rendszerezett kiválasztás	
3.	Véletlenszerű kiválasztás meghatározott technika nélkül (újrafogalmazott ISA 530-ban Ötletszerű kiválasztás)	
4.	Blokkok kiválasztása	
5.	-----	pénzegység alapú mintavétel

A pénzegység alapú mintavétel az érték alapján súlyozott kiválasztás: a mintavételezési egységek a sokaságot (jelen esetben a teljes támogatást) alkotó egyes pénzegységek, vagyis az egyes költségek pénzbeli értéke. A pénzegység alapú mintavétel a rendszerezett kiválasztással együtt alkalmazható. Az eljárás során meghatározunk egy mintavételezési intervallumot, amely a sokaságban lévő mintavételezési egységek számának és a minta méretének hányadosa (Y/n), majd a tételek előre rögzített sorrendű kumulált sorozatából n alkalommal felmérjük az intervallumot. Ahová az intervallumok esnek, azokat a tételeket választjuk ki, tehát a könyvvizsgáló az adott pénzegységet tartalmazó mintát ellenőrzi. A standard iránymutatása szerint a kezdőpontot meg lehet határozni ötletszerűen is, azonban a minta nagyobb eséllyel véletlen, ha véletlen számsorok számítógépes generálása vagy véletlenszerű számtáblázatok alkalmazása segítségével határozzuk meg a kezdőpontot.

A pénzegység alapú mintavétel eredményeképpen pénzbeli összegekben kifejezett következtetések vonhatók le. Így statisztikai mintavétellel meghatározható, hogy egy adott sokaságban (támogatási összegben) mekkora a becsült hiba, amely például nem elszámolható költség valójában.

5. sz. ábra: A pénzegységalapú mintavétel

MEGBÍZÁSI SZERZŐDÉS³⁴

amely létrejött egyrészről a továbbiakban: Megbízó,
 másrészről a továbbiakban: Megbízott

között az alábbi tárgyban a következő feltételek szerint

1. Előzmények

.....

2. A szerződés tárgya:

A elnevezésű **projekt könyvvizsgálói feladatainak ellátása.**

A könyvvizsgáló feladata a támogatás felhasználásának könyvvizsgálói ellenőrzése.

A vizsgálat tárgyát képező pénzügyi elszámolás:

Projekt azonosító száma:

Projekt címe :

Kedvezményezett neve:

Kedvezményezett címe:

3. A szerződés tartalma

Megbízott a szerződés teljesítése során alábbi szabályrendszert alkalmazza:

- a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. év LXXV. törvény
- Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok, különös tekintettel a 4400. témaszámú, kapcsolódó szolgáltatásokra vonatkozó standardra
- a számvitelről szóló módosított 2000. évi C. törvény
- A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXIX. törvény
- Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény
- A könyvvizsgáló a Megbízó által biztosított információk alapján a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok alapján, valamint a Támogatási szerződéshez csatolt könyvvizsgálói igazolás figyelembevételével teljesíti a megbízást.

Mindezek alapján a könyvvizsgáló ellenőrzi:

- a pénzügyi lebonyolítás általános szabályainak betartását,
- a felmerülő költségek elszámolhatóságát
- a bankszámlaforgalom jogszerűségét és mértékét
- a kialakított számviteli rendet, biztosított-e az elkülönített pénzügyi nyilvántartás,
- a forrásle hívások jogszabályszerűségét,
- a számlák a jogszabályi előírásoknak történő megfelelését, a támogatás felhasználását a Támogatási szerződés, illetve a jogszabályi előírások tükrében.

³⁴ internetes forrás alapján

A pénzügyi-számviteli ellenőrzés keretében a könyvvizsgáló alábbi eljárásokat végzi el, és azokról jelentést bocsát ki:

- a Projekt könyvelésének, elszámolásainak hitelesítése,
- a könyvvizsgáló igazolása, hogy a projekt csak a támogatási szerződésben foglaltaknak megfelelő, támogatható, elszámolható költségeket tartalmazza, azok megfelelő háttér-dokumentációval alátámasztottak, és megbízható képet mutatnak a Projekt pénzeszközeinek felhasználásáról,
- a szállítói kötelezettségeknek a Megbízó által készített kimutatásaiban szereplő adatainak összehasonlítása a főkönyvi számlákon levő egyenleggel, a részletes szállítói nyilvántartások összehasonlítása az elkészített elszámolással,
- a szállítók visszaigazolásainak egyeztetése,

4. A szerződés teljesítése

A munkáért felelős személyek

A **Megbízó** részéről:

A **Megbízott** részéről:

A megbízás folyamán a felek kölcsönösen együttműködnek, mindkét fél bizalmasan kezeli a megbízás során tudomására jutott bármely információt. A könyvvizsgáló vállalja, hogy a megbízás folyamán a projektről szerzett bármely információt bizalmasan kezel a jelen szerződés megszűnése után is.

A könyvvizsgálói jelentést magyar nyelven kell elkészíteni.

5. A megbízó kötelezettségei és jogai

- felel számviteli nyilvántartásainak pontosságáért és teljes körűségéért, belső ellenőrzési rendszerének megbízhatóságáért,
- biztosítja, hogy a könyvvizsgálat részére folyamatosan és kellő időben a szükséges adatok és információk rendelkezésre álljanak,
- köteles minden olyan körülményről tájékoztatni a könyvvizsgálót, amely a beruházás megvalósítását, támogatás céljának elérését veszélyeztetné,
- nem korlátozza a könyvvizsgáló függetlenségét és nem fogalmaz meg olyan kikötéseket, amelyek a könyvvizsgálót a szerződésben foglaltakban korlátozhatja,
- nem kötelezheti a könyvvizsgálót külön adó szakértésre,
- teljességi nyilatkozatot ad arról, hogy a projekttel kapcsolatosan minden információt rendelkezésre bocsátott (..... számú melléklet),
- a könyvvizsgáló részére feladata ellátásához megfelelő munkakörülményt biztosít a vizsgálatok helyszínein.

A Pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (Pmt.) a Könyvvizsgáló számára azonosítási kötelezettséget írnak elő. A Megbízó vállalja, hogy nyilatkozatot bocsát a Könyvvizsgáló rendelkezésére a Pmt. rendelkezéseivel összhangban. Az azonosítás során felveendő adatokat a megbízó ügyfél a mellékelt adatlap kitöltésével és az adatokat tartalmazó okiratok bemutatásával, és/vagy ahhoz való hozzájárulás megadásával adja meg, hogy a rögzítendő adatokat tartalmazó okiratokról a könyvvizsgáló másolatot készítsen.

6. A megbízott kötelezettségei és jogai:

- a Megbízott kötelezettsége arról nyilatkozni, hogy a szerződés megkötésének nincs akadálya vagy jogi kizáró oka, köteles elfogadó nyilatkozatot adni a megbízás elfogadásáról a szerződés aláírásakor (..... számú melléklet),

- a megállapodás szerinti vizsgálat eredményéről a mellékelt minta szerinti jelentést kell elkészíteni példányban magyar nyelven (..... számú melléklet),
- köteles a Megbízót folyamatosan tájékoztatni azokról az észrevételeiről, amelyeket időközben feltár, és amelyek javíthatók.

7. Felelősség

A Megbízó felel számviteli nyilvántartásainak pontosságáért és teljes körűségéért, belső ellenőrzési rendszerének megbízhatóságáért. A szabálytalanságok megelőzésének és feltárásának felelőssége a Megbízó vezetését terheli.

A megállapodás szerinti könyvvizsgálói jelentésért a könyvvizsgáló felel.

Jelen szerződés keretében a Könyvvizsgáló ténymegállapításairól jelentést készít, amely nem minősül a beszámolóra vonatkozó könyvvizsgálatnak vagy átvilágításnak, és így semmilyen bizonyosságot nem ad a Megbízó beszámolójára vonatkozóan.

A könyvvizsgáló és a Megbízó a jelen szerződés teljesítésével összefüggésben okozott bármilyen szerződésszegésre vagy kárára a magyar Polgári Törvénykönyv 314. §-ának és 339. §-ának rendelkezései az irányadók.

8. A könyvvizsgálati díj és annak megfizetése

A könyvvizsgálati díj **Ft + Áfa**, amely díjat Megbízó a könyvvizsgálói jelentés átadásakor a Megbízott által kiállított számla alapján köteles kiegyenlíteni. A megbízási díjat a bankszámlára kell átutalni.

Felek kölcsönösen megállapodnak abban, hogy késedelmes fizetés esetén a Polgári Törvénykönyv 301/A.§ (2) bekezdésében meghatározott mértékű kamatot a Megbízó köteles megfizetni.

9. A szerződés felmondása

A Megbízó a szerződést bármikor azonnali hatállyal felmondhatja, köteles azonban helytállni a megbízott által már elvállalt kötelezettségekért.

A szerződést a Megbízott is bármikor felmondhatja. A Felek 30 napos felmondási időben állapodnak meg.

A Megbízó súlyos szerződésszegése esetén a felmondás azonnali hatályú is lehet.

10. Egyéb rendelkezések

A szerződésben nem szabályozott kérdésekben Felek a Ptk., valamint a könyvvizsgálatra vonatkozó jogszabályok rendelkezéseit veszik figyelembe.

Jogviták esetében Felek a békés rendezést tartják elsődleges feladatuknak. Amennyiben ez nem vezet eredményre, szerződő Felekilletékességét kötik ki.

A szerződés részét képezik alábbi mellékletek:

- sz. melléklet: A könyvvizsgáló elfogadó nyilatkozata
- sz. melléklet: Kedvezményezetti (teljességi) nyilatkozat minta
- sz. melléklet: Ajánlott forma a Könyvvizsgálói Jelentésre
- sz. melléklet: Ügyfélazonosítási adatlap

Felek a jelen szerződést, az abban szereplő feltételeket és összegeket, mint akaratukkal mindenben egyezőt átolvasás és értelmezés után elfogadták és aláírták.

Kelt.....

Megbízó

Megbízott

Felhasznált irodalom:

Az újrafogalmazott Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok, www.mkvk.hu

Az Unió támogatások könyvvizsgálói ellenőrzése című módszertani útmutató (2007), www.mkvk.hu

ERFA és ESZA elszámolható költségek, Általános útmutató, 2007–2013-as programozási időszak, www.nfu.hu

Lolbert Tamás: *Statisztikai eljárások alkalmazása az ellenőrzésben*, PhD értekezés, 2007

Welt 2000 Kft.: *Ellenőrzések az ÚMFT pályázati felhívásokhoz kapcsolódóan*, Számviteli Tanácsadó havilap, Complex Kiadó, 2010. január

Felhasznált főbb jogszabályok:

- az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény
- a strukturális alapok és a Kohéziós Alap általános szabályairól szóló 1083/2006. EK rendelet
- az irányítási és ellenőrzési rendszerekről és a pénzügyi korrekciókról szóló 1828/2006. EK rendelet
- 281/2006. Korm. rendelet az EU támogatások pénzügyi lebonyolítási, számviteli és ellenőrzési rendszeréről,
- 16/2006. MeHVM-PM együttes rendelet az EU támogatások felhasználásának általános eljárási rendjéről,
- 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről.

Hasznos honlapok:

www.nfu.hu
www.eca.europa.eu
www.pm.gov.hu
www.asz.hu
www.kehi.gov.hu

*Készítette: Minőségellenőrzési Bizottság részéről
Szabó Zsuzsanna és Munkácsi Márta*

**A pénzmosás és a terrorizmus
finanszírozása megelőzéséről
és megakadályozásáról szóló
2007. évi CXXXVI. törvényben foglalt
kötelezettségek gyakorlati
alkalmazásának ellenőrzése**

**Könyvvizsgálók kötelező továbbképzése
2010**

1 Bevezetés

1.1 Előzmények

„A bűnöző oldaláról nézve nincs értelme a bűncselekmények elkövetésének, ha az abból származó hasznot nem tudja felhasználni, melynek legegyszerűbb módja új bűncselekménybe fektetni, még bonyolultabb más, legális célokat megvalósítani a piszkos pénzzel.”

Mc. Clean

A téma aktualitását a PC-R-EV/Moneyval (Select Committee on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures), a FATF által is támogatott, az Európa Tanács által létrehozott regionális program ez évi esedékessége adta.

A program létrehozásának az volt az oka, hogy azoknak az országoknak, melyek nem voltak a FATF tagjai, vezesse a saját maguk által, illetve a kölcsönösen végzett felméréseket, kiértékeléseket a pénzmosás elleni intézkedések során. Így ez a szervezet végzi Magyarország ellenőrzését is.

A legfrissebb ellenőrzés 2010. tavaszán fejeződött be, eredményeinek nyilvánosságra hozatala ősszel várható.

A pénzmosás nemzetközileg elfogadott definícióját két ENSZ egyezmény adja: United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988 (Vienna Convention) és United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000 (Palermo Convention).

A fogalom az egyezmények alapján úgy értelmezhető, mint olyan cselekmény, amelynek során az elkövetők azt a látszatot keltik, mintha a bűncselekményből származó dolgok („eszközök”) törvényes eredetűek lennének. Ennek érdekében a bűnözők, illetve azok csoportjai igyekeznek elrejtetni, leplezni a vagyontárgyak vagy egyéb rendelkezésükre álló dolgok, eszközök valódi eredetét, sok esetben a pénzügyi közvetítő rendszer felhasználásával.

A **FATF** (Financial Action Task Force – az OECD mellett működő pénzmosás elleni akciócsoport) 1989-ben a pénzmosás elleni küzdelem érdekében jött létre a G7, azaz a hét legfejlettebb állam találkozásánál. Az FATF határozza meg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi küzdelem stratégiáját és főbb elemeit. Feladata a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni harc **nemzetközi standardjainak kialakítása**, tagállamai ilyen irányú jogalkotásának, **gyakorlatának, intézkedéseinek vizsgálata, értékelése** (az FATF által alkalmazott módszerek alapján), ezen intézkedések fejlesztésének, harmonizálásának elősegítése és a nemzetközi együttműködés erősítése.

A FATF a pénzmosás elleni küzdelem kapcsán **ajánlásokat (40)**, a terrorizmus finanszírozása elleni harc érdekében **speciális ajánlásokat (9)** fogad el, amelyek a bűnüldöző és igazságszolgáltatási rendszer mellett a pénzügyi rendszer, valamint egyes nem pénzügyi szolgáltatók körének működését is érintik. Az FATF az ajánlások és az ezek követésének vizsgálatára szolgáló módszertan alapján minden tagállamról meghatározott rendszerességgel jelentést készít. Az ország-vizsgálatot a plenáris ülésen vitatják meg a tagállamok képviselői, az értékelések eredményét nyilvánosságra hozzák. Jelenleg 34 tagja és két megfigyelője van.

Magyarország az OECD csatlakozáskor nem csatlakozott a FATF-hoz, csatlakozási kérelmét 2005 augusztusában nyújtotta be (pénzügyminiszter).

A **Moneyval** az Európa Tanács azon tagállamait tömöríti, amelyek nem tagjai az FATF-nek. A Moneyval (mint regionális FATF-szervezet) működésének célja az egyes tagállamok pénzmosással kapcsolatos jogalkotásának, gyakorlatának, intézkedéseinek vizsgálata, **értékelése** (az FATF által alkalmazott módszerek alapján,

Moneyval ajánlások), ezen intézkedések fejlesztésének, harmonizálásának, továbbá a nemzetközi együttműködés erősítése.

Magyarország tagja a Moneyval-nak. A Moneyval plenáris üléseit évente két-három alkalommal tartja, amelynek fő feladata a helyszíni vizsgálatok alapján elkészített átfogó ország-értékelések tervezeteinek, illetve a közben elért eredményekről szóló beszámoló, Progress Report megvitatása és elfogadása.

1.2 Mi a pénzmosás?

Mi a pénzmosás?

- **Az egyik legjövedelmezőbb és legnagyobb szabású üzlet a világon**
- **Az összes ország GDP-jének 2–5%-a, 590–1500 milliárd USD/év**
(Forrás: IMF/Patrick Moulette, 2000)

A pénzmosás célja **nem profit realizálása**, hanem a **pénz illegális eredetén elfedése**.
A részmozzanatok alkotó egyes műveletek szinte mindig legálisak, **csak a művelet egésze illegális – a szándék miatt**.

A Patrick Moulette-től származó idézet hatalmas összeget jelöl meg a pénzmosás volumeneként. A hatalmas összeg még elképesztőbb, ha figyelembe vesszük, hogy a cikk ahonnan az idézet származik 2000-ben jelent meg, 10 évvel ezelőtt! Semmilyen jel nem utal arra, hogy a pénzmosás volumene csökkent volna, sőt, John Walker a Globális pénzmosási áramlatok modellezéséről szóló munkájában már évi 2.850 milliárd dollárra becsüli.

A pénzmosás, mint bűncselekmény az 1970-es években került a kriminológusok látóterébe. Ekkor vált ugyanis világossá, hogy a kábítószer-bűnözés világméretűvé alakulása folytán a nemzeti államok egyéni fellépései már nem elég hatékonyak. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a pénzmosás korábban ne létezett volna, hiszen egyidősnek mondhatjuk a szervezett bűnözéssel.

A kábítószer-kereskedők, csalók, csempészek, emberrablók, fegyverkereskedők, terroristák, zsarolók, adócsalók „éltető eleméről” azt tartja a legenda, hogy Al Capone találta ki a kifejezést, aki Chicago-szerte működtetett pénzbedobós önkiszolgáló mosodák segítségével álcázta szerencsejátékokból, prostitúcióból, illetve a szesztilalmi törvény megsértéséből származó jövedelmét. A történet kétség kívül akár igaz is lehetne, valójában azonban azért hívjuk pénzmosásnak a továbbiakban kifejtésre kerülő tevékenységet, mert ez a kifejezés tökéletesen leírja azt, ami történik vagyis, hogy a „piszkos pénz” számos ügyleten átforgatva, azaz mosva legális, vagyis tiszta pénzként került újra elő.

1.3 A pénzmosás hatásmechanizmusa

A pénzmosás hatásmechanizmusa?

- Az illegális jövedelem biztonságos felhasználása költségekkel jár – **igény a pénzmosásra**
- Megjelenése a legális gazdasági szférában – hatása **életszínvonal romlás vagy adócsalás**
- Felhasználható a versenytársak ellen is – „**ragadozó árképzés**”
- **Beépülés** a pénzügyi intézményekbe, a politikába, az erkölcsökbe

Elérhető cél: a kezelhető mértékre való redukálás

A bűncselekménnyel szerzett pénz felhasználása megnöveli a lelepleződés kockázatát. Ezt a kockázatot csökkenti a sikeres pénzmosás művelete, amely az egyébként inaktív tőkét valóságos, tényleges vásárlóerővé alakítja át.

Makrogazdasági szempontból megvan az a veszély is, hogy ha az illegális forrásból származó jövedelem mértéke jelentőssé válik, felboríthatja a legális gazdasági szféra egyensúlyát: alacsonyabb áron kínálják megvételre a termékeiket, szolgáltatásaikat, vevőként pedig magasabb áron is megéri nekik vásárolni. Így a legális szféra szereplőinek csökken a bevétele, a realizált jövedelme, amelyen gyakran adócsalással próbálnak változtatni.

A versenyjog nem tudja kezelni azokat a szereplőket a piacon, akik valójában nem profitorientált tevékenységet folytatnak, és az is megtörténhet, hogy a jelentős mennyiségű, dömpingáron értékesített termék megváltoztatja a piac felosztását, a tevékenység már legálisan is nyereségtermelővé válik.

A pénzügyi szektorba való befektetések révén a szervezett bűnözés befolyást szerezhethet jelentős gazdasági szektorok felett, tért nyerhet a megvesztegetés, romlanak a közérkölcsök, gyengül a szociális háló, és végső soron a demokratikus intézményrendszer is. Mennyiségét tekintve elérheti azt a szintet, amikor már képes befolyást gyakorolni az egyes országok nemzetgazdaságára.

Reális célként nem tűzhető ki a pénzmosási tevékenység teljes megszüntetése, mivel a várható jelentős költségek mellett a pénzügyi műveletek túlzott megszigorítása hátrányként jelentkezne a legális gazdaság számára is, így a költség/haszon elv alkalmazása határozza meg a megteendő intézkedések volumenét.

2 A pénzmosási folyamat

2.1 A pénzmosási folyamat közös elemei

A pénzmosási folyamat közös elemei

- Célja a pénz valódi eredetének és tulajdonának elfedése;
- A pénz formája megváltozik;
- Törekednek az eljárás nyomainak eltüntetésére;
- Valaki folyamatosan szemmel tartja a folyamatot.

Vannak olyan bűncselekmények, amelyek vagy egy egyszeri alkalommal juttatják kimagasló jövedelemhez az elkövetőket, vagy rendszeresen ismétlődnek, és így halmozódik fel az illegális eredetű pénz – mindkét esetben tipikusan készpénz formájában.

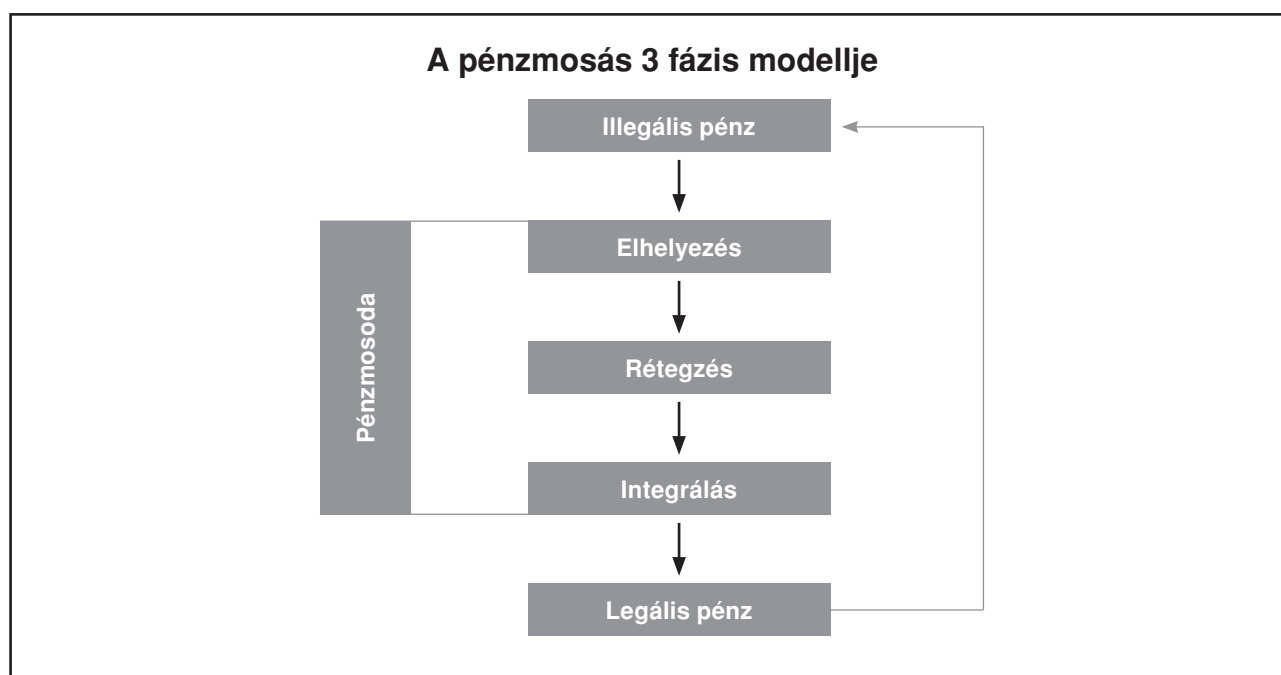
A bűncselekmények közül leggyakoribb a kábítószer-kereskedelemből származó készpénzes bevétel, amelynek sajátossága, hogy nagy mennyiségben halmozódik fel kis címletű bankjegy. A papírpénz tartási költségei az átlagosnál magasabbak, likviditása kisebb, mint más vagyonelemeké, ráadásul a hosszú tartási periódus alatt sérülhet is. Ezért át kell konvertálni más eszközökre – vagy tisztára kell mosni.

A folyamat sokféleképpen elképzelhető, 4 közös elem azonban minden pénzmosási folyamatban megtalálható:

1. Célja a pénz valódi eredetének és tulajdonosának elfedése;
2. A pénz formája megváltozik;
3. Törekednek az eljárás nyomainak eltüntetésére;
4. Valaki folyamatosan szemmel tartja a folyamatot.

Tetten érhető a folyamat a gazdasági tevékenység során megvalósított pénzmosás esetében is, amikor a pénzmosás nem más, mint az adócsalás komplementer művelete. Az adócsalást általában úgy szokták elkövetni, hogy a bevétel egy részét eltitkolják, vagy a költségeket nagyobbaknak tüntetik fel a valóságosnál. A komplementer jellegű pénzmosás itt a költségeknek a valóságnál kisebb, a bevételnek pedig nagyobb értékben való feltüntetésével valósul meg.

2.2 A pénzmosás szakaszai

A legelterjedtebb az Egyesült Államokból származó 3 fázis modell, amely a pénzmosást három szakaszra osztja. A folyamat azonban nem szükségszerűen járja be mindhárom fázist.

Elhelyezés

- **Cél:** hogy az összegyűlt jelentős mennyiségű készpénz bejuttatása a pénzügyi rendszerbe.
- **Módszer:** Jellemzően büntetlen előéletű **közvetítők** felhasználásával, az azonosítási kötelezettség alsó határa alatti összegekben pénzt helyeznek el egy vagy több számlán. A befizett pénzt **egy meghatározott összeg elérése után átutalják**. *(Az elhelyezés megkönnyítésére a piszkos pénzt gyakran nagy készpénzgyorfalú helyek bevételei közé elegyítik, pl.: mosoda.)*
- **Tettenérés:**
 - Gyakran került sor hamis dokumentumok használatára (a közvetítő személyét változtatják)
 - A pénz ebben a szakaszban fedezhető fel a legkönnyebben, ez a pénzmosás legkényesebb rész.

Első szakasz az elhelyezés és szeparálás, amikor a készpénz elválik az alaphűncselekménytől, pénzügyi szervezetekhez kerül. A bűnözők gyakran alkalmaznak ismeretlen, büntetlen előéletű, gyanútlan személyeket arra, hogy azok kis tételekben fizessék be a bűncselekménnyel szerzett pénzt a bankokba és ezért a közreműködőt jól megfizetik.

Gyakran alkalmazott módszer a bűncselekménnyel külföldön szerzett pénzt, vagyoni értéket úgy átjuttatni a határon (elektronikus átutalással vagy fizikailag) mintha az törvényes, szabályos üzleti tevékenység, rendes gazdálkodás körében keletkezett bevétel lenne (vegyítés, fedő vállalkozások).

Rétegzés

- **Cél:** az illegális jövedelem **elváljon eredeti forrásától** (jövedelem megszerzője és az illegális pénz között ne lehessen kapcsolatot találni)
- **Jellemzői:** többszörösen összetett fiktív tranzakciókat hoznak létre off-shore és fantom társaságok között (egymást keresztező, fedő műveletek)
- **Felderítése nehéz:** több országon keresztül kell a nyomkat követni, ahol minden alkalommal engedélyek tucatjait kell beszereni a nyomozáshoz.
- **Időbe telik:** a pénzmosás nyomati teljes körűen el lehet tüntetni.

Második szakasz: a rétegzés, bújtatás.

Ebben a szakaszban az illegális jövedelmeket elválasztják a forrástól, a bevételeket elrejtik úgy, hogy a jövedelem megszerzője, valamint a bűncselekményből származó pénz közötti kapcsolatot ne lehessen felderíteni.

A pénz eredete követhetlenné válik keresztező és fedő műveletek, vásárlások, elektronikus átutalások, többszöri átutalás révén, és jogcímeket teremtve nemzetközi off-shore társaságok, pénzügyi szervezetek igénybevételével hamis, fiktív számlák, szerződések, nemzetközi kereskedelmi okmányok felhasználásával.

Integrálás

- **Utolsó fázis:** a pénz eredete már szinte kideríthetetlen, a pénzmosó törvényes jövedelemként tüntetheti fel vagyonát, a teljes biztonság érdekében **még adót is fizet utána!**
- Eredetéhez már kétség sem férhet, ezért a megtisztított pénzt gond nélkül **vissza lehet juttatni a gazdaságba**, és legális üzletekbe fektetni.

Harmadik szakasz: integrálás, legalizálás.

Ebben a fázisban a bűncselekményből származó vagyont visszajuttatják a gazdaságba legális üzleti forrásból származónak feltüntetve azt, amely így elismert pénzügyi szervezetektől induló és odaérkező vagyonként tűnik fel.

A bűncselekményből származó vagyont beillesztik egy legálisan alapított vállalkozásba, ott bevételként tüntetik fel, mind a bevételi, mind a kiadási könyvelési adatokat meghamisítják, fiktív számlákkal fedezik a „mosott” pénzt.

2.3 Pénzmosási technikák

Bár a pénzmosás bűncselekménye számos módon megvalósulhat, mégis akadnak olyan tipikus tevékenységek és technikák, amelyek már beváltak, nehezen nyomon követhetők, melyekből néhányat szeretnénk ismertetni. A bűnözők persze egy lépéssel mindig a bűnüldözők előtt járnak, a legújabb módszerek, trendek ezért nem is szerepelhetnek listánkban.

Az évek során a büntettek bonyolultabbak és kifinomultabbak lettek, például megfigyelhető, hogy a banki részbe több biztonsági elemet építenek be, a számítástechnika, az internet terjedésével megjelennek új módszerek.

Pénzmosási technikák 1.

1. Készpénzforgalomban történő pénzmosás;
2. Adó túlfizetése;
3. Élet- és vagyonbiztosítások;
4. Garantált kölcsönök – „holland szendvics”;
5. Fiktív külkereskedelmi ügylet;
6. Fiktív külkereskedelmi ügylet akkreditív felhasználásával;
7. Radikális túlszámlázás;
8. Árumozgással nem járó külkereskedelmi ügyletek;
9. Ékszerek vásárlása.

Pénzmosási technikák 2.

10. Szerencsejátékokban való részvétel;
11. Fedővállalkozások és fantomcégek;
12. Pártok, egyházak;
13. Apport alul/felül számlázása;
14. Hamos választottbíráskodás;
15. Részvénytranzakciók;
16. Deviza tranzakciók;
17. Pénzintézetek megszerzése.

A pénzmosási technikák részletező leírása az oktatási blokk függelékében található.

2.4 A pénzmosás büntetőjogi fogalma

Pénzmosás a büntetőjogban

Fogalma: eltér a közigazgatási fogalmaktól, **bármely részmozzanat pénzmosásnak minősül**

Pénzmosás a magyar büntetőjogban:

- **Bejelentési kötelezettség elmulasztása**
- **Klasszikus pénzmosás**
alaptípusai:
 - dinamikus pénzmosás,
 - statikus pénzmosás,
 - saját pénz mosása,
 - gondatlan pénzmosás.

Büntetőjogi értelemben a közigazgatási fogalom bármely mozzanata pénzmosásnak minősül, azaz, nem kell bizonyítania a hatóságnak, hogy a teljes folyamat megtörtént, elég egy átutalás, egy gazdasági esemény.

Dinamikus pénzmosás: A más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetéséből származó dolog eredetleplezési céllal történő átalakítása, átruházása, gazdasági tevékenység gyakorlása során történő felhasználása, a dolgon fennálló jog (vagy e jogban bekövetkezett változás), illetve a dolog felhasználási helyének eltitkolása, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése vagy pénzügyi szolgáltatás igénybe vétele.

Statikus pénzmosás: A más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolog megszerzése saját célra vagy harmadik személynek, megőrzése, kezelése, használata vagy felhasználása, azon vagy az ellenértékén más anyagi javak megszerzése, ha a dolog eredetét az elkövető az elkövetés időpontjában ismerte.

Saját pénz mosása: szabadságvesztéssel büntetendő, saját előcselekményből származó dolog ezen eredetének leplezése céljából gazdasági tevékenység során felhasználása, a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, vagy pénzügyi szolgáltatás igénybe vétele.

Gondatlan pénzmosás: gondatlanságból a szabadságvesztéssel büntetendő előcselekmény elkövetéséből származó dolog gazdasági tevékenység során felhasználása, a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, vagy pénzügyi szolgáltatás igénybe vétele.

3 A Pmt. kérdőív kérdéseinek egységes értelmezése

3.1 Korábbi vizsgálatok gyakorlata, tapasztalatai

Már a 2009. évi minőségellenőrzési vizsgálatok során is **külön eljárásban** valósult meg a **cégszintű minőségellenőrzési vizsgálat „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésének és megakadályozásának a kamarai ellenőrzésére” elnevezésű módszertani kérdőív** (MMK 8. sz. melléklet) alapján, amelyből a titoktartási kötelezettség betartása érdekében törlésre került az év során történt, esetleges bejelentésre vonatkozó kérdés.

A **cégszintű vizsgálat** arra vonatkozik, hogy a vizsgálat eredménye nem az ellenőrzött könyvvizsgáló ellenőrzésre kiválasztott megbízásai során végzett munkáját minősíti, hanem annak a jogviszonyának az eljárásait és azok végrehajtását értékeli, amelynek szabályai szerint a könyvvizsgálato(ka)t végezte. A minőségellenőrzés során ezért nemcsak a kiválasztott ügyféldosszié(k) múltja vonatkozó tartalmát tekinti meg a minőségellenőr, hanem információkat kell szereznie a vizsgálat időpontjában fennálló aktuális helyzetről is.

Előzmények

Korábbi évek vizsgálatai: cégszintű ellenőrzés a
Minőségellenőrzési Eljárási Szabályzat alapján

- Kérdőív: MMK 8. sz. melléklet – 2008-ban még 8 kérdés, 2009-től kimaradt az esetleges bejelentésre vonatkozó 7. kérdés (sérti a Pmt. Tv. 27. §. (1) előírását)
- 2009. évi tapasztalatok: *a kamara mintaszabályzata alapján a saját szabályzat általában elkészült, de mivel a korábbi évek könyvvizsgálati szoftverei nem tartalmataknak ajánlásokat a Pmt. tv. által előírt ellenőrzések gyakorlati megvalósítására, a megállapítások jelentős része ezzel kapcsolatos.*

A vizsgálati tapasztalatok összegzése során a feltárt hibák, hiányosságok jelentős része már nem a saját szabályzat hiányosságaira, inkább az azokban foglalt ellenőrzési kötelezettségek elmulasztására, vagy nem kellő mélységű végrehajtására utalt. Hiányolták az ellenőrzött könyvvizsgálók az alkalmazott szoftverek e területen nyújtandó segítségét, ezért az oktatási blokk függelékében ajánlásként csatoltunk néhány mintadokumentumot.

3.2 A 2010. évi vizsgálatoknál alkalmazandó új szabályzat

Új szabályzat a Pmt. tv. előírásai betartásának minőségellenőrzéséről

Elfogadva: 2010. május 15.

Hatályba lép: 2010. június 1.

Felépítése:

- I. Általános rendelkezések
- II. Az ellenőrzés általános szabályai
- III. Záró rendelkezések

Mellékletei:

1. sz. Értesítő levél – pénzmosási ellenőrzés
2. sz. **Kérdőív**
3. sz. Megbízólevél – pénzmosási ellenőrzés
- 4/a. sz. Határozat – hatósági ellenőrzés megszüntetése

A korábbi évek során a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos vizsgálatok lebonyolításának rendjét is a Minőségellenőrzési Eljárási Szabályzat tartalmazta.

Eleget téve a részletesebb szabályozás, valamint a törvényi előírásoknak jobban megfelelő értékelés követelményének, külön, **új szabályzat készült a Pmt. tv. rendelkezései betartásának ellenőrzéséhez.**

Ennek 2. sz. mellékletében kapott helyet az eddig MMK 8. sz. mellékleteként ismert kérdőív is –, a 2009. évhez viszonyítva változatlan tartalommal.

A szabályzat további mellékletei tartalmazzák a hatósági eljárás követelményeinek megfelelő külön értesítő levél, megbízólevél, és a vizsgálat eredményét követően megküldött határozat mintáit is.

A 2010. évben sorra kerülő minőségellenőrzések során alkalmazott új szabályzat letölthető Kamara honlapjáról, a *Szabályzatok – Ügyrendi szabályzat – Pénzmosás elleni tevékenység kamarai ellenőrzése* útvonalon.

A Pmt. tv. által előírt könyvvizsgálói szabályzatalkotási (átdolgozási) kötelezettségek

- Mintaszabályzat a könyvvizsgálóknak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény előírásai alapján
- Bejelentési kötelezettség
- Azonosítási kötelezettség
- A 2. sz. kérdőív a Pmt. tv. előírásainak való megfelelésről

Azon kamarai tag könyvvizsgálók, akik kizárólag valamely könyvvizsgáló cégben végeznek jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet, nem kötelesek önálló szabályzatot alkotni.

A belső szabályzat elkészítésének, a szolgáltató belső szabályzatának kidolgozására vonatkozó kötelezettsége eljárási részletszabályait a kamarának a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésére és megakadályozására szolgáló könyvvizsgálói tevékenység kamarai ellenőrzéséről szóló szabályzata tartalmazza.

Ennek alapján azok a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet **önállóan** végző kamarai tag könyvvizsgálók, valamint **könyvvizsgáló cégek** (a továbbiakban együtt: szolgáltatók), akik ezen tevékenységüket már 2007. december 15-e előtt megkezdték, kötelesek voltak 2008. március 13-ig átdolgozni a már meglévő, pénzmosás elleni belső szabályzatukat.

A tevékenységüket 2007. december 14. után kezdőknek pedig 90 napon belül kellett kidolgozniuk, és a kamara területi szervezetének elnökségéhez jóváhagyásra benyújtani saját első, új belső szabályzatukat.

A szabályzatnak aktuális és megfelelő, kinyomtatott, aláírt és hatályba léptetett formában kell rendelkezésre állnia.

3.3 A Pmt. tv. előírásai ellenőrzésének kérdőíve

1. kérdés: szabályzat megfelelősége

1. *A könyvvizsgáló/cég a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló szabályzata megfelel-e a jogszabályi előírásoknak? (Hivatkozás: 35/2007. (XII. 29.) PM rendelet, a Kamara által kiadott mintaszabályzat)*
 - **Értelmezés:** A könyvvizsgálónak meg kell ismernie és el kell készítenie a fenti PM rendelet előírásainak megfelelő szabályzatot.
 - **Értékelés:** Ha a könyvvizsgáló rendelkezik olyan (érvényesen) hatályba léptetett szabállyal, amely:
 - vagy megegyezik a Kamara által kiadott mintaszabállyal,
 - vagy tartalmazza a 35/2007. (XII. 29.) PM rendeletben a szolgáltatók által elkészítendő belső szabályzat kötelező tartalmi elemeit,a válasz **IGEN**. Amennyiben a könyvvizsgáló nem rendelkezik ilyen szabállyal, vagy az jelentős eltérést tartalmaz a törvényi előírásoktól, a válasz **NEM**.

A belső szabályzatnak a 35/2007. (XII.29.) PM rendeleten alapuló, kötelező tartalmi elemei a következők:

1. a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adatok, tények, körülmények megállapításakor figyelembe veendő szempontok;
2. az ügyfél azonosításának, a személyazonosság igazoló ellenőrzésének, a tényleges tulajdonos azonosításának, az üzleti kapcsolat célját és tervezett jellegét feltáró tevékenységnek, illetve az üzleti kapcsolat folyamatos figyelemmel kísérésének (a továbbiakban együtt: ügyfél-átvilágítás) belső eljárási rendje;
3. az egyszerűsített és a fokozott ügyfél-átvilágítás belső eljárási rendje;
4. azon szolgáltatóknál, amelyek élni kívánnak a Pmt. 18. §-ában foglalt jogosultsággal, a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések eredményei elfogadásának belső eljárási rendje;
5. a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak történő bejelentés belső eljárási rendje és formája, továbbá a Pmt. 23. § (1) bekezdésének a)-b) pontjában meghatározott adatokat tartalmazó formanyomtatvány;
6. a Pmt. 23. § (2) bekezdésében meghatározott kijelölt személy neve, beosztása, elérhetősége;

7. az ügyfél-átvilágítás, illetőleg a bejelentés kapcsán keletkezett adatok kezelésére, megőrzésére, védelmére, illetve az érintett alkalmazottak védelmére vonatkozó belső előírások;
8. az alkalmazottak képzésére, a Pmt. 32. § (3) bekezdésében az alkalmazottak számára előírt speciális képzési programok szervezésére vonatkozó előírások;
9. az ügyfelekkel kapcsolatba kerülő alkalmazottak részére az ügyfél-átvilágítás során alkalmazandó eljárási, magatartási normák;
10. az ügyfél-átvilágítást, a bejelentés teljesítését és a nyilvántartás vezetését elősegítő belső ellenőrző és információs rendszer ismertetése;

2. kérdés: szerződés, azonosítás megfelelősége (1)

2. *Tartalmazza-e a könyvvizsgálatra vonatkozó szerződés a Pmt. 7.–12. §-ai által előírt ügyfél-átvilágítási kötelezettségekre vonatkozó utalásokat, valamint rendelkezésre állnak-e a megbízó ügyfél, annak képviselője és a tényleges tulajdonos azonosítására szolgáló adatlapok?*
 - **Értelmezés:** A könyvvizsgálónak az ügyféllel kötött szerződésben, vagy annak módosításában szerepeltetni kell a fenti utalásokat, illetve az ügyfél azonosítását a belső szabályzatában foglaltak szerint el kell végezni.
 - **Értékelés:** Ha a minőségellenőrzésre kiválasztott dossziék szerződéseit tartalmazzák a fenti utalást, és rendelkezésre állnak a megfelelően kitöltött, aláírt azonosítási adatlapok, a válasz IGEN, hiányosság esetén NEM.

A könyvvizsgáló köteles minden könyvvizsgálati megbízásáról írásbeli szerződést kötni, és a szerződés megkötésekor az ügyfél azonosítását a belső szabályzatában foglaltak szerint elvégezni.

Az átdolgozott szabályzat hatálybalépésekor a már érvényes, korábban kötött szerződések esetében az ügyfél azonosítását (az azonosítás Pmt. és a belső szabályzat alapján történő esetleges kiegészítését) a fennálló szerződés teljesítése során történő első személyes találkozáskor el kellett végezni.

A könyvvizsgálatra vonatkozó szerződés(ek) minőségellenőrzését elsődlegesen a megbízások ellenőrzésére kiválasztott ügyféldossziék alapján kell elvégezni. Az esetleg évekkel korábbi keltezésű megbízási szerződés(ek)hez kapcsolódhatnak a törvényi előírások változásainak megfelelő szerződésmódosítások, a régi ügyfél azonosító adatlapok mellett meg kell győződni az újak megfelelő kitöltéséről is.

A könyvvizsgáló köteles az ügyfelet, továbbá a képviselőt azonosítani, és személyazonosságának igazoló ellenőrzését elvégezni. Az azonosítás során mindig be kell mutatni a belső szabályzat szerinti okiratot (eredeti, vagy hiteles másolat). Az adatok rögzítésére jellemzően az alábbi módokon kerülhet sor:

- Adatbázisokból (internetes, vagy nyilvános, elektronikus adathordozókról) történő kinyomtatással (szervezetek esetén a szolgáltató által lekért, 30 napnál nem régebben frissített, vagy on-line cégjegyzék-adatok okiratként felhasználhatók)
- Külön adatlap kitöltésével (Mintaszabályzat, 1. sz. melléklet)
- Szerződésben
- Okmányok fénymásolásával (csak az ügyfél beleegyezése esetén lehetséges)
- Elektronikus adatbázisban való rögzítéssel.

Azonosítás során – az ügyfél beleegyezésével – egyéb adatok is felvehetők. Igazolványok másolását csak akkor lehet elvégezni, ha ehhez az igazolvány tulajdonosa hozzájárul. A Pmt. kifejezetten előírja a felvett adatok rögzítését. Ez a rögzítés történhet tehát bármilyen dokumentálható módon.

Az üzleti kapcsolatra vonatkozó és ahhoz kapcsolódó legfontosabb adatok rögzítése elsősorban a szerződés fénymásolásával történhet. Kivételes esetben annak legfontosabb adatokat tartalmazó kivonata is megfelel.

2. kérdés: szerződés, azonosítás megfelelése (2)

Gyakori hiányosságok:

- régi a szerződés, nincs módosítás
- régi az adatlap
- nincs aláírva
- képviselő és/vagy tényleges tulajdonos azonosítása nem megfelelő
- a felvett adatok köre, azok rögzítési módja.

Értelmezési kérdésként merült fel, hogy az azonosítási eljárás során mikor szükséges a tényleges tulajdonos azonosítása. Ezzel kapcsolatban állásfoglalás kérésére került sor a Pénzügyminisztériumtól, amely szerint a Pmt. 8. § (1) bekezdése alapján az ügyfél-átvilágítás kötelező eseteiben az **ügyfél** – természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet egyaránt – **köteles a szolgáltató** (könyvvizsgáló) **részére írásbeli nyilatkozatot tenni arra vonatkozóan, hogy a saját, vagy a tényleges tulajdonos nevében, illetőleg érdekében jár-e el.** A nyilatkozatban foglaltakért az ügyfél felel, a nyilatkoztatás a szolgáltató (könyvvizsgáló) kötelezettsége.

Vagyis nem a tényleges tulajdonos létezéséről kell nyilatkoztatni a képviselőt, hanem arról, hogy kinek a nevében jár el. A könyvvizsgálónak el kell fogadnia a nyilatkozat tartalmát, nem kell ellenőrzési eljárást végrehajtania annak valóságtartalmát illetően.

Viszont a hivatkozott PM állásfoglalás értelmében, amennyiben a tényleges tulajdonos személyazonosságával kapcsolatban kétség merül fel, a könyvvizsgáló köteles intézkedéseket tenni a tényleges tulajdonos személyazonosságára vonatkozó adat jogszabály alapján e célra rendelkezésére álló vagy nyilvánosan hozzáférhető nyilvántartásban történő ellenőrzése érdekében.

3. kérdés: kijelölt személy bejelentése (1)

3. *Megtörtént-e azon személy kijelölése, valamint bejelentése, akinek feladata a bejelentések továbbítása a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére és a kijelölés megfelel-e az előírásoknak?*
- **Értelmezés:** Pmt. tv. alapján kötelező legalább egy, a bejelentések továbbításával megbízott személy kijelölése
 - **Értékelés:** ha a könyvvizsgáló rendelkezik a kijelölt személy bejelentéséről valamennyi adatára vonatkozóan szabályosan kitöltött, aláírt bejelentő lappal, illetve annak másolatával, a válasz IGEN: Ha a bejelentés megtörténtéről semmilyen dokumentum nem áll rendelkezésre, a válasz NEM.

A Pmt. törvény kötelezően előírja a szolgáltató számára, hogy kijelöljön egy olyan személyt – lehetőség szerint a szolgáltató vezetőjét, vagy vezető beosztású alkalmazottját, akár önmagát – akinek feladata elsődlegesen a bejelentések továbbítása a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére.

Ha ez indokolt, a kijelölt személynek (a szervezet jellegéhez igazodóan) egy, vagy több helyettese is kijelölhető.

Ezen személyek beosztásáról, elérhetőségéről, valamint ezekben bekövetkezett változásokról – kivéve, amikor a kijelölt személy maga az önállóan tevékenykedő könyvvizsgáló - a szolgáltató szervezet öt munkanapon belül tájékoztatást küld a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére.

A kijelölt személy feladatai közé tartozhat még az alkalmazottak képzésének megszervezése és a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni jogszabályokban megfogalmazott egyéb kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése. A bejelentési kötelezettség belső eljárási rendjében a kijelölt személy, vagy annak helyettese a szolgáltató szervezet alkalmazottja számára a munkaidő alatt állandóan rendelkezésre áll és a bejelentést továbbítja a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak.

3. kérdés: kijelölt személy bejelentése (2)

Gyakori hiányosságok:

- személy, helyettes kijelölésének helytelen értelmezése
- a bejelentés címzettjének és időpontjának hibája
- a bejelentés megtörténtének igazolása (elegendő-e a bejelentés fénymásolata).

A kijelölt személy bejelentésére szolgáló bejelentő lapot a Kamara által ajánlott mintaszabályzat 4. sz. melléklete tartalmazza. Sem a Pmt. törvény, sem a 35/2007. (XII.29.) PM rendelet nem tartalmaz kötelező előírást a bejelentés megtörténtének igazolására, így a minőség-ellenőrzés során a bejelentőlap másodpéldányának (fénymásolatának) rendelkezésre állása elegendő.

4. kérdés: tájékoztatás/oktatás (1)

4. *Megtörtént-e az alkalmazottak tájékoztatása/oktatása a Pmt. törvény és a szabályzat adta köteleességek, illetve felelősség vonatkozásában? Alátámasztja-e ennek tényét dokumentáció?*
- **Értelmezés:** *ha az ellenőrzött könyvvizsgáló nem egyedül dolgozik, gondoskodnia kell arról, hogy minden, a könyvvizsgálatban résztvevő személy megismerje a vonatkozó rendelkezéseket.*
 - **Értékelés:** *ha a könyvvizsgáló tevékenységét egyedül látja el, a kérdésre adott válasz nem értelmezhető (N/É).
Ha a belső szabályzat tartalmazza a kijelölt személy nevét, és a megtörtént oktatásokról készült dokumentáció rendelkezésre áll, a válasz IGEN, hiányosság esetén NEM.*

Amennyiben a könyvvizsgálói tevékenységet az ellenőrzött könyvvizsgáló nem egyedül látja el (alkalmazottat, munkatársat, asszisztenst, vezetőt, segítő családtagot) foglalkoztat, szolgáltatóként köteles gondoskodni arról, hogy minden személy, aki a könyvvizsgáló tevékenységében részt vesz, megismerje a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

A számukra tartott oktatás, tájékoztatás célja az, hogy felismerjék az erre utaló jeleket, gyanús gazdasági eseményeket annak érdekében, hogy a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény felmerülése esetén e törvénynek megfelelően tudjanak eljárni.

A szolgáltató ezen kötelezettsége biztosítása céljából a könyvvizsgálói tevékenység ellátásában részt vevők részére speciális képzési programok szervezéséről köteles gondoskodni.

4. kérdés: tájékoztatás/oktatás (2)

Gyakori hiányosságok:

- az „alkalmazott” kifejezés helytelen értelmezése
- a tájékoztatás megtörténtének dokumentálása
- a tájékoztatást/oktatást végző személy azonosítása (belső szabályzat)

Ennek felelőse a szolgáltatónál a kijelölt személy, aki kialakítja a képzés, továbbképzés szabályait, gondoskodik – speciális képzés keretében – a belépő személyek kiképzéséről, a folyamatosan dolgozók továbbképzéséről, annak regisztrálásáról, dokumentálásáról és a megszerzett ismeretek ellenőrzéséről, jogszabályváltozás esetén annak ismertetéséről.

Ennek dokumentálása lehet az oktatási terv, illetve a lezajlott oktatásokon részt vettek által aláírt, helyszín megnevezésével, dátummal ellátott jelenléti ív.

Az oktatás, tájékoztatás kötelezettsége külső szolgáltató (például a Kamara) igénybevételével is megoldható.

5. kérdés: vizsgálati eljárások alkalmazása a Pmt. tv. rendelkezéseinek betartása érdekében (1)

5. *A könyvvizsgálati munka során alkalmaz-e a könyvvizsgáló/cég vizsgálati eljárást a pénzmosás megtörténtének lehetőségére utaló gazdasági események, illetve a terrorizmus finanszírozására utaló adatok, tények, körülmények ellenőrzésére?*
- **Értelmezés:** *a könyvvizsgáló a munkája során a tudomására jutott információk, adatok összefüggése alapján, tények és körülmények mérlegelésével köteles eldönteni, hogy az adott ügylet utal-e a pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására.*
 - **Értékelés:** *ha a könyvvizsgáló ellenőrzése kiválasztott ügyfildossziái tartalmazzak a fenti követelménynek megfelelő dokumentumokat, a válasz IGEN, ellenkező esetben NEM.*

A szolgáltatók – a rájuk vonatkozó szakmai előírásoknak megfelelően – végzett munkájuk során a tudomásukra jutott információk, adatok összefüggése alapján, az egyéb pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adatokkal kapcsolatban álló tények és körülmények **mérlegelésével** kötelesek eldönteni, hogy az adott ügylet utal-e a pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására.

A szolgáltatóknak az általános, illetve szokásos üzleti tevékenysége során tudomására jutott információk, adatok alapján kell a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény tekintetében a Pmt-ben előírt bejelentési kötelezettséget teljesíteni.

5. kérdés: vizsgálati eljárások alkalmazása a Pmt. tv rendelkezéseinek betartása érdekében (2)

Gyakori hiányosságok:

- nincsenek tisztában a vizsgálandó információk, adatok körével („Mit kell nézni?”)
- nincs minta a szoftverben („Honnan tudjam, mi az, ami megfelel?”)
- FATF lista, uniós korlátozó lista figyelemmel kísérésének hiánya

A minőségellenőr a kiválasztott ügyféldossziék ide vonatkozó dokumentációs anyagának ellenőrzése során meggyőződik arról, hogy a könyvvizsgáló tervezett, illetve végzett-e vizsgálatokat az alábbi kérdésekre vonatkozóan:

A pénzmosás megtörténtének lehetőségére utaló adatok, tények, körülmények vizsgálata, így különösen:

1. Fiktív bevételi tételek
 2. Túlszámlázások
 3. Ésszerűtlen végleges pénzeszköz átvétel
 4. Ésszerűtlen tagi kölcsönök felvétele
 5. Kötelezettségről a jogosult az ügyfél javára egyoldalúan lemond
 6. Pénz átfolyatás
 7. Ésszerűen nem indokolható tőkeműveletek
 8. Szokatlan és indokolatlan nagy összegű készpénzbevétel
 9. Leltári többletek
- Egyéb (járulékos) körülmények, melyek a pénzmosás megtörténtének lehetőségét erősíthetik:
10. Cégvezetés körülményei
 11. Székhely nélküli tevékenység
 12. Tulajdonosváltás
 13. Szokatlan tőkeműveletek

Ezekon túlmenően, a könyvvizsgáló vizsgálta-e a fenti ügyleteknél, hogy **mely bejegyzett helyszínekről származik a bevétel?** Szerepel-e az ország a FATF (Financial Action Task Force – az OECD pénzmosás megelőzésével foglalkozó szervezete) listáján, vagy egyébként olyan off-shore helyszínek, ahol a tényleges tulajdonos azonosítása nem lehetséges?

Végzett-e ellenőrző tevékenységet a **terrorizmus**, illetve egyéb, a Közösség alapelveivel ellentétes tevékenység folytatása miatt alkalmazott **uniós korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos listákon szereplő személyek és szervezetek** számára nem nyújtható szolgáltatásra vonatkozóan?

6. kérdés: vizsgálati eljárások alkalmazása a 240-es (csalás) és 250-es (törvények) standardok betartása érdekében (1)

6. *Végez-e a könyvvizsgáló/cég vizsgálati eljárásokat a 240-es (A könyvvizsgálónak a csalás és a hiba mérlegelésére vonatkozó felelőssége a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál) és a 250-es (Törvények és jogszabályok figyelembevétele a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál) standardok betartása érdekében?*
 - **Értelmezés:** a könyvvizsgáló a már könyvvizsgálati munka tervezési szakaszában elő kell, hogy irányozza a 240-es és 250-es standardoknak megfelelő vizsgálatot
 - **Értékelés:** ha az ellenőrzésre kiválasztott ügyféldosszié(k) tartalmaz(nak) ellenőrzési listát a 240-es és 250-es standardokban megfogalmazott feladatok végrehajtásáról, akkor a válasz IGEN, ellenkező esetben a válasz NEM.

A könyvvizsgáló már a könyvvizsgálati munka tervezési szakaszában előíranyozza olyan, a 240-es és 250-es témaszámú magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardon alapuló vizsgálatok elvégzését, amelyeket majd a bizonyítékszerzés során végrehajt, és azok eredményét mérlegeli, értékeli.

A könyvvizsgáló célja, hogy azonosítsa és felmérje a pénzügyi kimutatások csalásból eredő lényeges hibás állításainak kockázatait, elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen a csalásból eredő lényeges hibás állítás becsült kockázatairól a megfelelő válaszok megtervezésén és megvalósításán keresztül; továbbá megfelelően válaszoljon az azonosított vagy gyanított csalásra.

A könyvvizsgálati eljárások tervezésekor és végrehajtásakor, valamint azok eredményeinek értékelésekor és a jelentés elkészítésekor a könyvvizsgálónak azt is számításba kell vennie, hogy a gazdálkodó részéről a törvények és jogszabályok be nem tartása lényeges hatással lehet a pénzügyi kimutatásokra

6. kérdés: vizsgálati eljárások alkalmazása a 240-es (csalás) és 250-es (törvények) standardok betartása érdekében (2)

Gyakori hiányosságok:

- nincsenek tisztában a vizsgálandó információk, adatok körével („Mit kell nézni?”)
- nincs minta a szoftverben („Honnan tudjam, mi az, ami megfelel?”)
- egy mondatban nyilatkoznak, hogy nézték, és minden rendben van

A könyvvizsgálónak dokumentált ellenőrzési listával kell rendelkeznie arról, hogy a megszerzett bizonyítékok nem ellentétesek-e a gazdálkodóról és környezetéről szerzett ismeretei alapján kialakított véleményével. A végrehajtott elemző eljárások nem jelzik-e csalásból eredő lényeges hibás állítás korábban fel nem ismert kockázatát.

Tervezett és végrehajtott vizsgálatokkal kell arra vonatkozóan is rendelkeznie, hogy a nem fordult-e elő a gazdálkodó részéről valamilyen, pénzügyi kimutatásokra hatást gyakorló szabályszegés, amely feltárása szükségessé teszi a következmények figyelembevételét a vezetőség és az alkalmazottak tisztessége szempontjából, valamint lehetséges kihatását a könyvvizsgálat egyéb szempontjaira és területeire.

A standard által előírt ellenőrzések elvégzéséhez javasolt kérdéslistákat az oktatási blokk függeléke tartalmazza.

7. kérdés: a nyilvántartás megfelelősége (1)

7. *Megfelel-e a könyvvizsgáló/cég nyilvántartása a szabályzat előírásainak az ügyfél azonosítására; követésre, az alkalmazottak képzésére, kötelezettségeire, jogaira, illetve a bejelentésekre vonatkozóan?*
- **Értelmezés:** a szolgáltató köteles az ügyfél-átvilágítás során felvett adatokról nyilvántartást vezetni és az adatokat az üzleti kapcsolat megszűnését követően legalább nyolc évig megőrizni. Nyilvántartással kell rendelkezni a képzések és a bejelentések megtörténtéről is.
 - **Értékelés:** Ha a nyilvántartásban naprakész, teljes körűen kitöltött és aláírt ügyfél azonosítási adatlapok, megfelelő okiratok találhatóak, valamint van nyilvántartás a bejelentésekről, nem egyedül tevékenykedő könyvvizsgáló esetében a képzésekről, a válasz IGEN, egyébként a válasz NEM.

A könyvvizsgálónak rendelkeznie kell az ügyfelei azonosítására, követésére vonatkozó teljes körű nyilvántartással, meg kell őriznie az esetleges bejelentések, adatszolgáltatások teljesítését igazoló iratokat, valamint ha nem egyedül dolgozó könyvvizsgálóról van szó, az oktatások, képzések igazolására szolgáló dokumentumokat is.

A szolgáltató köteles az ügyfél-átvilágítás során felvett adatokról nyilvántartást vezetni és az adatokat az üzleti kapcsolat megszűnését követően legalább nyolc évig megőrizni.

A nyilvántartás tartalmazza az ügyfél-átvilágítási intézkedések során a szolgáltató birtokába jutott adatokat, okiratokat, illetve annak másolatát, valamint a bejelentések és a pénzügyi információs egységként működő hatóság megkeresése alapján nyújtott adatszolgáltatások teljesítését igazoló iratot, illetve azok másolatát, melyet a szolgáltató az adatrögzítéstől, a bejelentéstől számított nyolc évig köteles megőrizni.

7. kérdés: a nyilvántartás megfelelősége (2)

Gyakori hiányosságok:

- csak aktiválasztott ügyféldossziék szerződéseikhez csatolt azonosítási adatlapokat mutatják be
- nincs dokumentálva a képzés megtörténte
- az azonosítási adatlapok nincsenek megfelelően kitöltve

Ha a nyilvántartásban naprakész, teljes körűen kitöltött és aláírt ügyfél azonosítási adatlapok, megfelelő okiratok találhatóak, valamint van nyilvántartás a bejelentésekről, nem egyedül tevékenykedő könyvvizsgáló esetében a képzésekről, a válasz IGEN. Amennyiben a nyilvántartás nem található, vagy hiányos, a válasz NEM.

A bejelentés szabályai

- 2008. december 15-étől **kizárólagosan védelemmel ellátott elektronikus üzenet formájában** (PMT08 sz. nyomtatvány)
- továbbítani a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére (VP KBP PIO)

Tartalma:

- az ügyfél átvilágítás adatai,
- a szerződés tárgya, típusa, időtartama,
- a pénzmosásra utaló adatok ismertetése, körülmények

A bejelentések megtételére a kijelölt személy kötelezett. **A bejelentést 2008. december 15-étől kizárólagosan védelemmel ellátott elektronikus üzenet formájában kell továbbítani a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére.**

A 123/2007. (XII. 28). VPOP utasítás a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnokságán létrehozott Pénzügyi Információs Osztályt (VP KBP PIO) nevesítette a pénzügyi információs egységként működő hatóság nem nyomozó hatósági feladatainak az ellátására.

A bejelentés beérkezéséről a PIO-nak elektronikusan visszaigazolást kell küldenie a bejelentő részére. A bejelentésnek minden esetben tartalmaznia kell az ügyfél-átvilágítás során rögzített adatokat, így az ügyfél, a képviselő és a tényleges tulajdonos adatait, a szerződés típusát, tárgyát és időtartamát, és a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozása megtörténtének lehetőségére utaló adat ismertetését, körülmények leírását.

A bejelentést követően a könyvvizsgáló folytatja a könyvvizsgálati tevékenységet, egyrészt, mivel az utólag végzett könyvvizsgálat egyébként sem alkalmas a pénzmosás megakadályozására, másrészt pedig az is gyanút kelthetne az ügyfélben, ami nehezítené a felfedés tilalmának betartását, valamint a tényleges tulajdonos nyomon követését.

A bejelentések statisztikáját vizsgálva megállapítható, hogy arányait tekintve elhanyagolható mennyiségű bejelentés érkezik a könyvvizsgálók, könyvelők, adótanácsadók és adószakértők részéről, annak ellenére, hogy a pénzintézeteket követően ezek azok tevékenységek, amelyek végzése során lehetőség nyílik a gyanús tranzakciók kiszűrésére. Kiemelt fontossággal bír tehát a vonatkozó könyvvizsgálati standardok alkalmazása.

